

MIRCEA LĂZĂRESCU

IDEAR

Cioran, postistoria
și principiul antropic

Note de jurnal

BRUMAR

Editor: Loredana Tîrzioru
Redactor: Rodica Szokola
Tehnoredactare: Alina Guțuleac

Editura BrumaR
300050 Timișoara, str. A. Popovici 6
tel.: 00744 787 959
e-mail: office@brumar.ro
www.brumar.ro

© 2020, Mircea Lăzărescu & Editura Brumar pentru prezenta ediție. Reproducerea conținutului acestui album fără acordul scris al autorului și al editurii este strict interzisă.

Isbn: 978-606-726-204-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LĂZĂRESCU, MIRCEA

Idear : Cioran, postistoria și principiul antropoc : note de jurnal :
2011-2018 / Mircea Lăzărescu. - Timișoara : Editura Brumar, 2020

ISBN 978-606-726-204-9

821.135.1.09

MIRCEA LĂZĂRESCU

IDEAR

**Cioran, postistoria
și principiul antropoc**

*NOTE DE JURNAL
2011-2018*

B R U M A R

Cuvânt înainte

În tradiția culturii europene, a existat și tradiția scrierii și publicării unor jurnale, pe măsură ce s-a dezvoltat, în această civilizație, noutatea subiectivității conștiinței. Chiar dacă nu au devenit un gen literar, jurnalele au prezentat un interes în legătură cu anumite personalități, speciile fiind multiple: de la jurnalul de călătorie la cel de idei, de lecturi, cronici ale evenimentelor publice sau dialog interior al câte unei personalități frământate. Probabil însă că frecvența lor va scădea în epoca postmodernă, odată cu noile tehnologii ale logosului, care modifică diagrama intim-public a psihismului uman. Ceea ce nu înseamnă că nu vor mai exista oameni care să se mărturisească prin jurnale.

Făcând parte din această categorie și ajungând la o vârstă în care se impune un bilanț, am fost stimulat de un interviu biografic filmat, realizat cu domnul Profesor Marcel Tolcea, de a mă replia pe trecut. Pe cel îndepărtat și pe cel recent, pe cel care urmează drumul meu profesional de medic psihiatru, de psihopatolog, dar și pe cel al unui om pasionat de cultură și cu unele contribuții în acest domeniu. În acest sens, ca o completare a amintitului demers autobiografic, m-am gândit să selectez și să public câteva fragmente din jurnalul pe care îl țin de 15 ani (și din care am postat o parte pe site-ul meu în ultimii ani).

Deoarece preocupările mele de antropologie culturală și de filosofie le-am publicat până în 2010, m-am gândit să reunesc notații din ultimul deceniu, perioadă în care m-am preocupat de destinul cultural al intelectualității române interbelice, publicând trei cărți: **Chin, extaz și nebunie înaltă în secolul XX (2011, despre Cioran); Gâlceava înțelepților în jurul timpului: Cioran, Eliade, Noica... și Heidegger (2017); Constantin Noica sau insuportabila filosofie (2018)**. Așa stând lucrurile, am selectat din jurnal unele date corelate redactării acestor cărți. Și chiar am ales un fel de temă generală, pe care am adus-o în față, ca subtitlu, pornind de la interpretarea pe care am dat-o kerigmei lui Cioran: „Căderea din timp și postistoria”. De fapt, am trăit, în ultimele două decenii, sentimentul că intrăm într-o nouă epocă a omenirii, caracterizată de Eliade drept ceva nou, în raport cu cea în care s-a scris istoria, între neolitic și secolul XX. Se realizează, astfel, o corelație între viziunea asupra istoriei a lui Eliade și aceea a lui Cioran, desfășurate, conform ideologiei iudeo creștine, între alungarea din Rai și recenta „cădere din timpul istoric” în postistorie. Menționata perspectivă orientează interesul de spectator și martor la ultimele evenimente socio-politice, a căror cronică apare în *Jurnal*.

Dar vremea postistoriei nu se rezumă la atât, ea fiind marcată de noua viziune cosmologică a Big Bang-ului și a lumilor multiple, populate cu ființe raționale. Această perspectivă se corelează cu conceptul „deveninței” din ontologia lui Noica, ce pledează pentru multiplicarea „elementului rațiunii” în multivers. La acest nivel cosmogonia actuală introduce „principiul antropic”.

Privind însă spre trecut, în istoria culturii noastre, nu e dificil să regăsim tema lumilor și a ființelor raționale multiple în dogmatica creștină, începând cu Origene. Iar subiectul persistă, fără încetare, până la Ockham, Giordano Bruno și Kant. Această fascinantă problemă își găsește și ea locul printre notațiile în *Jurnal*. Alături, desigur, de orizontul transcendenței.

Propunem, deci, lectura unui **Idear**, care dezvăluie un mic fragment din gândurile și mărturiile unui om ce se apropie de încheierea vieții, la acest început de mileniu trei.

Mircea Lăzărescu

2011

17 Decembrie 2011

Ca bilanț al anului ce e pe cale să se încheie, pot să-mi contabilizez publicarea cărțuliei despre Cioran, **Chin, extaz și nebunie înaltă în secolul XX**, provocată de indiferența intelectualității noastre față de aniversarea centenarului nașterii sale.

Nu știu dacă teza mea va avea succes, dar eu am ajuns să fiu convins de ea. Mai precis, de faptul că opera lui Cioran exprimă clar și distinct următoarea doctrină: Timpul Istoriei, în care omul a fost aruncat din Rai, odată cu condamnarea sa la muncă și suferință, s-a terminat. Iar ca o consecință, se „cade”, acum, chiar din acest timp, într-un fel de „postistorie”, care începe tocmai în zilele noastre. Cel puțin cărțile **Istorie și utopie și Căderea în timp** susțin, în manieră aproape cartesiană, această teză.

Îmi rămâne curiozitatea de a vedea cum crește brava nouă lume a postistoriei, pe care disperatul de la Paris o anunță, după modelul antic, prin năvălirea unor noi barbari, gata de a-l susține pe noul lor zeu.

19 Decembrie 2011

Înmormântări simbolice

....Poate că nu e o întâmplare faptul că, în aceeași zi a lui decembrie, lumea a comentat moartea a doi oameni simbol: Václav Havel, campionul romantismului revoluționar anticomunist al anilor 68-89; și Kim Jong-il – vârful aisbergului comunismului asiatic. Poate că...sfârșitul mileniului doi iese mai

clar în lumină în acest an de revoluții, crize și morți simbolice, decât în anostul an 2000. Poate că... (Marx scria că, prin export, o structură socială, așa cum ar fi „instituțiile medievale”, își evidențiază mai clar tipicitatea, de exemplu prin *Regulamentele Ierusalimului* cucerit de cruciați)...limitele democrației în interiorul socialismului comunist, ca și limitele dictaturii acesteia, se relevă mai clar odată cu mediatizarea morților simbolice. Poate că...„noii zei, aduși de noii barbari”, ne învăluie și ne conpenetrează adânc, până la posesiune, în acest sfârșit de an 2011, făcându-ne să vedem mai limpede trecutul nostru.

26 Decembrie

Cioraneană

E indiscutabil faptul că Cioran a trăit, încă din tinerețe, paroxisme de extaz care-l intrigau, căci apăreau în afara oricărei credințe sau a vreunei devoțiuni mistice; și pe care le descrie detaliat în **Pe culmile disperării**, comentându-le apoi mereu în operele sale pariziene.

De fapt, drogurile psihedelice și mai ales Ecstasy s-au răspândit tocmai pentru că provoacă, aproape oricui le consumă, astfel de trăiri. Faptul că extazul există ca „pozitivitate psihologică empirică” – cum ar spune anglo saxonii – sugerează că el „a fost bun la ceva” pentru oameni, selectându-se și transmițându-se ca disponibilitate specifică de manifestare a creierului. Cel puțin neo darwinienii ar formula astfel subiectul.

Extazul vizează transcendența, asta e clar. Dacă nu chiar pe Dumnezeu, cel puțin Eternitatea, plasându-se la mijlocul drumului dintre credință, speculația filosofică și inspirația creatoare. Și încă, el e implicat și în maximizarea contemplativă estetică. Ar fi deci multe argumente că această dispoziție de trăire se va fi insinuat printre structurile funcționale ale creierului uman...!?

Comparația cu paroxismul sexual, pe care Cioran o invocă în **Lacrimi și sfinți**, nu trebuie nici ea privită cu ironie; cel puțin în perspectiva evoluționiștilor. E aici, în această poveste cu extazul, ceva ce se cere lămurit, investigat, ceva asupra căruia merită să se cugete. Mai ales că el, extazul, se leagă și de contemplarea estetică a operelor de artă și a lumii... La un pol opus față de înrobitoria muncă pe care o promova progresistul Prometeu.

27 Decembrie

Jocurile de limbaj ale lui Wittgenstein

De peste jumătate de veac, ideea jocurilor lingvistice a lui Wittgenstein orientează filosofia limbajului. E ciudat cum un om cu o fire așa de bizară și

puțin sociabilă ca autorul **Tractatus-ului logico filosofic** a adus în discuție jocul, care, în mintea tuturor, sugerează echipe, colaborări, confruntări și competiții, pasiune, plăcere, distracție.

Uităm însă de obicei ceea ce intuise deja Heraclit: Jocul solitar al copilului, pe care el îl pune (în fragmentul 52 D.K.) în seama Eonului, a timpului rotitor... Fragment pe care Nietzsche îl răstălmăcește ca dezvăluind forța inovatoare a omului superior... Oricum, e fascinant când asisti la spectacolul, uneori năucitor, pe care-l desfășoară în istorie semantemele cuvintelor, jucându-se creator.

Dovadă, chiar cuvântul joc....

28 Decembrie

O triadă de intelectuali, în jurul postistoriei

Conceptul de „post istorie”, pe care Cioran îl lansează în **Căderea în timp** și asupra căruia insistă în **Demiurg-ul cel rău**, e mult mai cuprinzător decât cel de postmodernitate, care are în vedere doar depășirea culturii europene postrenascentiste.

Cioran era însă derutat în fața acestei teme, simțindu-se rupt de lume, „străin pe aceste meleaguri”. El s-a autoetichetat în câteva rânduri ca plasându-se în continuitatea Gnozei, admirându-l pe Marcion și invocându-i pe bogomili și cathari. Dar „iluminații” gnozei aveau conștiința alungării lor dintr-o lume superioară, dintr-o condiție cvasizeiască, devotați fiind efortului continuu de reîntoarcere în patrie. Cioran avea, în schimb, sentimentul unui sfârșit absolut al timpului Istoriei, astfel încât simpla preferință pentru o religie concurentă, eventual superioară creștinismului, nu-l satisface.

Nu ar fi complicat să se scoată în evidență cum eseistul româno - parizian paria, de fapt, pe concepția despre timpul istoric pe care o dezvoltase Eliade, susținând derivarea acestui concept de timp al Istoriei din ideologia religiei iudeo-creștine, care creează și tema viitorului. Dar această precizare menține problema postistoriei, care apare acum ca cea a unei temporalități umane ce se sprijină pe o instanță ce înlocuiește multimilenara sacralitate.

Ciudat sau nu, ontologia lui Noica sugerează, pornind de la devenirea lui Hegel, o astfel de zonă fundamentală, pe care o indică prin conceptul „deveninței”: o instanță de perpetuă generare a unui viitor complexificator, exprimând „întruparea” unui Unu hipertranscendent.

Cioran – Eliade – Noica ar putea fi o triadă a intelectualilor români cu care am fost contemporan în tinerețe, care au avut ceva de spus la finalul culturii europene.

De ce oare nu ne lăudăm cu toți trei împreună!...

30 Decembrie

Eros și magie în Renaștere

În cartea sa cea mai împlinită, **Eros și magie în Renaștere**, Culianu analizează cazul lui Giordano Bruno, care susținea influențarea, prin Eros, a altor oameni la distanță, ca printr-un fel de hipnoză telepatică specială. Pentru Biserica Catolică era deja prea mult. Căci toată tradiția paria pe transmiterea harului divin prin contact direct, prin „prezența” credinciosului, chiar prin atingere nemijlocită. Adică, prin împărtășania de la messa, prin sărutarea mâinii episcopului, prin atingerea moaștelor...Până și în zilele noastre Papa cultivă întâlniri directe cu sute de mii de credincioși.

Epoca Renașterii a dezvăluit însă o altă infrastructură spațio-temporală, pe care pictorii au transpus-o într-o perspectivă tridimensională; iar tiparul, printr-un nou orizont al transmiterii informațiilor, mai departe decât cea realizată prin predica orală sau prin sugestie hipnotică. Magia erotică a lui Bruno, ce acționa la distanță, e precursora directă a mijloacelor mass media, prin care se desfășoară, în prezent, atât reclamele, cât și propaganda politică – formulează Culianu. Astfel încât, șocată fiind de ideea lui Bruno, Biserica Catolică l-a ars pe rug.

În secolul XX, influențarea maselor, comercială și politică, s-a realizat nu doar prin cărți și afișe, ci și prin unde, prin radio; iar mai recent prin televizor.

Comunismul a păstrat însă nevoia de contact direct, pentru ca masele să se împărtășească din puterea magică, ideologică a conducătorului. Marile adunări populare ale lui Castro și Ceaușescu au punctat această anacronie. Înmormântarea și transmiterea puterii lui Kim Jong către succesori ne-o arată, din nou, în tot arhaismul său.

31 Decembrie 2011

O nouă formă de nebunie a lumii

Cine cunoaște rolul major pe care-l juca angoasa în viața de zi cu zi și în spiritualitatea oamenilor de după al Doilea Război Mondial - anxietate dublată de paranoide - nu poate decât să se mire de euforia hipomaniacală cu care a început secolul XXI: sexualitate și acțiuni dezlanțuite, risipă și încredere nonșalantă într-un prezent vag conturat de un viitor imediat. Actualele crize financiare și revolte de stradă, deși ne arată că anxietatea nu e de aruncat la gunoi, mențin atenția concentrată pe prezent.

Starea de veselie petrecăreață cu care seamănă cel mai mult hipomania psihopatologică, pare a deriva din condiția sărbătorii, în care seriozitatea muncii bine planificate e suspendată. Mania, ce a fost descrisă de medicii antichității, avea însă și o variantă furioasă, pe care o ilustrează nebunia lui Ajax; de unde, „mânia” românească. Dar care se manifesta tot în afara muncii planificate și înrobitoare, sau a confruntărilor pe viață și pe moarte.

O vacanță cvasicontinuă.

2012

Ianuarie 2012

De unde nu-i foc nu iese fum

Melancholia, film premiat la Cannes. Lars von Trier a învățat totul de la Paragianov, Felini, Antonioni și Tarkowski, topindu-i în nebunia sa. Adică în strania poveste a unor oameni ce-și trăiesc felurit disperarea, în zilele ce precedă inevitabila ciocnire dintre pământ și o altă planetă.

Dar ce caută o astfel de angoasă apocaliptică în zilele noastre, de după căderea Zidului Berlinului?! Până și Camus ne-a povestit că răul se infiltrează mai subtil în oameni, germinând mult timp în șobolanii subpământeni. Și, de fapt, avem la dosar profeticul vis al lui Raskolnikov din finalul romanului **Crimă și pedeapsă**, în care spirocheta invizibilă invadează pe nesimțite omenirea, făcând-o veselă și încrezătoare în sine.

Poate, din când în când, câte o alarmă, cu aromă tradițională, împiedică peisajul să devină prea monoton.

Modernitatea și Satana

În **Căderea în timp**, Cioran se întreba dacă Diavolul poate fi sceptic. Rostul acestei întrebări se leagă de marea considerație acordată de el îndoiieli sceptice, pe care o considera specifică dignității condiției umane („cine a auzit de vreun zeu capabil să se îndoiască”!). În carte, dezbateră nu are o concluzie clară, deși se acceptă cumva că malignitatea Necuratului mută benefica îndoială a omului în chin. Totul se petrece însă sub forma unei înșelătorii, Satana fiind expert în păcăleli. Nu îl duce oare Mefistofeles de nas pe om (și chiar pe Dumnezeu demiurg), amăgindu-l că munca realizatoare are în ea ceva pozitiv!? Esențială pentru modernitate a fost masoneria. Partea a doua a piesei lui Faust îl arată pe eroul încântat de construirea de canale (fără a anticipa ce au însemnat „canalele” pentru muritorii din URSS și chiar din România comunistă).

În modernitatea Europei, Diavolul a fost, se pare, personajul vedetă al agorei populare și intelectuale.

15 Ianuarie

Eminescu nu e uitat, totuși, la Emisiunea „Profesioniștii”. Ocazie de a reciti spusele romanticului despre oameni:

....Ei numai doar durează-n vânt

Deșerte idealuri

.....

...Ei doar au stele cu noroc
Și prigoniri de soarte...

A trecut și romantismul, s-a dus și teribilul secol al XX-lea, s-a terminat cu deșertele idealuri și cu credința în soartă. Dar..., „a dura în vânt”... „prigoniri de soarte”... astfel de rostiri merită, în zilele noastre, fiecare, cel puțin câte o Teză de Doctorat.

Virtuțile și matematica

În cartea lui Alasdair Macintyre, **Tratat de morală după virtute**, Ed. Humanitas, 1985, putem citi: „Toți trăim narațiuni și ne înțelegem viața în cheie narativă...Pot răspunde la întrebarea: «Ce să fac?» numai dacă pot răspunde mai întâi la întrebarea: «Din ce povestire sau povestiri fac parte?»” (pg. 223)

Narativitatea, de la Homer la Henry James, a susținut, într-adevăr, problematica virtuții.

Dar, oare, cealaltă jumătate a lumii umane, cea care nu e tematică, ci matematică, joacă ea vreun rol în această poveste?

Echilibrul între tematic și ma-tematic a fost cât de cât menținut, în istoria Occidentului, între dialogurile lui Platon și tabloul categoriilor din **Critica rațiunii pure** a lui Kant. Modernitatea Europei a cultivat în această vreme cu prisosință tematicul, prin romane, biografii și, în cele din urmă, prin istorie... Iar matematica, despărțită acum de lumea perceptibilului, mai puțin vocală în agora, s-a dezvoltat și ea exponențial, operând cu numere iraționale și cu paradoxalul zero.

Dacă tema virtuții a supraviețuit frământărilor subiectivității conștiinței, jurnalelor intime și dezbaterilor lui Dostoievski, ce se întâmplă oare cu ea acum, când bate vântul statisticii și al omului mutat pe calculator!

Cum să ne cultivăm virtuțile în mijlocul acestui vânt al Spiritului hegelian reactivat, nebulos, însă înfrățit cu numerele transfinite?

Muzica și morala la greci

„(Pentru pitagoreeni)... scopul muzicii nu e nicidecum doar să producă plăcere, ci să formeze caractere, după cum avea să scrie mai târziu Athenaios : «Scopul muzicii nu e plăcerea, ci slujirea virtuții»”(W. Tattarkiewicz, **Istoria Esteticii**, Vol.I, pg. 131).

Etica, pe care au descoperit-o grecii, era aristocratică. Heraclit, care a preluat de la pitagoreeni ideea armoniei, făcând-o să integreze contrariile

(...cele discordante se acordă, există o armonie a tendințelor opuse, ca de pildă la arc și liră..), nu pregeta să spună:

„Unul singur face în ochii mei mai mult decât zece mii, dacă e cel mai bun” (Frag..49 Diels Kranz).

Dar în lumea noastră, inevitabil democratică, cum mai putem coopera oare cu matematicile muzicii atonale?

1 Februarie

Subiect și subiectivitate

Istoria Europei s-a jucat, în mare măsură, pe alunecarea de sens, semantică, a cuvântului „subiect”, ce s-a transformat în subiectivitate.

Ea a găsit conceptul de subiect încărcat de toată soliditatea semnificației sale de substrat - hypokaimenon – cu care-l investiseră **Organonul** lui Aristotel și gândirea greacă de până la sceptici.

Dar, crescând în jurul tulburatului și frământatului iudeo-creștinism, a lăsat în urmă, ca mister, insondabilele adâncimi ale subiectivității.

Subiectivitatea și-a avut, desigur, și ea momentul său de glorie, pe vremea romantismului german și a filosofiei lui Hegel, când ochii erau oglinda sufletului; iar privirea părea să deosebească arta zbuciumatului om de atunci, de frumusețea exterioară a celei grecești.

Azi, când abisurile subiectivității se cam împachetează de plecare, imaginea ei pare a încăpea în „perspectiva persoanei întâi”, pe care psihologia cognitivă o studiază experimental.

Oare ce-și vor aminti despre străfundurile subiectivității conștiinței oamenilor de peste două decenii, în cursul călătoriei lor spre Marte, însoțită de Cyborg-uri?

6 Februarie

Henri-Irénée Marrou, **Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice**, Ed. Humanitas, 1997

În perspectivă existențialistă, Augustin a fost fierbinte, nu călduț, după spusa **Apocalipsei**... Dar în filosofie locul său direct e modest....Vorba lui Cioran: „Creștinismul a învins prin antiintelectualismul virulentului agent de propagandă Pavel”...

Sociologie și istorie

„Revoluția Franceză s-a pregătit în Saloanele literare ale secolului al XVIII-lea”, scria Hegel... Și tot acolo s-a pecetluit încheierea timpului istoriei, începând prin căderea din Rai,... replica Cioran.

Etosul protestant al monahismului muncii și zgârceniei a dat naștere capitalismului, demonstra Max Weber. Capitalismul imperialist postcomunist a dat naștere spiritului liber de a trăi cu generozitatea risipei, în contul unor posibile bunuri, ce se vor aduna, probabil, undeva, cândva, cumva... medităm noi azi....

Subiectivitatea, corpul și psalmistul

Psihologia dezvoltării copilului susține în zilele noastre (Travesthen) că subiectivitatea e prezentă de la naștere; că există o intersubiectivitate intercorporeală, ce se dezvoltă și se consumă din primele luni, înainte ca pruncul să priceapă un cuvânt; sau să vadă limpede fața mamei.

Intersubiectivitatea intercorporeală – cu care-și încheia opera Husserl și a devenit celebru Merleau Ponty – rezolvă astfel grava problemă a alterității: „cum de e posibil, ca, pentru conștiința mea, care a ajuns sigură de existența sa prin reducția carteziană a lui *cogito ergo sum*, să mai existe și alt om, o altă conștiință subiectivă, cogitantă”?

Deci, subiectivitatea ar crește, ca o substanță misterioasă, ca un flogistic, în creierul fiecărui copil, actualizându-se și complexificându-se prin maternaj și prin comerțul cu ceilalți subiecți umani, în mijlocul lumii vieții. La fel ca pentru extaz, evoluția a selecționat, pe parcursul antropogenezei culturale, structuri funcționale ce se pot activa și dezvolta la stimuli corespunzători.

Dar unde este, oare, în acest scenariu, locul tăcutului Dumnezeu, pe care-l imploră, în singurătatea subiectivității sale cosmice, psalmistul?

Deasupra intersubiectivității intercorporeale, ce se dezvoltă la orice sugar, veghează, poate, totuși un înger... dacă nu un Arhanghel.

29 Februarie

În focul arzător al prezentului

Istoria se scrie de cei puternici, care, în prezent, sunt aleși de mulțime... în acest an, în S.U.A., Franța, Rusia.

Propaganda electorală se face prin mijloace massmedia.

Spectaculos, în Rusia, Putin a preferat lungi articole analitice asupra democrației, ce pot fi citite la gura sobei, departe de focul întâlnirilor incendiare care-l contestă.

Americanii se luptă sportiv....francezii trag sforile pe toate canalele...

La radio, aud, zilele trecute, despre cursurile pentru analfabeți din România... citesc că, în Norvegia, nu ți se permite să ai copii, dacă nu știi să scrii și să citești.

După un milion de ani de antropogeneză și câteva mii de ani de istorie și alfabet, prezentul se țese prin sforile tehnologiei logosului.

Cum se vor prezenta oare lucrurile în săptămânile și lunile viitoare?... Dar în secolele și milenii ce vor veni?...

9 Martie

Eroii de roman

Scriitorul rus Andrei Bitov, în romanul său **Casa Pușkin**, menționează, într-o notă, o carte scrisă de Daniel Andreev (fiul scriitorului) în lagăr, prin anii 50, în care lumea e constituită din mai multe straturi și în fiecare strat e reală... iar unul dintre straturi e locuit de eroii literaturii.

Intimitatea subiectivității e propice lecturii de romane, în care eroii îți pot deveni prieteni, parteneri de singurătate. Ei se îndrăgostesc și suferă, sunt pasionați sau diabolici, sfârșesc apoteotic sau intră în blândul și firescul anonim.

Anonimatul nu mai e însă suportabil în vremea când eroii de narațiune au ieșit cu toții pe scenă: pe ecrane de film și televiziune, unde trebuie să concureze cu cei ai sportului și ai politicului, pe scena internetului, a facebook-ului....

Colțul de cer al subiectivității intime se restrânge treptat, tot mai circumscris, la locul său istoric, în panoplia spectacolului lumii.

Dumnezeu, discret, trage cu ochiul.

15 Martie

Cuvintele

Oare cât ne definesc cuvintele, care domină câte o epocă?

În **Criticile** lui Kant, Conștiința și Eul stăteau în dreapta și în stânga pomului Rațiunii, în contemplație.

După experiența iraționalismului și inconștientului, care au dansat în prima jumătate a sec.XX, Rațiunea a reînviat și animă din nou lumea vremii noastre, populată de inteligențe artificiale. Iar acum, șarpele Sinelui – al „self-ului” lui Hume și James - se răsuțește, adâncindu-se în intersubiectivitatea intercorporeală, urcând spre eficiența prezenței pragmatice și spre neonarativitate, expunându-se public, ca self social

Singurul edificiu pe care nu l-a cucerit – căci nu mai avea ce cuceri – este palatul conștiinței morale, al lui Gewissen...cu toate înțeleșurile pe care le planta în el Luther și pe care Heidegger a încercat cumva să le reactiveze. Dar, mai ales, cu toate frământările și zbuciumările, pe care le-a întreținut, de-a lungul veacurilor, tradiționala muștrare de conștiință.

22 Martie

Vocații

Europa, depășind criza Euro, va rămâne o provincie turistică, de parcurs cu bicicleta....În care, parcurgerea locurilor noastre mioritice va fi „pour les connaisseurs”, pentru zănaticii dispuși să rățăcească, pe jos, prin noiceana **Rostire filosofică românească.**

29 Martie

Dincolo de subiectivitate

„E în noi ceva mai adânc decât noi înșine”, formula Augustin, presimțind conștiința subiectivității, ce va înflori, în Europa modernității, pe temeiul Dumnezeului iudeo-creștin.

Acum, în adâncurile inconștiente ale subiectivității noastre, mustește, mai adânc decât noi înșine, nu doar întreaga cultură istorică, cu toți dumnezeii săi... Ci și milionul de ani ai antropogenezei....povestea în-ființării vieții pe pământ...evoluția pulsatorie a cosmosului, gândită prin Big Bang... în spatele cărora, Dumnezeu, Deitatea, se ascunde, ocultându-se în mister.

31 Martie

Creștinismul și pluralitatea lumilor

Monoteismul ebraic e așa de vechi și de centrat pe un trib de păstori, încât performanța sa maximă a fost aceea de a pregăti ecloziunea conceptului de „istorie”. Religia lui Iisus, cu valențele sale catolice, e tentată însă nu doar de întreaga lume terestră, ci și de posibilitatea altor lumi.

Astfel, tema multiplicității lumilor, create de un Dumnezeu atotputernic, nu a putut să nu apară; dovadă că a lansat-o deja Origene, în perioada de ascensiune a creștinismului, când era încă vie ideea ciclurilor cosmice, scriind (în sec. III d.H.):

„... este absurd să ne închipuim un Dumnezeu veșnic inactiv...

... E adevărat că Facerea conferă lumii în care trăim un început....dar lumea noastră nu este nici prima, nici ultima. Înainte de ea au fost altele; și vor mai fi altele după distrugerea ei finală, și așa mai departe, la nesfârșit... Din fragmentele lumii noastre distruse, Dumnezeu va face alta, iar după aceea va mai face altele, a căror istorie va depinde, pentru fiecare, de hotărârile libere ale ființelor raționale cuprinse în ele”.

E interesant că, în vremea Scolasticii, când se definitivează tema Dumnezeului (creștin) absolut, speculația ontoteologică rămâne în continuare tentată de această idee, de exemplu prin Ockham (sec.XIII):

„... fără a vorbi de eretici, dintre care unii au afirmat pluralitatea esențelor divine, ne putem întreba de ce nu ar putea exista și alte lumi, care să aibă, fiecare, propria sa cauză și, prin urmare, propriul său Dumnezeu. Supoziția e cu atât mai firească, cu cât, așa cum sunt de părere chiar teologii, Puterea divină nu s-a epuizat prin crearea unui univers; ea putea deci să creeze încă unul sau mai multe altele; putea doar concepe mai multe lumi, deci mai mulți Dumnezei ... dar... e mai bine să afirmăm unitatea”.

5 Aprilie

Self-ul sau din nou despre cuvinte

The Oxford Handbook of the Self, Shaun Gallanger (Ed.), 2011.

Când CONȘTIINȚA, cu SUBIECTIVITATEA ei, a cucerit cultura Europei născânde, s-a desfășurat în fața omului uimit o nouă lume. Lume, ce a cucerit planeta.

Acum, când SELF-ul înlătură cu dezinvoltură conștiința morală și adâncimile intimității subiective, ce lume se va desfășura în fața ochilor săi... ce lumi va cucerii....

12 Aprilie

Bacoviană

În veacul trecut, Bacovia scria:

Verde crud, verde crud...

Mugur alb, și roz și pur

Vis de-albastru și azur,

Te mai văd, te mai aud!

Oh, punctează cu-al tău foc,

Soare, soare...

Corpul ce întreg mă doare,

Sub al vremurilor joc.

Poeții pătimesc odată cu verdele crud și cu jocul vremilor. Ei se chinuie pe un alt cerc al Purgatoriului decât frații lor, matematicienii...

19 Aprilie

Nebunii au devenit celebri, atunci când au agresat oameni importanți sau erau ei personalități aparte. Cel care l-a ucis pe primul ministru al Angliei, McNanten, a dat numele unei legi, pe baza căreia se judecă, și azi, dacă inculpatul poate diferenția binele de rău. Judecătorul Schreiber, scriindu-și în azil memoriile, i-a ocazionat lui Freud o teorie asupra paranoiei. Hölderlin, Nietzsche și Eminescu sunt simboluri pentru veacul ce a apropiat geniul de nebunie.

Acum, când Andres Breivik, după ce omoară deliberat zeci de oameni, în numele unei idei aberante, se declară nevinovat, ce vor concluziona înțelepții lumii despre limitele antroposului?

26 Aprilie

Binele

E oare bine să se organizeze un orașel al piticilor, ca în China ? Cu case pentru ei, cu un primar al lor, petrecându-și timpul împreună și dând spectacole

pentru turiști? Discriminare? Stigmatizare? O mai bună calitate a vieții ? Un rost suplimentar pentru existența piticilor? E bine? E rău?

A fost oare bine că S.U.A. – și apoi și alții – au intervenit în Afganistan și în Irak, fără declarație de război, la câteva sute de ani după ce Hugo Grotius a scris despre Dreptul războiului și al păcii? A fost bine? A fost rău ?

Un tratat de Etică din zilele noastre discută despre morala din afaceri și război, în raport cu animalele, cu natura....

Binele suprem al lui Platon, ce strălucea ca Soarele, clipește în adâncuri.

1 Mai

Principiul antropic

În 1990, Ilie Pârvu, în **Arhitectura existenței**, comenta, în premieră la noi, principiul antropic, scriind:

„Corelația strânsă între legile naturii, cosmos și existența umană a fost denumită „principiul antropic”. El este invocat în dezvoltarea problemei unicității sau multiplicității universului și a căilor evoluției lui. Aprecierea sa ne dă posibilitatea de a selecționa dintre universurile ipotetice posibile pe acelea care asigură existența și manifestarea inteligenței. El funcționează astfel ca regulă de selectare a diverselor «scenarii» cosmologice, de restrângere a «posibilului cosmic».....Se pune (deci) întrebarea: care au fost condițiile pe care trebuia să le rezolve universul pentru ca noi să existăm și să-l putem observa? Universul care permite existența acelei inteligențe care-l observă este un tip special de univers (lume), un «univers ce se cunoaște pe sine»”.

Deci, nu doar noi oamenii suntem marcați de conștiința de sine, ci și universul în care noi existăm.

4 Mai

Prozaicul Iisus

Testamentul Magdalenei, cartea scrisă de Laurence Gardner, în 2005, urmărește peripețiile personajului Maria Magdalena, soția lui Iisus Hristos, înainte și după călătoria ei la Marsilia, împreună cu cei doi fii, pe care i-a avut cu soțul ei. Primul rămâne cu statut regal în Provence; iar al doilea, Iisus II, pleacă, împreună cu Iosif din Arimateea, în Insulele Britanice, punând temelie legendei Graalului.

Întreaga istorie, ce se vrea veridică și nu științifico-fantastică, are două puncte care te întristează. În primul rând, soarta tatălui celor doi fii, Iisus Hristos, care, nemurind pe cruce, stă, mai mulți ani, la o mănăstire, pentru ca să

se piardă apoi în anonimat, călătorind prin Malta și, probabil, în India, unde i-ar fi și mormântul.

Al doilea constă într-o nelămurire. Oare în cine credeau însăși Maria Magdalena – autoare a **Apocalipsei**, după Gardner – și toți cei ce se închinau în bisericile creștine, care s-au format și au dăinuit în Franța și Galia, de vreme ce toți știau că Iisus nu a murit și nu a înviat?

10 Mai

Prezentul

Rusia sărbătorește Victoria asupra Germaniei naziste în 9 mai și nu în 8, ca restul Europei și SUA. Chiar anul nou e decalat cu două săptămâni la Moscova și Belgrad.

Când s-a născut oare Iisus?

Când a fost creată Lumea?

Dar eternitatea ?

În clipele sale de extaz, Cioran simțea că atinge „rădăcinile ultime ale existenței”, plutind într-un fel de eternitate... pentru ca apoi să se reîntoarcă în timp, disperat și singur, scăldat în vid și plictis... Iar în final să cadă și din Timp, în eternitatea cea rea, încremenită și rece...poartă deschisă noilor barbari, ce se năpustesc peste noi, cu zeii lor cu tot.

Oare de ce credea Heidegger că ființa e de nedespărțit de timp?

Oare ce înseamnă *prezent* ?

24 Mai

Gânduri despre sinucidere

Cine, sau, mai bine zis, câți se mai sinucid, în zilele noastre, din cauza dragostei neîmpărtășite?

Câți însă nu explodează, oare, în atentate sinucigașe, omorând copii nevinovați și pe oricine, în numele unei cauze fanatice? (Cioran scria, în **Tratat de descompunere**: „*Adevărații criminali sunt cei care stabilesc o ortodoxie în plan religios sau politic, cei care disting între credincios și schismatic... Când refuzi să admiți că ideile pot fi schimbate între ele, sângele curge*”...)

Propun constituirea unui tribunal internațional, care să-l ancheteze și să-l judece necruțător pe Marx, pentru că a făcut posibil leninismul, aducător de

atâta suferință umană; și pe Mahomed, patronul atâtor sinucigași, ce comit atentate criminale.

La zid cu ei!

Persoană și iubire

Părintele Stăniloae scrie: *„Dumnezeu e din veci iubitor, de înainte de creație, de timp; e iubirea dintre persoanele treimii:.....în iubire se arată distincția între persoanele ce se iubesc și unirea dintre ele pe măsura iubirii reciproce;.....prin iubire se afirmă...unirea totală dintre cele trei persoane, odihna fiecăreia în cealaltă – perihoreza – având fiecare în celelalte totul și neavând a căuta ceva dincolo de ele...”*

Unde ființă oare iubirea eternă dintre persoanele Treimii înainte de creștinism?...Unde viețuiește oare în zilele noastre ?.....Pe unde rătăcește oare acum Ideea de persoană și Ideea platoniceană de iubire...împreună cu Ideea despre firul de praf ? ..

2013

28 Ianuarie

Bunul simț e o specie a simțului comun. Simțul comun, inventat de Aristotel ca „al șaselea simț” - ce reunește datele de la cele cinci simțuri, transpunându-le spre centru -, a fost dezvoltat, în sens comunitar, de stoici, invocat de Giambattista Vico, în **La scienza nuova**, ca bază a umanismului postrenascentist; iar scoțienii l-au preluat ca o glorie națională, conducând „common sense-ul” spre filosofia analitico-morală a lui Moore. O altă specie a sa, corelată gustului, l-a interesat pe Kant; iar flerul, pe Conan Doyle, ce l-a înzestrat pe Sherlock Holmes cu un miros detectivistic excepțional.

Și astfel ajunge Bergson la celebrul său discurs despre „bon sens”.

În urmă cu câteva decenii, Alexandru Paleologu scria cartea **Bunul simț ca paradox**.

Oare ce a vrut să spună?

S-a afirmat, la sfârșitul mileniului doi, că omenirea, marcată de noua tehnologie a logosului – telefon, radio, televizor, internet –, intră în epoca postmodernă, care „tribalizează”. Ceea ce s-a ignorat atunci a fost de a se preciza că această tribalizare se referă la civilizația occidentală, beneficiara nu doar a scrierii feniciene, ci și a tiparului, a alfabetizărilor în masă din Epoca Luminilor. A fost nevoie de primavara arabă pentru a se înțelege că, de fapt, majoritatea omenirii – cu osebire cea musulmană – continuă să fie tribală, sub pojghița de import a formulei statului modern al secolului XIX.

Dar previziunile s-au împlinit, cumva, și pentru Europa, a cărei Uniune scârțâie; iar unele metropole de Imperii, ce-și păstrau demnitatea de țări coerente – precum Spania și Regatul Unit al Marii Britanii –, se cutremură, amenințate de explozii.

Când Ucenicul vrăjitor sau Diavolul tehnologiei își fac de lucru cu sfântul Logos, trebuie să ne facem cruce.

2 Februarie

Cimitirele și monumentele ar putea fi o primă trimitere pentru ideea de „meme”, prin care Dawkins încerca să contureze un echivalent cultural pentru genele ce stau la baza autoreproducerii evoluționiste în biologie. *Mnemeion*

înseamnă, în greacă, atât „mormânt”, cât și „monument”, trimițând la memorie. Cimitirele invocă filonul strămoșesc, ritualul îngropării și al evocării celor plecați departe, zeii ce patronează tărâmul de dincolo și de aici. Iar monumentele adună și ele la un loc o comunitate, sub patronajul zeiesc al timpului, ce stă deasupra muritorilor.

Cine știe dacă ființele biologice, cu genele lor autoreproductive, fac apel la vreo instanță transcendentalo-transcendentă? Pentru memele umane însă, tărâmul zeilor se impune hotărât de la început, chiar dacă se retrace apoi, discret, în umbră.

13 Martie

Un nou Papă, iezuit și tradiționalist, poate va mai domoli ideea că doar prezentul merită atenție.

S-a cam uitat că pre-zicerile și pre-vederile nu se pot face fără de presupoziii și pre-judecăți.

Și de ce să nu privim puțin spre viitor? Ceea ce presupune însă să acceptăm, totuși, și puțin trecut.

Tradiția... Tradiția ce zace în noi, fie că vrem fie că nu vrem.

Caracteriologie (1)

... scârțarul... ticăitul... zgârie brânză, sâcâitorul, pisălogul („secretul de a fi plictisitor e de a spune totul” – Voltaire)... stângaciul, nedescurcărețul, zăpăcitul, împrăștiatul, încurcă lume... distratul... cel cu capul în nori...

Crima lui Cain presupune distanța

În cartea sa **Iubire și ură**, Irenäus Eibl-Eibesfeldt avansează ideea că omul a ajuns la performanța omorului intraspecific – război și crimă – prin utilizarea uneltelor de omorât de la distanță (praștie, arc).

În romanul său polițist renescentist **Jocul de smarald**, Ioan Petru Culianu pune un personaj să rostească : „Dacă ajungi să ucizi pe cineva de la distanță, prin mijloace așa de neelegante (ca pușca), atunci bătălia devine o chestiune nedemnă”, adăugând că, după părerea sa, „singurul motiv pentru care tunul a înlocuit mașina de aruncat pietre este gălăgia mai mare pe care el o stârnește și forma lui asemănătoare cu a unui falus”.

Acum, dronele sunt silențioase și ucid cu precizie matematică, de la înălțimea unor kilometri, orice individ indezirabil pentru SUA, în țări pe teritoriul cărora nu se află nici un soldat american, pe pământ, sub apă sau în aer.

Omul în păienjenişul cuvintelor...

Aristotel, primul filosof grec care a scris un tratat despre suflet, considera că acesta e caracteristic tuturor ființelor vii, vegetale și animale. Față de care omul ar avea, în plus, facultatea gânditoare, pe care el o numea *nous*, vocabulă tradusă în latină prin *intellectus*. Aristotel a folosit pentru suflet un cuvânt ce nu făcea parte din jocul lingvistic de zi cu zi al grecilor, *psiché*, derivat de la o zeităte minoră. Termen pe care latinii l-au tradus prin *anima*, ce indica „mișcare prin ea însăși”; de unde și denumirea inimii.

Noțiunea de „suflet ce face trimitere la suflarea aerului” – și care e utilizată în acest sens de multe idiomuri indoeuropene – se exprimă în grecește prin *pneuma*; termen căruia îi era hărăzit un alt destin. Inițial subordonată trupului, *pneuma*, derivată din aerul inspirat și identificată cu cel de al șaselea simț, sprijinea drumul senzațiilor spre un centru: inima, sau creierul. Așa au luat naștere „spiritele animale”, ce se infiltrau odată cu aerul prin artere; iar în drumul lor spre *hegemonikon* se împleteau și cu *fantasia*, cu fantezmele imaginarului. Pentru ca, pe vremea lui Descartes, ca vehiculi ai lui *res extensa*, ele să se unească cu *res cogitans*, la nivelul glandei pineale. Dar, pe de altă parte, *pneuma* stoică - ce avea subtilitatea aerului și a focului - a urcat și în purele zone suprastelare ale planetelor, pregătind astfel drumul Duhului duhovnicesc, ce se apropia. Adunându-se și „pe deasupra apelor”, Sfântul Spirit s-a așezat apoi ca una din ipostazele Dumnezeirii trionfante, redimensionând omul din înalțuri... până la hegeleana **Fenomenologie a spiritului**.

Duhurile, spiritele, ca ființe necorporale, au înconjurat în permanență omul muritor de-a lungul multimilenareii sale existențe culturale. Neavând, însă, căldura sufletului omenesc, încorporat – în afară de eroii poveștilor și ai literaturii.

În mijlocul acestui dans al cuvintelor, latinul *mens-mentis* nu a avut prea multe de spus, așteptând ascensiunea anglo saxonă a lui *mind*. Iar *conștiința* Europei, impusă, pe fundalul augustinismului, de Luther prin *Gewissen*, de Locke prin *consciousness* și de Kant prin *Bewusstsein* - s-a topit, apoi, treptat, în inconștient.

Acum ne-a rămas *sinele* – *Self-ul* – pentru toată această panoplie a psihismului gânditor și a minții conștiente, cuvânt și noțiune care speră să prindă în plasa lor de păianjen minunăția omului.

Dar mai rămâne oare valabilă aventura pe care *psihé-ul* o avusese prin întâlnirea sa cu Logosul – Ratio – Verbum...

... Cu Logosul uman și transuman, logodna intuită deja de Heraclit.

Lume(1)

... „Oh, aceasta e ceva lumesc, prea lumesc!...”

Caracteriologie(2)

Omul poate fi: rău, amoral, imoral, iresponsabil, necinstit, neomenos, criminal, mizerabil, laș, exploatator, manipulator, disprețuitor, lipsit de stimă și respect, fără scrupule, escroc, profitor, calomniator, brutal, crud, nesimțitor, nerușinat, egoist, duplicitar, prefăcut, neautentic, incorect, lingușitor, ipocrit, mincinos, trădător, mișel, inconsecvent, superficial, nestatornic, nechibzuit, parazit, neobrăzat, arogant, mojiic, sadic, pervers, nemilos, fără remușcări, negeneros, răzbunător, necruțător, terorizant, găunos, parșiv, infidel, slugarnic, nesincer, nedrept, nedemn, nepăsător, șantajist, fanfaron, oportunist, trufaș, șarlatan, meschin, intrigant, hrăpăreț, violent....

....poate fi el oare și bun?...

A-fi-în-lume și lumile multiple

În amplă sa conferință **Despre esența temeiului**, Heidegger comentează istoria conceptului *lume*, care e elementul central al existențialului de bază al *Dasein-ului*: faptul-de-a-fi-în-lume. El se oprește îndelung asupra sensului pe care termenul îl capătă în creștinismul incipient în care termenii de lume și lumesc sunt puși în corelație cu creatura umană, impunându-se expresii precum „locuitori ai lumii”, „iubitori de lume”, astfel încât *mundanus* ajunge termenul opus lui *spiritualis*. Dar filosoful existențialist nu se arată interesat de eventuala multitudine a lumilor create, temă ce a pasionat modernitatea Europei, între Cusanus și Kant. Astfel, Cusanus scria:

„...presupunem că există tot atâtea lumi parțiale care compun acest univers câte stele există, și sunt nenumărate – și că toate sunt locuite”.

Interesant e și ce scrie tânărul Kant (în 1755, după Levojoy):

„*Natura omului ocupă într-un fel treapta de mijloc în Scara Ființei – la distanța egală de cele două extreme. Chiar dacă existența sublimelor clase de ființe raționale care locuiesc pe Jupiter și Saturn îi stârnesc invidia și îl umilesc, dându-i Sentimentul propriei inferiorități, el își poate regăsi mulțumirea și satisfacția întorcându-și privirea către acele ranguri inferioare care locuiesc pe planetele Venus și Mercur și sunt mult inferioare perfecțiunii naturii umane*”.

Simțurile și jocurile lingvistice

Cele cinci simțuri ale lui Aristotel, comune omului și animalului, în afară de topirea lor cvasidistinctă în simțul comun interior, pentru a informa gândirea intuitivă asupra situației actuale, și-au făcut un rost și în exteriorul relaționărilor interumane, în lumea socio-culturii. Fapt pe care jocurile de cuvinte ni-l amintesc mereu.

Pielea, care e suportul simțului tactil, al pipăitului deci, e și cea care delimitează trupul fiecăruia, cu întregul său suflet, de lume și de alții. Dar contactul dintre oameni cere „*să ai tact*”, atunci când faci câte o observație în public. Iar spusele altora te pot atinge sufletește, profund, astfel încât să te rușinezi.

Mirosul, susținut de mucoasa nazală, stă la baza flerului, care te poate ajuta să simți adecvat cum stau lucrurile într-o situație mai aparte; și să te orientezi în ce direcție s-o apuci, pentru a găsi soluția cea bună, fapt de care are nevoie nu doar detectivul, ci și matematicianul.

Gustul, pe care-l datorăm papilelor de pe limbă, ne e util și în societate, pentru a ne îmbrăca potrivit, pentru a resimți subtilitățile spuselor ce ies din gura altora, ale glumelor, de exemplu. Dar și pentru a aprecia, să zicem, o pictură. După Renaștere, și încă pe vremea lui Kant, judecata de gust avea un rol aparte în nou-apăruta estetică.

Văzul este esențial oricărui om, pentru a privi în sufletul celuilalt. Ochii sunt oglinda sufletului. Dar, fiindcă investighează lumea înconjurătoare, ordonată spațial, ochii, privirea, văzul ne sprijină și în a evalua proporțiile. Căci, odată cu aspectul social al simțului comun, intră în joc și simțul proporțiilor, simțul măsurii, al nedepășirii hybris-ului, cum ziceau grecii. Deci, să facem „ceea ce se cade” și nu „ceea ce nu se cade”. „Să nu fii nesimțit!”.

În sfârșit, auzul este chiar cheia ce deschide porțile logosului. Dar, în contextul celor deja spuse, prin el – în înfrățire cu privirea – se ajunge până la sinea adâncă a celuilalt. Ceea ce permite, uneori, intrarea în rezonanță, vibrarea împreună, pe aripile iubirii.

Simțurile omului cresc pe solul trupului său animalic. Dar se înalță odată cu *pneuma*, spre *logos*.

Lume(2)

„Lumea e totalitatea fenomenelor”(Kant).

Pe vremuri, când un om era nemulțumit de ceea ce se petrecea în lumea sa, putea pleca în lumea cea largă, până la capătul ei. De ce? Poate pentru că trăia într-o lume insuportabilă, bezmetică, tiranică, ce-l spiona și-l oprima; sau pentru

că acasă nu făcea parte din „lumea bună”, din cea selectă, ci din cea săracă, proastă. În drum, el putea întâlni diverse lumi stranii, ciudate, crude sau prielnice. Până își încheia povestea vieții.

Acum, ai, la tine acasă, lumi virtuale, câte vrei.

Lume(3)

„Logicile lumilor posibile”(Leibniz). Posibilul – și nu potențialitatea - e un corelativ al lumii?

Al totalității lumilor posibile și imposibile?

August

Păstorul și Logosul

„Omul este păstorul ființei” (din Scrisoare despre umanism de Martin Heidegger)

Aici

unde se rărește pădurea în care cărările se pierd
e un luminiș
și un sălaș.

Păstorul,

la capătul trudei de peste zi,
se așează tihnit, împreunându-și mâinile
în fața focului din bucătărie...
“Sunt și aici zei...”

- ψύχης ἐστὶ λόγος ἑαυτὸν αὐξῶν

Șoapte ale logosului,

scurte rugăciuni de mulțumire, spuse în gând,
cântece de dragoste îngânate,
povești de peste zi, amintiri,
istoria lui Alexandru Machedon,
legende, discursuri, orații, imnuri de slavă,
psalmodieri sacre, mitologii, miteme,
teme în nesfârșită dezbateră, cântece de leagăn,
teorii ale cerului, doctrine ale istoriei și evoluției
tematic.....ma-tematic

(cele două clase de categorii matematice și cele două clase de categorii dinamice din tabelul categoriilor a lui Kant).

„Am auzit λόγος –ul întrebând :

Unde erai, păstorule?

Când eu mă aflam **πρὸς τὸν θεόν**,
când falanga **κοσμος**-ului meu, bine rânduie, cucerea **μενον**-ul...,

când εἶδος-ul meu, împodobit cu grijă,
 cu părul ondulat, și roind în valuri,
 dezvăluia splendoarea καλός-ului...?

Poate te ascundeai, poate orbecăiai prin pădure,
 poate căutai înșelătorul măr al cunoașterii,
 ce ți se vindea împreună cu izvoarele și fluviile φυσίς-ului,
 năvalnice, impetuoase, revărsându-se,
 fără de încetare, cine știe încotro....
 În spatele prezenței sale statornice....

Întoarce-te, păstorule, la micul tău foc din sălaș,
 cu εἶδος-ul său pâlpâitor...
 Nu uita sarea din bucate,
 grâul adunat de cel ce muncește pământul, legat în snop, așezat
 în hambare,
 măcinat și frământat, pus la dospit...
 Stai cu grijă lângă foc, lângă cuptorul în care se coace
 pâinea...”

„οὐκ ἐμοῦ, ἀλλά τοῦ λόγου ἀκουσαντας ὁμολογεῖν σοφόν ἐστὶν
 ἐν πάντα εἶναι” σ‘ Η φησί

29 Octombrie

Războiul

În urmă cu un veac, când modernitatea se pregătea să apună, războaiele se duceau în tranșee, în spatele sârmelor ghimpate. Iar romanele se numeau **Nimic nou pe frontul de vest și Pădurea spânzuraților**.

La începutul epocii postmoderne, operațiunile informatizate sunt dirijate din sateliți. Și constau în supervizarea telefoanelor mobile ale guvernanților, în bruierea sistemelor de comandă, mediate de sateliți.

Iar pe fronturile cu toate azimuturile deschise, operativi sunt doar sinucigașii explozivi.

29 Octombrie

Primăvara arabă, remember

Primăvara arabă ne amintește spaima de oameni a lui Dumnezeu.

După ce a încercat să coboare, prin creștinism, în familia monogamă – nepresimțind apetitul acesteia pentru homosexualitate –, Domnul s-a retras, crispat, în ceruri, lăsând în urmă un profet bărbos, alergic la iubire.

Cu ce să-și mai petreacă oamenii timpul, când nu mai sunt popoare de cucerit pe pământ?

Să te prefaci a cuceri cerul?

Cum și unde se va încheia primăvara arabă?

2 Noiembrie

Om și animal

Trei copilași stau cu calculatoarele în față. Se joacă între ei, pe Facebook, fără a se uita unul la altul și în jur.

Alături, cățelușii se joacă, hârjonindu-se cu mama lor.

În copilărie jucam „telefonul fără fir”: mai mulți copii stăteam unul lângă altul, iar, la un capăt, primul murmura, în urechea vecinului, un cuvânt, acesta șoptindu-i celui de lângă el; iar la capătul celălalt, rareori ajungea aceeași vorbă.

Imperfecțiuni umane.

Vecinul meu, care de peste zece ani e imobilizat la pat, vorbește, zilnic, îndelung, cu fiica și cu nepotul său din Canada, zâmbindu-și, glumind pe Skype. Doar că nu se miros și nu se pipăie reciproc.

În prima carte de psihologie, ce a fost gândită și scrisă acum peste 2000 de ani, Aristotel considera că cel mai important simț e pipăitul.

Popoarele barbare au năvălit, pe caii lor sălbatici, cucerind acel oraș, multiplicat la nesfârșit: Roma. Ei sunt cei ce au dat vigoare noii religii a tânărului zeu, mort cu trupul pe cruce și reînviat. Împotriva legilor firii.

Moartea animalelor – a infinitelor milioane de indivizi din biologie –, precum și moartea omului ca animal nu are în ea niciun mister. E necesitatea perisabilității indivizilor biologici, statistici, pentru perpetuarea și metamorfozarea evolutivă a genelor, ne spunea Hawkins.

Eroii de poveste, aceste minunate gene umane, au, oare, nevoie de trup?

Cea mai misterioasă poezie a lui Eminescu se intitulează *Miron și frumoasa fără corp*.

Miracolul Renașterii italiene s-a petrecut probabil odată cu întâlnirea dintre orgoliul individualismului luciferic și goliciunea armonioasă a trupului uman. A unui trup ce derivă din biologie.

Dar, oare, trupul lui Adam Kadmon s-a născut din ovule și spermatozoizi?

Pe vremuri, prin magie, puteai alunga animalul din tine în diavoli păroși și în vrăjitoare carne.

Sistemul binar al algebrei booleene ne purifică cu ușurință de păcatul cărnii.

Despre spirit

Spiritele, ca entități necorporale, ce au subtilitatea aerului și a focului, au dimensionat dintotdeauna viața oamenilor, deschizându-i o dimensiune fără de care nu o putem concepe. Lăsând de o parte tărâmul sacralității și al nenumăratelor ființe ce populează lumile acesteia, pentru om se deschide și cultul strămoșilor, cu spiritele lor. Iar pe această alee, locuiesc nu doar sfinții și eroii, ci și toți cei care ne-au fost apropiați și au murit, chiar dacă unii s-au transformat apoi în stafii, strigoii sau vampiri... fie că răspund, sau nu la invocările din ședințele de spiritism... Mai sunt apoi spiritele protectoare ale locurilor, ale orașelor, ale breslelor...

La fel cum Dumnezeu trionfic are, în mod structural, o ipostază a Sfântului Spirit, și omul tradițional venea în întâmpinarea sacralității prin dimensiunea spiritualității sale. Iar pe vremea Gnozei, printre oameni erau și unii iluminați, pneumatici, spirituali... Și tot pe atunci stoicismul și hermetismul comentau corpul sideral (eteric) al sufletului omenesc, pe care acesta îl împrumută de la astrele pe lângă care trece, la coborârea sa pe pământ, pentru întrupare.

Ce va rămâne oare din această poveste, cum va fi ea reformulată în vremea postistoriei?

A simți, a se simți

Simțurile lui Aristotel erau cinci, cel de al șaselea devenind ceva special. Dar limbajul încarcă simțirea cu noi sensuri, atunci când ea se centrează, global, pe subiect.

Omul, de obicei, nu-și simte propriul corp, decât atunci când îl doare; sau când e obosit, epuizat. Totuși, dacă e vesel și fericit, el simte că parcă „ar zbura”, deci îl simte ușor, pe cale de a se înălța. Mixtura cu afectivitatea dă simțirii dintr-odată un evantai de culori. Omul se poate simți furios, neliniștit, melancolic, disperat sau entuziasmat. Stările afective implică și relația cu alții, astfel încât cineva poate simți că s-a îndrăgostit sau că urăște, că este admirat sau jignit, disprețuit.

Câte oare nu poate simți un om privitor la sine, la condiția sa!!...Că e mulțumit sau enervat, epuizat sau puternic, vinovat și demn de focul iadului sau hipercapabil, inspector de dumnezei.

Dacă una din rădăcinile omului e în biologie, cealaltă se pierde întru logos.

14 Noiembrie

Hybrisul în scrisul românesc

Românul a fost etichetat mereu ca un melancolic contemplativ, împăcat cu moartea pe care i-o anunță Miorița, pentru a se topi, panteist, în eternitatea cosmică.

Poate că răbufnirile unui hybris, ce se confruntă direct cu instanța supremă, nu fac decât să confirme regula.

Poate...

Să citim. mai întâi, depănarea, în ritm de baladă, a unui psalm arghezian.

Psalm

Sînt vinovat că am rîvni
Mereu numai la bun oprit.

.....

Ispitele ușoare și blajine
N-au fost și nu sunt pentru mine.

.....

Mă scald în gheață și mă culc pe stei,
Unde dă beznă, eu frămînt scînteii

.....

Păcatul meu adevărat
E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!
Tîlhar de ceruri, îmi făcui solia
Să-ți jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, rîvnind în taină la bunurile toate,
Ți-am auzit cuvîntul, zicînd că nu se poate.

Coborînd, din fabulosul narativ, în prozaismul condiției sociale, țăranul roman e pus să rostească, și el, cuvinte cumplite: întâi, de umilință absolută, apoi de amenințări stranii. Coșbuc scrie:

Ciocoi pribeag, adus de vînt,
De ai cu iadul legămînt

Să-ți fim toți câini, lovește-n noi!
 Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
 Și ham de cai, și jug de boi
 Dar vrem pământ!

.....

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
 Să vrem noi sânge, nu pământ!
 Când nu vom mai putea răbda,
 Când foamea ne va răscula,
 Hristoși să fiți, nu veți scăpa
 Nici în mormânt!

Renunțarea la orice demnitate umană, până la animalizarea completă prin muncă, drept preț pentru obținerea unui bun pământesc, care să asigure o condiție de posibilitate a unei reale demnități –, realizabilă, e drept, prin împlinirea blestemului alungării din Rai: „veți munci pământul cu sudoarea frunții” –, este, poate, o figură de stil.

Dar amenințarea celor revoltați depășește ceea ce e omenește acceptabil. Dacă se vrea sânge, se vrea moarte de om. Dar dacă el – omul, ciocoiul – ajunge deja în mormânt, ce se mai poate face? Desigur, se poate trece la profanarea cadavrelor. Dar ce caută în această logică Hristos? Dacă cineva ajunge să se îndumnezeiască, împărtășindu-se, el însuși, din Hristos – ceea ce nu prea e cazul cu ciocoiul –, cum de nu poate scăpa de răzbunare? Dacă nu mai e vorba de vărsare de sânge și de profanare de cadavre, în ce constă amenințarea?

Ce au de a face țăranii aceștia, orbiți de foame, cu Iisus Hristos? Cu Dumnezeul Hristos. Cu nemurirea dumnezeirii?!

Putem coborî însă și mai în adânc, la tânărul Eminescu:

Rugăciunea unui dac

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
 Nici sîmburul luminii de viață dătător,

.....

Pe-atunci erai Tu singur, încît mă-ntreb în sine-mi:
 Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?

.....

Și el îmi dete ochii să văd lumina zilei,
 Și inima-mi împlut-au cu farmecele milei

.....

Și tot pe lîng-acestea cerșesc înc-un adaos:
 Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaos!

Să blesteme pe-oricine de mine-o avea milă,
Să binecuvînteze pe cel ce mă împilă

.....

Gonit de toată lumea prin anii mei să trec,
Pîn' ce-oi simți că ochiu-mi de lacrimi e sec,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște

.....

Cînd ura cea mai crudă mi s-ar părea amor...
Poate-oi uita durerea-mi și voi putea să mor.

Străin și făr' de lege de voi muri – atunce
Nevrednicu-mi cadavru în uliță l-arunce,

.....

Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față,
Îndură-te, stăpîne, și dă-i pe veci viață!

.....

Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc
Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.
Să cer a tale daruri, genunchi și frunte nu plec,
Spre ură și blestemuri aş vrea să te înduplec,
Să simt că de suflarea-ți suflarea mea se curmă
Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă!

În rugăciunea sa, dacul cere Ființei supreme profanarea cadavrului său, ca o condiție a ieșirii din ciclul vieții, în care cred muritorii. Paradoxul constă în faptul că el, dacul, mulțumește, în același timp, Creatorului, pentru că i-a dat „norocul de a trăi”. Și totuși, vrea să se extragă din cursul creației. Pe care să o lase cu soarta ei, cu dorința oamenilor de a purta „coroană scumpă” și a visa la nemurire. Această extragere este, însă, orgolioasă la culme, este o extragere de dinaintea creației însăși. Deci, din aria rarefiată a Deității, din care s-a încheat Însuși Dumnezeu ce a zămislit lumea și timpul.

Întreaga rugă, plină de adorație și patos, vibrează în tonalitatea unui paradoxal blestem.

În sfârșit, tânărul Cioran are și el ceva de împărțit cu Ființa supremă, dezlănțuind, în **Lacrimi și sfinți**, o confruntare brutală și, totodată, ambiguă. El începe prin a se justifica:

„Dumnezeu nu și-a găsit un dușman mai înverșunat decât sufletul omenesc, a cărui primejdie nu a simțit-o în inconștiența creației”.

Apoi, declară sentențios:

„Imposibil de a-l iubi pe Dumnezeu altfel decât urându-l”.

„Un suflet mistic, imperialist, nu are alt dușman decât pe Dumnezeu”.

Se trece apoi la un stil invocator-provocator:

„Nu-ți cer, Doamne, decât să mă uiți, să nu dorești decât pacea urii mele. Adună-ți forțele și liniștește-o, toarnă balsamuri peste răzvrătirea năpreasnică a creaturii, căci sunt clipe în căderea noastră, în care vei cădea victimă împreună cu cerul”.

Pentru a încheia cu o scenă patetică:

„Forța aceasta absurdă care te face să-l strângi pe Dumnezeu la piept ca pe o ființă scumpă în agonie, să-i ceri nebunește o ultimă dovadă de dragoste, să-l turtești din patimă nemărginită și să rămâi cu cadavrul său în brațe. Și apoi să fugi, să fugi, de teamă că oamenii ar găsi și pentru el un sicriu”.

Cu astfel de gânduri, Cioran se afla la începutul odiseei sale, pe parcursul căreia s-a transformat, în cutia de rezonanță a spiritualității vremii sale, însoțindu-l pe Dumnezeu iudeo-creștin în căderea sa... simetrică cu căderea omului în istorie, odată cu alungarea sa din Rai. Dar... treptat, în scrierile sale mai târzii, Sacralitatea se distilează, aspirând, încetul cu încetul, spre vid.

În **Demiurgul cel rău**, Cioran va scrie:

„Aspiră anxietatea să-și afle odihna în Dumnezeu?...Nu reușește decât în măsura în care El e mai presus de ființă sau cel puțin conține o zonă în care ființa se subțiază, se rarefiază; acolo, nemiavând de ce să se agațe, anxietatea se eliberează și se apropie de acele extremități, unde Dumnezeu, lichidându-și ultimele resturi de ființă, se lasă ispitit de vid”.

Sunt rânduri la care ar fi meritat să mediteze îndelung un Heidegger.

Și totuși, e mai înțelept, poate, un text doar aparent paradoxal, un **Psalm** al poetului nostru Eugen Dorcescu:

Lăudat să fii, Doamne,
 pentru lumină și soare,
 lăudat pentru alba ninsoare,
 lăudat pentru ploi, pentru grâne,
 lăudat pentru luna și stelele ce
 clipesc primăvara în *Râu* și-n fântâne.

Lăudat pentru bucata de pâine
 și pentru paharul de apă, date mie azi,
 date ieri, date mâine.

Lăudat că ești Duh. Că-mi vorbești
 fie-n vis, fie-n suferință, fie-n gând.

Fiindcă ești

Lăudat pentru – nmiresmatele ierburi. Pentru
 frunze și flori.

*Lăudat că-n final
 mă omori...*

2014

1 Ianuarie

Un *Tractatus theologico-politicus* ar fi, realmente, interesant în această tulbure vreme, a cărei istorie e dificil să întrezezi cum va fi scrisă. Mai ales că prinde tot mai mult contur opinia că Istoria pe care a cultivat-o modernitatea Europei s-a decantat din ideologia religiei iudeo-creștine, ce a deschis temporalității orizontul viitorului.

Heidegger, care și-a început cariera studiind teologia, se preface că nu știe de unde i-a venit ideea legăturii dintre ființă și timp.

3 Ianuarie

Delirul - exemplar fiind Don Quijote - e ca o dramă. Delirantul „cade” în rolul principal dintr-un scenariu, pe care îl și scrie inconștient și pe care îl joacă (involuntar).

El urcă pe scenă, implicând diverși actori și spectatori, nici totalmente reali, nici indiscutabil fictivi. În esență, delirul ține de logos.

Tulburările dispoziționale – mania/depresia – sunt ca sărbătoarea și doliul, ritualizate și smintite însă. Ceva ce vine din biologie și saltă în socio-cultura sacralizată.

Schizofrenia, în care oglinda sufletului explodează în cioburi, e ca și poezia, ca și gândul matematic și filosofic, toate la un loc....smintite însă și fără de dragoste.

*

* *

4 Ianuarie

Prognosticurile pe 2014 indică o revenire semnificativă pe scena internațională a Japoniei.

Și asta, la scurt timp după recenta ei catastrofă nucleară. E îmbucurător cum Destinul are grijă de popoarele care știu să își păstreze rafinamentul, alături de forța din adâncuri a ritualurilor, nestridente la suprafață. Franța le-a pierdut pe amândouă în secolul XVIII, odată cu misiunea lui La Fayette.

*

* *

8 Ianuarie

La București s-a deschis, nu de mult, Institutul Confucius. Desigur, în cadrul actualei expansiuni a Chinei, instituții similare au luat ființă în mai toate capitalele și marile centre universitare ale lumii.

În vremea așa-zisei postmodernități, când modelul cultural al Europei și-a încheiat proiectul, ascensiunea economică și, odată cu aceasta, și de prestigiu cultural a Chinei, Indiei și a altor țări, face ca orice doctrină a unui vid spiritual să nu fie sustenabilă.

Desigur, s-a terminat timpul istoric al iudeo-creștinismului, al alungării din Paradis, la care visa Cioran. Dar cine ar mai putea susține că acest proiect, acum consumat, avea dreptul să pretindă monopolul deschiderii omului întru transcendență?

*
* *

Modernitatea Occidentalului și-a încheiat istoria politică, oarecum liniștit, la sfârșitul anilor 80 ai secolului trecut, lichidând războiul rece și pericolul catastrofei nucleare.

Plină de entuziasm, lumea a uitat atunci de comentariile lui Toffler – din cartea **Război și antirăzboi**, publicată în 1993 –, legate de perenitatea micilor conflicte. Așa că privește azi cam nedumerită la zilnicele atentate sinucigașe cu bombe, în care mor nenumărați copii și oameni nevinovați, la interminabile acțiuni militare zonale și la uriașul comerț clandestin cu arme.

Motto-ul cărții lui Toffler era un citat din Troțki: „S-ar putea să nu te intereseze războiul, (nu-i nimic) tu îl interesezi pe el”.

Cum va arăta oare opera unui Grotius postmodern?

22 Ianuarie

Mișcările sociale populare par a fi, în prezent, chiar mai ample decât în urmă cu 40 ani, când ele erau înregistrate și comentate zilnic de oficialii comunismului, ca semn al intrării în putrefacție a capitalismului imperialist muribund, pe cale de descompunere.

Dar cine și cum, sub ce ideologie, să le mai comenteze și interpreteze în zilele noastre?

24 Ianuarie

Grecii au deschis o cutie a Pandorei, odată cu gândirea lor filosofică. De aceea, s-au temut tot timpul de hybris, de la Heraclit la Aristotel, încercând să cultive „prepon-ul”.

Dar n-au reușit!

N-au reușit decât să pregătească creștinismul trionfic, prin sceptici și stoici, scăpând astfel de angoase, ocazionând, în schimb, excesele mistice ale acestuia și punând temeliile neliniștitei modernități a Europei.

Azi, în plin postmodernism oficial, Confucius își înalță calea sa de mijloc, fără să trimită la niciun zeu mareț, obscur sau crucificat.

25 Ianuarie

Cum a străbătut comunismul, ca o pandemie, secolul XX! Era cel mai periculos dintre totalitarismele ce anunțau sfârșitul modernității, căci avea în spate toată forța ideologică a evoluționismului secolului XIX, sprijinit pe umerii filosofiei devenirii spiritului a lui Hegel...

Până la urmă, s-a prăbușit, și el, în propriul său suc, împreună cu fundamentele sale. Nu l-a învins democrația, care, în ziua triumfului, nu a știut decât să se închine globalizării, pe care noua tehnologie a logosului a eclozat-o. Ci legile unei deveniri mai subtile, a cărei cheie va urma s-o descifrăm.

Guernica, celebra pictură a comunistului Picasso, e calchiată după *Bătălia de la Anghiari* a lui Leonardo da Vinci.

31 Ianuarie

Începutul de an se încheie în haos aparent. Oricum, nu e pace sub măslini. Siria, Iranul, Egiptul, Orientul Mijlociu, Africa... Jihadul în floare.

Europa aproape că nu se adună, îi trebuie un pretext exterior. SUA revine la izolaționism.

Politicii internaționale îi cam lipsește lupta împotriva comunismului. Trebuie să inventeze ceva.

8 Februarie

Rusia, așa cum poate fi percepută, plenar, la deschiderea Jocurilor Olimpice de la Soci, rămâne diferită de civilizația occidentală. E în ea ceva vital și crud, la fel ca pe vremea Baletului Rus al lui Diaghilev, din Parisul începutului de secol XX. Aceeași e strălucirea culorilor etalate acum: roșul nu e chiar roșu, albastrul azuriu e un altfel de albastru, iar albul... albul parcă nu e...

China, având o cultură milenară cu o continuitate ca niciuna alta pe planeta noastră, și-a putut permite organizarea unor Jocuri Olimpice de vară, care, la suprafață, au mimat cultura occidentală, lustruită. Rusia nu poate așa ceva.

Occidentalismul a devenit, indiscutabil, limbajul oficial al lumii. Dar nu și conținutul ei. Viitorul e pasionant, căci se arată plin de surprize, atunci când, sub poajghita unificatoare a modernității, se trezește tradiția.

20 Februarie

În prezent, de fapt în ultimul timp, tot mai mult în secolul ce a trecut, orice se face excelent, de oamenii competenți, pe bucățica lor. Vorba lui Adam Schmith (care desfăcea producerea acului în peste zece operațiuni, executate de muncitori diferiți), vorba lui Ford și a lui Charles Chaplin: oameni de profesie pentru fiecare mișcare.

Sportul a încetat să fie un hobby, o distracție, un antrenament pseudomascat al competitorilor. El se face de către sportivi de profesie.

Marxismul lui Lenin a inventat „revoluționarul de profesie”.

Postcapitalismul actual a dat și el naștere „intelectualului de profesie”.

Cioran a încercat să facă elogiul „leneșului de profesie”.

22 Februarie

Eliade și Kievul răscoalei

Baricada a fost un simbol al luptei maselor urbane oprimate din Europa, împotriva dictaturii celor ce dețineau puterea.

O pictură, ce se referă la Parisul anului 1848, ne înfățișează un revoluționar cu joben, papillon și pușcă, ce depășește o baricadă însoțit de un copil.

Drept consecință, Napoleon al III-lea l-a însărcinat pe Baronul Haussmann să sistematizeze un Paris al bulevardelor largi, în care baricadele să nu mai fie posibile.

În anul de grație 2014, în piața din mijlocul Kievului, noii revoluționari își fac baricade, nu din trăsuri răsturnate, ci zidite temeinic din cărămidă.

Să nu îl uităm deci pe Eliade, nici „simbolismul centrului”, pe care el l-a comentat. Limitarea unui oraș nu o desemnează zidurile fizice, ci limenul simbolic, tras prin brazde de plug. Iar piața din centrul orașului este însăși inima lui. Simbolul „suntem aici”, în inima cetății, are trăinicia bazaltului.

Dar „suntem aici” se instituie, în cele din urmă, nu prin piatră, ci prin logos. Vorba lui Heraclit: „Să ne luptăm pentru legile cetății mai mult chiar decât pentru zidurile sale”.

Deci: care este oare logosul baricadei din mijlocul Kievului?

*

* *

La Jocurile Olimpice de iarnă nu este nicio probă caldă sufletește; sau fierbinte, ca fotbalul. Aproape toate sunt probe solitare. Iar la hochei, jucătorul care marchează un gol iese din joc. Și competitorii nu au cum să se îmbrățișeze, așa înfofoliți cum sunt.

La Soci, totul e mare și bine făcut, dar... nu sunt destui brazi, nu vezi pădurile și luminișurile, prin care să alerge schiorii, să se bucure, să te încălzească cu zâmbetul lor.

23 Februarie

Jocurile Olimpice de la Soci se încheie cu un spectacol magnific și semnificativ. Culorile vii ale întregii Olimpiade, azurul și roșul purpuriu, au adus la lumină aceeași Rusie vitală și culturală, căreia îi este imposibil să adopte stilul democratic anglo-saxon. Dar e vorba oare doar de Rusia? Lumea evită să discute, cu o civilitate de salon, faptul că modelul britanic nu a impregnat Europa decât la suprafață. Germania doar în ultimii 50 de ani. Iar italienii și mediteraneenii îi acceptă glazura, continuându-și stilul lor teatral și temperamental. Pe francezi i-a salvat, de ochii lumii, Charles de Gaulle. SUA e campioana declarată a drepturilor omului, susținând, în același timp, cele mai multe războaie nedecarate (ce ar fi zis Grotius?) și omorând, cu dezinvoltură și pe față, oameni nejudecați, pe care îi seceră din drone. Retorica drepturilor omului e necesară pentru piața publică, pentru ca lumea să nu fie atentă la întâmplări mai subtile. Oricum, Rusia nu excelează la drepturile omului, așa cum sunt ele oficial declarate. În ultimul timp, însă, ea cam spune clar ce are de gând să facă, ce face și de ce face. Desigur, în afară de cele pe care le face fără să le spună, sau fără să le știm.

24 Februarie

La Kiev, se încearcă formarea unui guvern, care urmează să treacă, mai întâi, prin eroica piață Maidan, pentru a primi binecuvântarea; și care va merge, de abia după aceea, în Parlament, pentru votul de încredere... Democrație ca la marginea Europei, aplaudată de Europa.

*

* *

28 Februarie

Civilizația Europei s-a dezvoltat, firesc, odată cu ecloziunea orașelor după anul 1000, culminând cu înflorirea burgurilor Renașterii. La fel a fost pe vremea greco-romanilor, a sumerienilor și egiptenilor, în lumea chineză și în cea indiană. Când Alexandru Machedon ajunge în India, întâlnește o puzderie de orașe înfloritoare. Când, în secolul XVIII, Spătarul Milescu străbate China, i se pare că trece din oraș în oraș. Și la fel Marco Polo, cu 500 ani înaintea lui.

Omenirea culturală s-a organizat, după neolitic, sedentar, în jurul orașelor, cu privirea ațintită spre cer.

Cum va fi lumea postmodernă, care dizolvă orașele?

Încotro își vor îndrepta oamenii privirea, când vor vrea să se adreseze arheurilor?!

10 Martie

Geopolitica se află pe poziții de forță și la începutul lumii postmoderne, chiar dacă altfel decât pe vremea lui Petru cel Mare, cel ce își dorea o ieșire la Marea Baltică. Rusia rămâne „beton armat” în cazul Crimeii, ancorată ferm pe pământ, în porturi maritime, ca avanposturi pentru întinderea sa euroasiatică. Iar „atlanticii” se mențin maritimi și în aer.

Câți zei nu sunt, oare, încă activi, în Eurasia, în China, India, Japonia ș.a.m.d., alături de acest tradiționalist zeu trionfic al Bizanțului, mutat „în cel de al treilea Râm”!?

11 Martie

Rusia și rusofilii acționează prompt: recunosc independența republicii autonome Crimeea și trec la alipirea ei la Rusia. Europa rămâne consecventă democrației, cu tradiționala sa lentoare în reacție. Legându-se tot mai tare de Asia, Rusia se leagă de un viitor misterios. În jurul căruia cochetează și SUA, dar venind dinspre ocean.

Ce mistere mai ascunde însă, oare, Europa?... invadată de migrația afro-islamică?

14 Martie

Viitorul Europei s-a născut când Alexandru cel Mare a tăiat nodul gordian. Acum, când nodul asiatic s-a refăcut, are rost să îl taie din nou cineva?

Mai are sens conceptul de viitor, născut în religia iudeo-creștină, la nu multă vreme după acel eveniment?

15 Martie

Straniu. Hegel nu a fost apreciat cu seriozitate decât de trei gânditori totalmente diferiți: Marx, pentru a deschide un viitor nou omenirii; Eliade, pentru a explica cum proiectul iudeo-creștin a prezenței lui Dumnezeu în istorie s-a încheiat odată cu **Fenomenologia spiritului**. Și Noica, ce mută devenirea într-o *Devenință* arhetipală, ce pare, ontologic, mai profundă decât mistica neoplatoniciană a lui Pseudo-Dionisie Areopagitul.

*

* *

16 Martie

În vremea acestei crize a Crimeii, agențiile occidentale de presă prezintă, fără încetare, imagini din Rusia, însoțite de steaguri roșii, cu secera și ciocanul pe ele, iar în fundal statuia lui Lenin.

Cât adevăr și câtă propagandă e în aceasta!?

Ce înseamnă oare conservatorismul adâncit a lui Putin, care-l invocă pe filosoful creștin Berdiaev?

17 Martie

Argentina protestează față de faptul că Israelul se laudă că i-a lichidat pe atentatorii împotriva ambasadei ei de la Buenos Aires „fără judecată” în instanță. Dar nu a protestat față de cei lichidați de dronele SUA, sau față de acțiunea de ucidere – „nu prindere, ci ucidere”, comentează răsplat comentatorul american – a lui Osama bin Laden.

Când protestezi, ai în vedere doar lucrul care te doare pe tine, desigur....

*

* *

E ceva misterios, divin, în viața fiecărui om, subliniază Biserica Catolică, opunându-se avortului... Dar sufletul, divin în esența sa, intră în embrion la o anumită vârstă a acestuia. Și atunci, când o fi intrat el în om, în general, de-a lungul antropogenezei? În urmă cu 500.000 de ani? ... în urmă cu 150.000 de ani, cu 30.000 de ani?... cu 3.000 de ani?

18 Martie

Am două amintiri (poate aproximative) despre problema „adevărului”.

În **Cartea roșie** a lui Mao Zedong scria: „Să nu uităm că adevărul stă în țeava puștii”.

Iar într-una din considerațiile sale inactuale, Nietzsche se întrebă: „Vrem să știm adevărul?... Dar chiar vrem să îl știm? De ce am vrea să îl știm de-adevăratelea?!”

19 Martie

Interesant, foarte interesant!....La prima vedere, pare foarte simplu: viitorul nu poate fi alături de această Rusie, care face, cu forța, anexiuni teritoriale și proclamă toată situația ceremonios, cu fastul și ritualul specific unei puteri totalitare, într-un eveniment desfășurat în Sala mare a Kremlinului. Dar tocmai în această claritate a situației, totalmente retrogradă, stă misterul. Cu prea mare ostentație, Moscova se afirmă rigid tradiționalistă, fără nicio înțelegere pentru dinamica spontaneității și descentralizării postmoderne. Nu poți fi decât suspicios față de stilul în care Putin obligă umanitatea actuală a mass media să îl asimileze ca urmaș al lui Lenin. Ce e oare în spatele acestui spectacol, al acestei farse?!!

Să vedem peste cinci ani.

*
* *

Pelerinajele în Țara Sfântă și la Mormântul Sfânt aveau rost major, în vremea Cruciadelor, când peripețiile lumești ale lui Iisus erau trăite în imaginar. Căci, la fața locului, pelerinii nu vedeau nimic altceva decât ceea ce știuseră și văzuseră și acasă.

Actualele pelerinaje turistice beneficiază, însă, de locuri precise și bine delimitate în lumea reală, care indică toposul teofanilor lui Hristos. Poți, deci, vedea și fotografia măslinii de pe Muntele măslinilor, poți coborî – foarte anevoios – în grota unde a fost pus Lazăr cel mort (și din care iese cu greu orice om viu), iar pe țărmul lacului Tiberiada poți lua un prânz cu pește, la un restaurant modest, în amintirea lui Petru, cel care nu a putut umbla pe valuri.

16 Aprilie

Alain Besançon consideră comunismul lui Lenin o gnoză modernă, la decantarea căreia a colaborat întreaga intelighenție rusă a secolului XIX. Trimiterea la Marx și Engels ar fi doar învelișul exterior, un argument pentru reafirmarea gnozei în modernitate.

Totuși, această modernitate a Europei și-a spus, atunci, și ea, cuvântul, prin sugestia unui stat ce controlează cetățeanul până la cel mai mic detaliu. Idee pe care – după Foucault – a elaborat-o meticolos în întreg secolul XVIII.

Ce s-a ales de comunismul lui Lenin în epoca postmodernă?

În Revoluția rusă trebuie să fi fost însă și ceva mai mult decât gnoza și marxismul, ceva, un semnal, pe care-l evocă cutremurat Cioran în **Istorie și Utopie** când privește către neobarbarii ce năvălesc peste ruinele Europei.

*
* * *

Cine merge azi în pelerinaj prin Țara Sfântă, poate constata toleranța binevoitoare cu care evreii îi acceptă pe acești creștini ce vin să se închine Dumnezeului lor, care a coborât în istorie. Dumnezeu care, în bisericile ortodoxe din această zonă, e condus pe Golgota de soldați romani cu sandale și cu sulite, bocit de femei în cor.

În Palestina actuală, creștinismul e lăsat în voia lui, ca o relicvă muzeală, amestecată cu palestinienii din jur.

Pe când Dumnezeuul **Torei!!!...**

*
* * *

Cel mai fascinant loc din Țara Sfântă e Marea Moartă, care ți se impune drept Centru al Lumii.

Totul e aici încremenit. Marea e mare, deci apă, în care intri însă cu greu, dată fiind uriașa concentrare salină. Deșertul muntos se contopește cu cerul, învăluind această pseudoapă, în indistincția haosului, a nimicului, a absolutului.

Un imens Nimic confuz te înconjoară.

Mintea îți amintește însă că, în apropiere, a fost mănăstirea esenienilor și, nu departe, se află muntele pe care au luptat, până la ultimul, evreii, în răscoala lor contra romanilor din anii 70.

Începuturile timpului Istoriei... ale modernității, ce a apus.....

*
* * *

Când Petru cel Mare a căutat o cale de ieșire a Rusiei în lume, nu a avut la dispoziție decât marea din Nord, pe care, prima civilizație majoră ce putea fi întâlnită, era reformata Olandă. Și astfel, la Sankt Petersburg, bisericile oficiale au ajuns să aibă fleșă neortodoxă, contrastând teribil cu cepele bisericii lui Ivan cel Groaznic din Moscova. Săgeata se înalță și deasupra catedralei din Citadela Petropavlovsk, unde sunt înmormântați toți țarii. Fleșa aceasta a impregnat apoi clădirile civile ale capitalei, tronând ca turn al superbe Amiralității.

Partea a doua a poveștii începe când, după Război, Stalin trece la reconstrucția Moscovei, ridicând șapte imense clădiri laice, care, arhitectonic, cresc în trepte, încheindu-și înălțarea cu săgeata Amiralității din Leningrad. Deci, cu fleșa olandeză. Model cu care s-au pricopsit, în anii următori, mai toate capitalele Lagărului comunist.

Pe nebănuite căi umblă fețele lui Dumnezeu prin lume....

8 Mai

Papa se întâlnește cu Secretarul General ONU și vor discuta inclusiv despre problema avortului. „Viața omului e sfântă, de la începutul la sfârșitul ei”, subliniază Biserica Catolică, co-reprezentanta lumescă, în politică, a creștinismului.

Dar viața e o caracteristică a biologiei, evidentă mai ales în zoologie. Aristotel credea că omul are în plus față de psihismul animalului doar *nous-ul*. Cuvântul *zoe*, pe care-l folosește Iisus, când spune: „Eu sunt... Viața...”, are un sens mai adânc.

A fost nevoie de un Dumnezeu plasat în inima Logosului, care să facă lumea prin decrete verbale și pe om cu înseși mâinile sale, însuflețindu-l cu propria-i suflare, pentru a se ajunge la acest suflet sfânt, negrecesc.

Dar dacă acest Dumnezeu se retrage în Deitate?

Cum va mai pleda Curia Papală pentru sfințenia omului, a trupului și a sufletului său?

4 Iulie

În luna ce a trecut, s-a putut vedea cum Președintele Israelului și cel al Autorității palestiniene s-au rugat, împreună cu Papa, la Vatican, fiecare Dumnezeului său, pentru pace.

Dar, în prezent, în Orientul Apropiat, convorbirile de pace sunt blocate. Iar năprasnicele hoarde a ISIS-ului pustiesc Irakul și Siria, pentru a-și institui Emiratul.

Se pare că, în ultima vreme, Dumnezeu vorbește în istoria politică mai ales pe limba ultimului Profet.

1 August

În aventura sa actuală, Rusia a triumfat, instalându-se în Crimeea.

A uitat oare de Războiul Crimeii din secolul XIX?

Sau poate vrea să-și ia revanșa de la Occident...

*

* *

Cifra doi e, prin definiție, instabilă. Iubiții termină prin a avea copii. Dumnezeul maniheist nu a rezistat în fața trionfiei creștine. Hegel a clarificat că sinteza se naște din teză și antiteză.

Atunci când, în politică, au apărut două lagăre, s-a iscat și Lumea a treia.

Dar acum, se poate trece oare direct la o lume multipolară?

29 August

Cu multe decenii în urmă, structuralismul teoretiza că, în istorie, evenimentele se produc nu chiar aleator, ci în rețeaua unor structuri ce le alătură subteran.

Oare de aceea, în 1956, când a izbucnit revoluția în Ungaria, s-a declanșat și criza Suezului?

Acum se desfășoară, în același timp, criza din Ucraina, războiul jhadiștilor în Irak și Ebola în Africa.

*

* *

Surpriza cu statul ISIS e doar pentru cine își ascunde capul în nisip, ca struțul, uitând de talibani și de isprăvile grupării Al-Qaida. Dar problema, mai în profunzime, e altundeva, chiar dincolo de islamizarea Europei și a Canadei, dar nu fără legătură cu direcția culturii occidentale. Căci, dacă omul actual – fie el numit postmodern sau recent –, nu intră în matricea unei așezări cu rost identitar, centrată pe proiecte și grijă, rămâne la dispoziția existenței circumstanțiale a omului statistic. Odată ce s-au terminat hiperelaborările occidentale personaliste despre abisurile existenței fiecărui individ, acesta, rămânând la ipostaza de pion, se transformă oricând în bombă sinucigașă teroristă. Sau poate merge pentru a lupta în ISIS și a se întoarce în Olanda, probabil nu cu planul de a-și săpa grădina cu flori.

E mai simplu decât pe vremea lui *Candide*.

*

* *

14 Noiembrie

Câtă dreptate avea Cioran, când, în mica sa mansardă de la Paris, regreta nostalgic secolul al XVIII-lea european, cu muzica sa barocă, secolul în care oamenii cu perucă discutau despre luminile rațiunii și credeau naiv în viitor....

Ajunge să te gândești la pustiitorul secol XX ca, într-un muzeu, să preferi bibelourile rococo.

Democrația sportului, în care orice țărișoară confruntă marile puteri, învingându-le, prin echipe naționale sau sportivi de excepție, poate fi comentată, în perspectiva teoriei conspirației, ca un joc al compensărilor...Totuși... acest enorm spectacol sportiv are, desigur, și un alt rol, într-o lume unde cărțile nu mai au aureolă sacră...

21 Noiembrie

La București se comemorează cei 25 ani de la căderea comunismului în Europa. Iar vorbitorii, care au jucat un rol în politica ce a urmat, comentează că procesul comunismului încă nu s-a făcut... Și nici nu sunt semne că se pregătește să înceapă... Dar... Poate lumea nu mai are timp să reflecteze acuzator asupra trecutului său apropiat... Sau, poate... adevăratul proces al comunismului ar fi analiza deconstructivă a ideologiei sale filosofice, care a fascinat Europa franco-germană și italiană peste jumătate din secolul XX.

1 Decembrie

Creația matematică – înțeleasă ca judecată sintetică apriori – este provocarea ce a condus la elaborarea **Criticii rațiunii pure**, a ideii de transcendental, de fenomenalitate a lumii și de lucru în sine. Iar pe atunci, în vremea lui Kant, nu mai era vorba de numerele divine ale anticilor, lipsite de nimicul lui zero și de operaționalitatea negației; provocări demonice, care au deschis orizontul numerelor iraționale.

Misterul „cifric” al matematicilor se corelează direct cu misterul lucrului în sine.

*
* *

„Barocul a fost finalul apoteotic al civilizației europene”. În mod sigur, cineva trebuie să fi formulat această aserțiune, înainte de goana evoluționistă a secolului XIX, cu atenția bine fixată pe haosul crud al secolului XX.

Dar, vorba lui Eliade: haosul este absolut necesar pentru recrearea unui nou cosmos. Oare o fi început deja această recreare și noi nu ne dăm încă seama?

*
* *

Sábato

Simțeam eu că „se întâmplă ceva!”... Prea se potriveau lucrurile (ca și cum cineva îi șoptește la ureche sau îi întinde o hârtiuță celui ce urmează să ia cuvântul într-o adunare publică)... Simțeam, deci, că se întâmplă ceva, atunci când, în urmă nu cu mulți ani, am recitat, ca un elev conștiincios, opera lui Cioran.

... Căci nu era mult de așteptat. Sábato, cel care l-a căutat și la întâlnit pe Cioran la Paris, în 1989, după ce a scris în disperare **Abaddon exterminatorul**, a murit și el, vrând nevrând, recent, la respectabila vârstă de 100 ani. Cu el și cu Cioran, ideea răului a dispărut, practic, din dezbaterea publică. După ce, cu un veac și jumătate în urmă, se insinua, perfid și voluptuos, tocmai în același Paris, ce începea să se desfete cu opium și hașiș...

... ISIS! Steagul negru al piraților flutură în deșerturile Irakului și Siriei, pe urmele lui Alexandru cel Mare – care, în istoria lui Arrianus, voia să repete, pe aceste locuri, isprava lui Hercule –, flutură cu nonșalanță pe mașinile dezlănțuite ale jihadiștilor ce navighează dezinvolt pe internet. Căci (Și Deci) n-avem de ce să ne amintim de rizibila vânare a lui Osama bin Laden, ca și cum – vorba lui Hegel, văzându-l pe Bonaparte – într-un om s-ar închea Spiritul Istoriei...

Osama bin Laden și alții ca el... un fleac față de prezența lui Dumnezeu în istorie. Un Dumnezeu care, chiar prin aceste locuri ale Orientului Mijlociu, între Ur și Marea Moartă, a coborât în visele unui șef de trib migrator, ce dormea alături de oile sale. Și tot pe aici, el s-a oprit, apoi, într-o agora de oraș, lângă Templu, odată cu venirea acestui ambiguu Iisus al lui Cioran..., „pe care-l bătea gândul să fugă de pe cruce...”. „Marele noroc al lui Iisus este că a murit tânăr. De trăia vreo șaizeci de ani, scria memorii...”

Da... Se întâmplă ceva! Este tocmai timpul de a medita pe marginea unui **Tractatus theologico-politicus!**

*

* *

Pentru Heidegger, misterul lucrului în sine este moartea, *Sein-zum-tode...*

Pentru Cioran, plictisul.

Pentru Noica, „devenița”, iscată de abisurile în care ființa se amestecă cu un nimic lucrător, asemănător cifrei zero.

*

* *

Reuniunea coaliției internaționale împotriva statului Islamic întrunește 60 de țări, iar mesajul lui Kerry e că lupta va dura mulți ani. Oare câți?

*

* *

În **Talmud** scrie: „Cu cât există mai mulți oameni, cu atât există mai multe imagini ale divinului în natură”.

Probabil, Dumnezeu se bucură de creșterea demografică a omenirii.

*

* *

18 Decembrie

Obama și israeliții

Dacă un Spinoza s-ar apuca acum să scrie un **Tractatus theologico-politicus**, ce ar nota el oare? Faptul că nimic în Istorie nu e (semnificativ) fără

Dumnezeu? Probabil da. Dacă cineva l-ar convinge să acorde atenție ideii de nimic. Dar într-un stil negeometric, purtat de curenții spiritului definit.

Căci... dacă omul nu e fără Dumnezeu... și ambii s-au dezvoltat și oglindit reciproc, potențându-se și disimulându-se unul pe altul... cuvântul, Logosul, e un mediator diabolic, în ambiguitatea sa. Noțiunea de istorie, așa cum s-a dezvoltat ea la întâlnirea dintre greci și ebraici, s-a topit apoi în această devălmășie a Deveninței... sau a Evoluției Creatoare, cum formula cu entuziasm juvenilul Bergson. Deci...

... Prezența lui Dumnezeu în Istorie, coborârea sa în mijlocul omenirii înfiorate de această istorie, pe care au clamat-o iudeo-creștinii, a întâlnit o lume ce deja se contura, prin greci, cu o sacralitate retrasă în plan secund. Dumnezeul intolerant al iudaismului a cultivat și susținut inițial creștinismul, ce-l ura și-l dilua trinitar; căci doar așa putea să nu rămână un Dumnezeu tribal și să se răspândească prin lume, altfel decât în diaspora. Odată împlinită însă modernitatea europeană, totul se mută în devenirea generală, patronată de evoluționism. Șarpele își mușcă coada. În această vreme a lui Obama, cultura Europei creștine, a tiparului lui Luther, se transferă în tehnologia informatică a unui Dumnezeu ce iarăși se ocultează, ca pe vremea lui Socrate.

Deci Europa nu mai contează... deci, creștinismul nu mai contează... Ergo, ebraismul nu mai contează, ca pilon al prezenței lui Dumnezeu pentru oameni...ca dumnezeu al istoriei.

Deci Israelul să se descurce singur în Orientul Mijlociu.

Zeul face vagi semne muritorilor... murmura Heidegger...

În zilele noastre, mare parte din țările UE au recunoscut simbolic Palestina, care nu recunoaște Israelul ca „țară a evreilor”; iar Hamas a fost scoasă de UE de pe lista organizațiilor teroriste; la Consiliul de Securitate ONU, se pregătește înaintarea unei rezoluții, în care Palestina să fie recunoscută ca țară cu drepturi depline...

Unde sunt strălucirea și aroganța Israelului de acum 30 ani?

*

* *

Rugăciune

„(Doamne, dă-mi puterea să nu mă rog niciodată, cruță-mă de nesăbuiința oricărei adorații, îndepărtează de mine ispita iubirii care m-ar aservi Ție de-a pururi. Fie ca golul să stăpânească între inima mea și cer! Nu doresc ca pustietățile să-mi fie pline de prezența ta, nopțile tiranizate de lumina ta, Siberiile mele să se topească sub soarele tău. Mai singur decât tine, vreau ca mâinile mele să rămână curate spre deosebire de alte tale, care s-au mânjit totdeauna frământând lutul și amestecându-se în treburile acestei lumi. Nu cer de la stupidități atotputernicie decât respectul cuvenit singurătății și chinurilor mele. N-am ce

face cu vorbele tale; și mă tem de nebunia care m-ar sili să le aud. Dăruiește-mi minunea în sine, reculeasă de dinaintea primei clipe, pacea pe care n-ai putut-o îndura și care te-a îndemnat să faci o spărtură în neant, ca să deschizi acest bâlci al timpurilor, condamându-mă astfel la univers – la umilința și rușinea de a fi.) –

Emil Cioran – Tratat de descompunere

*
* *

Dumnezeul lui Israel, omul și istoria

(Mircea Eliade. **Istoria credințelor și ideilor religioase**, vol.I)

„Odată cu adresarea către Avram. Ceea ce distinge povestirea biblică este mesajul personal al lui Dumnezeu și urmările sale. Fără a fi fost invocat în prealabil, Dumnezeu se relevă unei ființe umane și-i adresează o serie de cereri urmate de promisiuni miraculoase.

....Antropomorfismul lui Iahve are un dublu aspect. Pe de o parte, Iahve dă dovadă de calități și defecte specific umane!! Milă și ură, bucurie și melancolie, iertare și răzbunare.... Pe de altă parte, Iahve nu reflectă, ca majoritatea divinităților, situația umană : el nu are o familie, ci doar o curte celestă. Iahve este singur...

Viitorul pe care-l anunțau profeții era, în fond, iminent. Interesul lor pasionat pentru politica contemporană era de ordin religios... mersul evenimentelor era susceptibil să determine convertirea națiunii și, pornind de aici, «salvarea» sa, singura posibilitate a supraviețuirii lui Israel în istorie. Realizarea prezicerilor rostite de profeți confirmau mesajul lor, și anume, că evenimentele istorice erau opera lui Iahve. Altfel spus, evenimentele istorice căpătau o semnificație religioasă, se transformau în «teofanii negative», în «mâna» lui Iahve. În acest chip, ele își dezvăluiau coeziunea lor intimă, dovedindu-se astfel expresia concretă a aceleași, unice, voințe divine”.

*
* *

18 Decembrie

Biserica Catolică, brațul drept al Dumnezeului creștin, are un prim succes, mediind reluarea relațiilor diplomatice între SUA și Cuba. Desigur, SUA și-a avut argumentele sale pragmatice, cum ar fi contracararea influenței Rusiei în zonă. Dar, dat fiind faptul că emigranții mexicani ilegali capătă

drepturi în SUA, ponderea catolicismului crește aici. La fel ca cea a islamului în Europa.

Se apropie o societate ecumenică?

*
* * *

19 Decembrie

Iisus și istoria

„În perspectiva istoriei religiilor, întruparea reprezintă ultima și cea mai desăvârșită hierofanie. Dumnezeu s-a întrupat desăvârșit într-o ființă umană, concretă și *istorică* – adică activă într-o temporalitate istorică distinct circumscrisă și ireversibilă –, fără să se închidă astfel în timpul ei (căci Fiul este consubstanțial cu Tatăl)... acest *kenosis* al lui Iisus Hristos nu constituie doar încununarea tuturor hierofaniilor săvârșite de la începutul timpurilor, ci le și *justifică* totodată, adică le demonstrează validitatea”.

(Mircea Eliade, **Istoria credințelor și ideilor religioase**, vol.II).

*
* * *

Timpul istoric al creștinismului și Hegel

*„Pentru iudaism, Timpul are un început și va avea un sfârșit. Ideea timpului ciclic e depășită... Creștinismul merge chiar mai departe cu valorizarea Timpului istoriei. Istoria devine susceptibilă de a fi sanctificată, pentru că Dumnezeu s-a întrupat, și-a asumat o existența umană condiționată istoric. Ilud tempus, evocat de **Evanghelii**, este un timp istoric precizat cu claritate – timpul când Pilat din Pont era guvernatorul Iudeii –, dar el a fost sanctificat prin prezența lui Hristos. Creștinismul contemporan, care participă la Timpul liturgic, întâlnește illud tempus, în care a trăit, a agonizat și a reînviat Iisus, dar nu mai este vorba de un Timp mitic, ci de timpul când Pilat din Pont guverna Iudeia....*

Hegel reia ideologia iudeo-creștină și o aplică Istoriei universale în totalitatea ei. Spiritul universal se manifestă, continuu, în evenimentele istorice și nu se manifestă decât în aceste evenimente. Istoria devine deci, în totalitatea ei, o teofanie; tot ce s-a petrecut în istorie trebuia să se petreacă astfel, pentru că Spiritul universal a vrut-o. Este calea deschisă diverselor forme de filosofie a istoriei din secolul XX”.

(Mircea Eliade, **Sacrul și profanul**).

*

* *

Se împlinesc 25 ani de la căderea comunismului. Una dintre noutățile ce au apărut, de atunci, la noi, e faptul că preoții sfințesc deschiderea reuniunilor științifice.

*

* *

20 Decembrie

Dacă lumea capitalistă s-a născut din spiritual neoprotestant, așa cum sugerează Max Weber, imperialismul nu poate ignora agresivitatea cu care spaniolii, invocând Biserica Catolică și modelul paradigmatic al cruciadelor, și-au realizat coloniile din America. Chiar dacă, apoi, imperialismul neocolonialist a mai păstrat, pe alocuri, o față umană, acumularea primitivă de capital a Europei, de care vorbeau Smith și Marx, n-a fost o plimbare inocentă prin lume.

În replică, mișcările sociale anticapitaliste, predominant atee, au promovat și ele agresivitatea, în lupta împotriva exploatatorilor, ajungând până la ideea dictaturii proletariatului a lui Lenin.

Toată lumea a avut, mereu, argumente pentru practicile sociale agresive, după ce iezuiții au inventat propaganda, dând un nou impuls retoricii, ca teorie a argumentației. Astfel încât nimeni nu s-a simțit obligat nicidecum la niciun scrupul.

Această moștenire a filosofiei și acțiunii practice a intrat în sângele democrațiilor occidentale așa de profund, încât scăpările agresive ale primăverii arabe au părut firești; la fel ca lovitura de stat militară din Egipt și Maidanul din Kiev.

Spiritul protestant și universalismul Bisericii Catolice, la fel ca și doctrina lui Lenin, sunt undeva în spate, incluse în spirala istoriei.

Dar oare mai e vorba de Istorie?

21 Decembrie

În statele Europei, care sunt laice, Președintele țării depune jurământ pe **Biblie** și își încheie vorbirea rostind: „Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Chiar dacă a devenit, în parte, Deus Otiosus, Dumnezeuul creștin mai patronează, din umbră, această parte a lumii.

24 Decembrie

Apocalipsa și ideea de viitor

Una dintre cele mai frumoase colinzi se referă la trei păstori, care se întâlnesc și decid să împlătească o cunună de flori pentru a o duce lui Hristos. Refrenul colinzii invoca însă Soarele, Soarele și rudele sale, mama și sora soarelui, ca o culme a creștinismului cosmic de pe aceste meleaguri... vorba lui Eliade. Dar lumea păstorilor, chiar dacă a fost cea a lui Avraam, Isaac și Iacov, doar a pregătit Istoria, ce avea nevoie de edificiul orașelor-state, care făuresc imperii, construiesc drumuri și dezvoltă o societate a dezbaterilor din agora, centrate pe prezent. Creștinismul, chiar dacă-l imaginează pe Iisus născut în iesle, apare și crește pe un astfel de fundal.

Nici în atmosfera magică a Crăciunului și nici în cea a luminii miraculoase a Învierii, pe credincios nu-l duce gândul la esența creștinismului, care est **Apocalipsa**.

Doar a doua Venire a lui Hristos și Judecata de apoi scot în evidență, cu adevărat, dimensiunea istoric-temporală a acestei religii, ce se definește prin ideea de viitor, pe care omenirea nu a avut-o până atunci. Căci, pentru evreii care au descoperit implicarea lui Dumnezeu în Istorie, viitorul era doar o vagă așteptare a lui Mesia.

Criticând ideea utopică a istorismului, Popper sesizează că acest virus al speranței într-un viitor ideal este o pierdere de timp pentru cei ce a încheiat-o cu viziunea modernității europene asupra lumii. Ei ar urma să se ocupe doar de ingineria socială a ajustărilor circumstanțiale.

Restul este, vorba lui Marx, opium pentru popor.

26 Decembrie

În 2001, Horia Roman Patapievici publica, la Editura Humanitas, cartea **Omul recent**, anticipând într-un fel actuala doctrină a lui Putin: conservatorismul luminat. Lucrarea se încheie cu îndemnul: „Deci: fiți moderni, dar – nihil sine Deo”.

Nu există om postmodern, asertează H.R.P., ci doar un om modern recent, fascinat de cea ce se petrece și se afirmă acum, în ultimul moment. Deci, un om al prezentului, decontextualizat de trecut și viitor. Modernitatea, ce s-a afirmat în Europa creștină și apoi capitalistă, ar fi corect definită prin prima dintre tezele *Manifestului Partidului Comunist* al lui Marx și Engels:

„Burghezia e prima clasă socială care a eliberat energiile pe care orice clasă socială de până la ea le ținuse zăvorâte... Abia burghezia a arătat ce e în stare să realizeze activitatea omenească... Propriu acțiunii este să unifice lumea prin intermediul pieții, să urbanizeze și să ruralizeze orice habitat uman, să

impună un standard de civilizație, să transforme industrial natura și geografia, să supună orice existență criteriilor schimbului universal de mărfuri, să transforme în simpli salariați pe toți practicanții meseriilor liberale și spirituale, să transforme toate produsele spirituale în bunuri comune (tot ce e sfânt e profanat)”, pg.144.

Greșeala autorilor (Marx și Engels) a fost – ne spune autorul – că au corelat această teză „deschisă”, cu o a doua, care are o regulă de închidere, ca la șah. Burghezia se va autodistrage, deoarece produce, ea însăși, armele ce o vor desființa și tipul de om ce le va utiliza: proletariatul. Astfel... se ajunge la ceva fals, prin încercarea de a închide un orizont ce trebuie să rămână deschis. Modernitatea nu a fost înlocuită de un om postmodern, care, acum, doar încearcă să se afirme ca un «om recent». Căci:

„Modernitatea este, de fapt, expresia prezenței Dumnezeului creștin în Istorie” (ne reamintește H.R.P.); și, mai ales, a celui mai enigmatic cuvânt al **Evangheliei**: „Eu trebuie să plec, pentru ca Mângâietorul să poată veni”(Ioan 16,7). „Gioacchino da Fiore a încercat să dea un răspuns acestei enigme”, pg.415.

Fiind vorba de o enigmă, nici autorul nu are pretenția de a ne-o lămuri. Concluzia celor aproape 500 de pagini dedicate nașterii modernității europene și a variantei sale recente – pe care unii o numesc în mod greșit (ne spune H.R.P.) epoca omului postmodern – este:

„Faptul că existăm este o dovadă absolută a faptului că Dumnezeu există (și că este oriunde, omniprezent)”, pg.421.

*

* *

Dacă profunzimea misterioasă ale cărții lui H.R.P. nu sunt oricui accesibile, multiplele sale trimiteri bibliografice ar putea fi un ghid pentru a prelua cercetarea pe cont propriu. Astfel, despre Gioacchino da Fiore scrie, consistent, Eliade în **Istoria credințelor și ideilor religioase**, menționând doctrina sa, cea a celor trei epoci istorice: Prima, epoca lui Dumnezeu tatăl, desfășurată în **Vechiul Testament**. A doua, cea a lui Iisus Hristos, ce s-a afirmat până în vremea vieții lui Gioacchino da Fiore (sec.XII-lea) și era pe cale de împlinire (probabil prin Scolastici). Și, în sfârșit, cea de a treia epocă istorică, cea a Sfântului Duh, care urmează să vină. Modernitatea Europei a fost asimilată de unii gânditori cu această a treia perioadă. Dar mai ales – scrie Eliade – Iluminismul german din vremea lui Lessing s-a atașat mult de ideea celei de a treia epoci istorice a lui Gioacchino, pe care credea că o inițiază. Și astfel, idealismul german – incluzându-l pe Hegel – ar sta sub acest patronaj (faptul ar explica și de ce Hegel e singurul filosof din istoria acestei discipline ce face trimitere la o instanță a Spiritului Absolut).

Acest excurs prin Eliade nu pare a-i fi familiar lui H.R.P., care nu-l invocă. Interpretarea istoricului religiilor trimite, totuși, la rolul pe care l-a jucat

Fenomenologia spiritului a lui Hegel, în încheierea ciclului timpului istoric, structurat prin ideologia religiei iudeo-creștine, tocmai prin acea ultimă epocă a sa, denumită de obicei modernitate. Atașat cum e de creștinism, H.R.P. ar fi trebuit, totuși, să comenteze și această idee a lui Eliade, care nu face apel la proletariat, ca gropar al capitalismului, pentru a sugera o „închidere de șah”, în planul istoriei.

27 Decembrie

Ioan evanghelistul, logosul „techné” și postmodernismul

Evanghelia după Ioan, stranie în raport cu celelalte, dar absolut necesară corpusului dogmatic creștin, începe cu celebra și misterioasă formulare:

„**En arche ên ho Logos, kai ho logos ên pros ton Theon, kai Theos ên ho Logos. Houtos ên en arche pros ton Theon**”. (Ioan 1,1-2)

Gravitatea și adâncimea acestui fragment rezultă și din utilizarea termenului de *logos* în întreaga sa accepțiune grecească, inițiată de Heraclit din Efes, căreia îi adaugă noi semnificații. De aceea, traducerea latină a lui *logos* prin *verbum* (și cea românească prin *cuvânt*) amputează îngrozitor semnificația textului. *Logos* înseamnă în greacă nu doar *verbum* – și *cuvânt* –, ci și *argument* sau *întemeiere*, împreună cu întreaga instrumentalitate „tehnică” a logicii, pe care Aristotel o rezumă în **Organon**; și reunește tot ceea ce retorica greco-romană a dezvoltat ca teorie a argumentării. Lăsând la o parte teza lui Curtius, privitoare la derivarea romanului european din retorica Evului Mediu latin, *logosul* grecesc îmbrățișează, deopotrivă, poezia lirică, tragedia și **Odele** lui Pindar. Dar e vorba și de implicarea unui ax transcendentalo-transcendent, ce învăluie „tematicul” spunerilor expozitiv-narative, inclusiv pe acela al poeziei. Iar tematicul logosului e inextricabil solidar cu „ma-tematicul” ritmului și tropilor poetici, cu cel al muzicii și dansului, cu geometria aritmetică a armoniei cosmosului lui Pitagora. Această entitate greacă generică a *logosului* se articulează, apoi, cu psihismul uman, care-l absoarbe, asigurându-i un topos de re-expansiune. Heraclit spunea: „De ai căuta marginile sufletului, nu ai putea să le găsești, atât de adânc *Logos* are”. Și, în plus, sălășluind în *psyche-ul* uman, care-l adoptă, *logosul* sporește. „Logos propriu al sufletului, el se sporește pe sine însuși”. Date fiind această bogăție și incomensurabilitate ale *logosului* – ce nu se limitează la ceea ce e uman –, Aristotel s-a văzut obligat să considere, ca trăsătură specifică a psihismul uman – spre deosebire de cel al plantelor și animalelor –, *nous-ul* (intelect sau rațiune) și nu *logosul*.

Logosul, pe care-l invocă Ioan, deși are în vedere „cuvântul lui Dumnezeu” – Dumnezeu ce a creat lumea pronunțând decrete divine –, păstrează, în conceptul său, ceea ce onto-teologia grecească cumulase și dezvoltase de-a lungul veacurilor. Fapt ce cuprinde și valența de reuniune sintetică a

multiplului sub Unu – temă ce i-a fascinat pe greci, între Heraclit, Parmenide, Platon și Plotin. Reunire ce păstrează, cu grijă, ceea ce adună. Acest „logos – leghein” cvasicontemplativ, pe care-l va invoca, în secolul XX, Heidegger, și-a menținut valențele filosofice în Europa, chiar dacă *logosul* a fost tradus în latină prin *ratio* – rațiune. Ele sunt prezente și în „sinteza transcendentă apriorică a apercepției” a lui Kant, conceptul de sinteză amintind de creativitatea aceluși „logos spermatikos” al stoicilor, revalorificat de neoplatonicieni. Dar și „logica”, fondată de Aristotel prin *Organon-ul* său, a străbătut veacurile culturii europene, dezvoltându-se împreună cu metodologia cercetării științifice și cu mai recenta logică matematică.

Pe acest fundal, deloc univoc, n-ar trebui ignorată tehnologia *logosului*, înțeleasă ca practică umană, ce diversifică utilizarea limbajului lui *homo sapiens*, ce operează cu realități fictive. Din istoria acestuia face parte, desigur, scrisul, cu valențele sale inițial administrativ sacre; ce se diferențiază apoi în scrisul alfabetic, care, în varianta sa vocalică – răspândită pe papyrusuri –, susține miracolul culturii grecești. O nouă fațetă istorială poate fi identificată în tiparul Renașterii, care însoțește Reforma lui Luther și modernitatea Europei, susținută de subiectivitatea conștiinței. Iar în această apertură, dezvoltarea a tot mai variatelor metodologii ale cercetării științifice, care vor pretinde, apoi, tot mai multe limbaje artificiale, înfrățite cu calculul.

Dacă suntem obișnuiți să considerăm antichitatea greco-romană și Renașterea europeană ca secvențe semnificative în istoria umanității, de ce n-ar fi acceptată, cu aceeași semnificație fantastică, invazia tehnologiei *logosului* începută în secolul XX!? Nu se petrece oare și acum, în vremea internetului și a telefoanelor inteligente, o mutație semnificativă în structura omului cultural... spre omul postmodern, spre „omul recent”, spre post-istorie!...

Logosul culturii grecești și cel din **Evangelhia** lui Ioan sunt, oare, ele indemne de ceea ce s-a petrecut în aria tehnologiei *logosului*?!...

Cum se traduce, oare, pentru vremile noastre, misterioasa frenezie prin care începe celebra **Evangelhie**?...

28 Decembrie

Putin declară că inamicul militar oficial al Rusiei este NATO. Totuși, reluarea unor bune relații cu UE e de dorit pe termen lung.

*

* *

În sistemul său pentadic, Alexandru Surdu plasează Eternitatea în clasa supracategoriilor (după cum e și firesc), alături de Infinitate, Totalitate, Unu ș.a.m.d. Pentru cine nu e logician, ci doar simplu creștin, lucrurile se complică prin prezența Paradisului. Odată alungat din Rai, căzut în timpul ireversibil al Istoriei, muritorul are nostalgia acelei vremi de dinainte de timp, uitând că, pe

atunci, nu mâncase încă din pomul vieții, care să-l facă, acolo, nemuritor; fapt de care Dumnezeu tocmai se temea.

Paradisul pierdut e pentru om o continuă nostalgie a veșniciei, el trăind cu speranța ca, după moarte și după învierea ce succede Judecății de apoi, să poată recâștiga ceva asemănător. Faptul face ca vicisitudinile vieții și ale istoriei să devină mai suportabile. Mai ales că aude, uneori, povești despre oameni care mărturisesc că au trăit, pentru câteva clipe, parcă, pe acele meleaguri. Unul dintre aceștia, Cioran, comentează în finalul cărții **Istorie și utopie**:

„Locul pentru bolile noastre trebuie să-l căutăm în noi, în principiul atemporal al naturii noastre. Dacă irealitatea unui asemenea principiu ar fi demonstrată, dovedită, am fi pierduți fără scăpare. Ce demonstrație, ce dovadă ar putea totuși să întărească, mai mult decât convingerea lăuntrică pasionată că o parte din noi scapă duratei, decât iruperea acestor clipe când Dumnezeu devine de prisos în fața unei lumini trăite deodată la limitele ființei noastre, beatitudine ce ne aruncă adânc în noi înșine, cutremurare dincolo de univers. Nu mai există trecut și viitor; vremile se destramă, materia abdică, tenebrele s-au risipit; moartea pare ridicolă, cum ridicolă pare și viața. Iar această cutremurare, chiar dacă nu ai încercat-o decât o singură dată, ar fi de ajuns să ne împace cu umilința și mizeria noastră, fiind desigur răsplata pentru câte am îndurat. Este ca și cum timpul, tot, s-ar pogorî peste noi o ultima oară înainte de a dispărea. E de prisos după aceea să te întorci spre vechiul paradis ori să alergi spre viitor. Unul e inaccesibil, celălalt indezirabil....Nu există alt paradis decât cel din străfundul ființei noastre, ca într-un eu al eului; dar pentru a-l găsi acolo, noi trebuie să fi cutreierat totalitatea paradisurilor revolute și posibile, să le fi iubit și urât cu orbirea fanatismului, să le fi cercetat și respins mai apoi cu competența decepției...”

Oare omul actual, al postistoriei, mai are nevoie de reamintirile paradisului? Sau Cioran a fost ultimul care a făcut-o, major și demonstrativ.

29 Decembrie

Tractatus theologico-politicus al lui Spinoza precizează, în subtitlu că el „conține câteva dizertații, în care se arată cum libertatea de a filosofa nu numai că poate fi îngăduită, fără a prejudicia pietatea și pacea în stat, dar ea nu poate fi suprimată decât odată cu pacea statului și cu pacea însăși”.

Miezul cărții constă în deosebirea netă, pe care gânditorul o face, în **Capitolul XIV**, între credință și filosofie:

„A avea credință nu înseamnă altceva decât a avea acele păreri, cu privire la Dumnezeu, pe care, dacă nu le-am avea, n-am putea asculta de el și, invers, ascultând de Dumnezeu, am avea acele păreri... Baza credinței e supunerea (față de Dumnezeu, care e unic, știe tot, iartă ș.a.m.d.)”.

„Scopul filosofiei nu este altul decât adevărul, pe când al credinței e supunerea și evlavie”.

Ultimul capitol, al XX-lea, se intitulează:

„Se arată că, într-un stat liber, fiecăruia îi este îngăduit să gândească ce vrea și să spună ce gândește”.

Europa are, astfel, deja din 1670, o frumoasă definiție a statului democratic. De atunci, poate singurul lucru ce a rămas problematic sunt înțelesurile cuvintelor. Spinoza scrie că scopul filosofiei e adevărul. Iisus spune, decis, limpede, categoric: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”. Pe când Pilat, în alt loc, întreabă: „Ce e adevărul?...Adevăr care, în veacul al XX-lea, nu era deloc ușor de lămurit pentru filosoful Heidegger, ce-l echivala cu *aletheia*, înțeasă ca „scoatere din ascundere”. Cât despre formularea celebră a lui Spinoza: „Deo sive natura”, ea ar fi perfect comprehensibilă, dacă noi am ști ce să înțelegem prin „natură”: natură a lucrurilor (cum se întreba deja Lucrețiu)... natură a omului?... natură a lui Dumnezeu?... natură în general?...

Ce putem oare înțelege prin *physis-ul* grecesc?

*
* *

30 Decembrie

Definiția pe care, în 1670, Spinoza o dă statului democratic („într-un stat liber fiecăruia i se îngăduie să gândească ce vrea și să spună ce gândește”) se blochează în fața libertății de acțiune: este, oare, acest cetățean al statului liber îndreptățit și să facă tot ceea ce gândește și spune? Dilema o dezbătuse, amplu și magistral, Dostoievski în **Crimă și pedeapsă**, pe marginea formulării lui Pavel din **Epistola întâi către corinteni**: „Totul e permis, dar nu totul e de folos”. Ilustrarea e făcută prin crima concepută și realizată de Raskolnikov și prin chinul acestuia pe parcursul drumului ce-l duce spre metanoia convertirii.

Se pare că, în statul liber al lui Spinoza, oamenii nu-și puneau astfel de probleme. Deși... istoria biblică a omului alungat din Rai începe cu crima lui Cain.

*
* *

Cine s-ar fi gândit, în cei 25 ani de la căderea comunismului în Europa, că, în anul de grație 2014, se va ajunge, doar în câteva luni, la redeschiderea războiului rece?

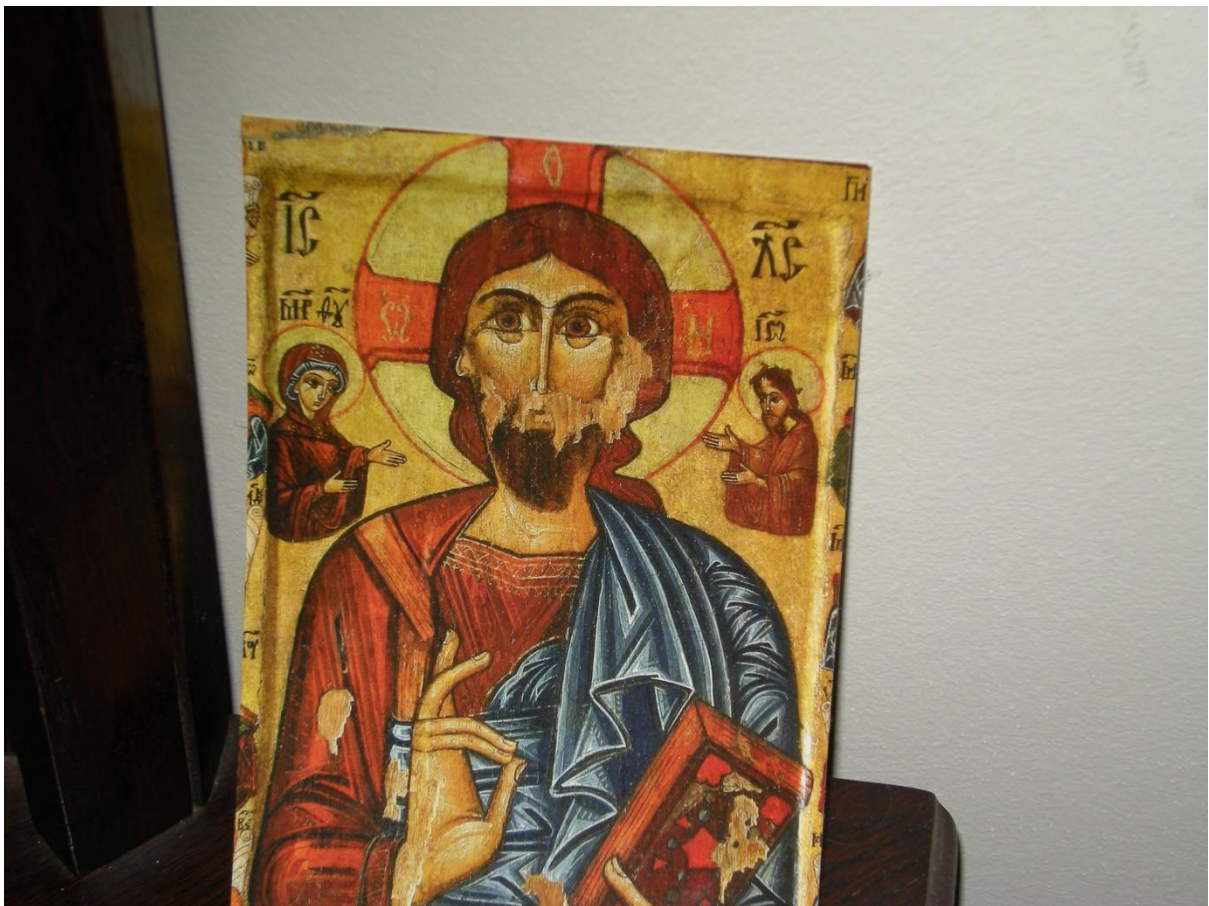
Vorba e însă că, în marginea acestuia, se petrece un fel de război cald de un tip cu totul nou... În care crima și sinuciderea parcă sunt scoase din teatrul absurdului... Cineva se înfășoară cu exploziv și se detonează, în mijlocul unei mulțimi anonime, omorând peste 50 de oameni pașnici. Altcineva intră într-o școală și împușcă, pur și simplu, peste 30 de copiii... Alții opresc un autobuz și îi execută pe călători. Oameni luați prizonieri sunt decapitați, demonstrativ, în fața camerelor de luat vederi... ș.a.m.d.

Toate aceste crime sunt revendicate, totuși, cu trimitere, ce e drept, vagă, la un Dumnezeu...

Raționamentul lui Raskolnikov, când a planificat și comis crima sa, era riguros și nu făcea trimitere la niciun Dumnezeu.

31 Decembrie

Omul anului (una din capodoperele aflate la Muzeul Național de Artă al României): Iisus Hristos Pantocrator (prima jumătate a secolului XVII, pe vremea lui Descartes).

2015

Cei trei

Recitind **Caietele** publicate ale lui Cioran, remarc cum își recunoaște (cu melancolie) superbia din tinerețe, când credea că (prin el) „o nouă religie se va naște în Balcani” și că „ar putea fi canonizat încă din timpul vieții”. De aceea, agregarea operei sale eseistice în jurul unei idei mesianice – *kerigma* „căderii din timp” a umanității – mi se pare firească.

Din altă perspectivă, nici colegul său de generație Dinu Noica nu e mai puțin orgolios, sub fațada modestiei sale umile și a repetatei sale pledoarii pentru semnificația „mignoranței”. El e tot timpul conștient că e singurul filosof al vremii sale, care îndrăznește să scrie un **Tratat de ontologie**.

Cât despre mentorul lor doar puțin mai în vârstă, Mircea Eliade, de la prima sa lucrare, publicată la Paris, în 1947, și până la ultima – **Istoria credințelor și ideilor religioase** –, e evidentă ambiția sa de a cuprinde întreg domeniul istoriei religiilor, de a-i contura coordonatele esențiale și de a impulsiona prin el o nouă antropologie filosofică.

Acestea fiind coordonatele intelectuale ale celor trei, pentru mine e de mirare că nu au fost încă comentați împreună, sub semnul unei contribuții românești la finalul culturii modernității. Mă gândesc, deci, să o fac eu, luându-mi un an sabatic de la psihopatologie. Pretextul formal al alăturării ar putea fi comentariul fiecăruia despre timp; fapt ce ar avea avantajul raportării la marcanta figură a lui Heidegger. Eseul s-ar putea numi atunci: **Gâlceava înțelepților în jurul timpului**.

Coșmarul migrației

Tensiunea actuală din Europa, legată de migranți, derivă desigur din amploare și dezordinea cu care disperții năvălesc într-un timp scurt; și din întreteserea fenomenului cu expansiunea sălbatică a fanatismului islamic, sprijinit de telefoanele inteligente. (Căci, altfel, migrația definește însăși specia *homo*, cu atât mai mult pe *homo sapiens*, ce s-a extins din Africa în Eurasia, Australia și America. Ce am fi noi, azi, fără invazia multidirecționată a indoeuropenilor, după neolitic? Și fără mai recenta – din vremea Romei –

invazie a popoarelor barbare, care au valorizat, în cele din urmă, creștinismul, edificând actuala Europă?).

Prepozițiile ontologice ale lui Noica

Comentând „ființa în lucruri”, Noica subliniază că „în” e o prepoziție de ordin spațial. Pornind de aici, el sugerează funcționarea, în limbajul natural, a unor „particule ontologice”, similare conjuncțiilor logice (și, sau, dacă, atunci), care sunt însă „prepoziții spațiale”, căci ele indică: - Pe de o parte, închiderea în ceva (într-o atracție, interdependență, pe o orbită, într-o direcție, într-un câmp); - Pe de altă parte. o deschidere și o expansiune spre ceva.

O particulă ontologică eminentă și singulară ar fi românescul „întru”, astfel încât prima parte a ontologiei sale, cea referitoare la ființa în lucruri, se încheie cu „devenirea întru ființă”.

Loc și locuire

La începutul celebrului său text **Scrisoare despre „umanism”**, Heidegger scrie:

„Limba este locul de adăpost al ființei. În adăpostul ei locuiește omul. Cei ce gândesc și făuritorii de vers sunt veghetorii acestui adăpost”.

Iar în **Ființă și timp**, își începe comentariul asupra principalului existențial aprioric al *Dasein-ului*, care e „faptul-de-a-fi-în-lume”, formulând:

„Faptul de a sălășlui-în nu semnifică o incluziune spațială... *in* („în”) provine de la *innan-*, „a locui”, habitare, a-și avea sălașul; *an* are semnificația lui *colo*, în sensul de *habito* și *diligo*... Termenul *bin* („sunt”) e legat de *bei* („în preajmă”); atunci *ich bin* („eu sunt”) înseamnă: locuiesc, sălășluiesc în preajma a ceva, în preajma lumii așa cum îmi e ea familiară”.

Această interferență între „a fi” și a „locui în preajma a”, „a fi familiar cu” este reluată de filosof într-o conferință târzie pe tema **Construire, locuire, gândire**, în care se pledează împotriva interpretării recente a casei ca „mașină de locuit”.

Prepoziția „în” se dovedește a fi la mare cinste ontologică

Ființele intermediare

Îmi amintesc că, în urmă cu douăzeci ani, am comentat, în **Eseu despre ființele intermediare**, tema „locului eroilor de poveste”, pornind de la clasicele comentarii ale lui Aristotel, din **Fizica**, privitoare la loc, înțeles ca „limită imobilă, nemijlocită a învelișului unui corp”. În consecință: „în același loc nu pot fi în același timp două corpuri”... Locul – ca „topos” răspunde la întrebarea categorială „unde?”, astfel încât (scria Stagiritul): „Într-adevăr, toți oamenii socotesc că lucrurile care există, există undeva (căci ceea ce nu există, nu există nicăieri; într-adevăr, unde există traghelaful sau sfinxul?)”...Iar răspunsul pe care-l formulam era: „Sfinxul există în povestea, în legenda despre el”...

De atunci, ceea ce am mai aflat în plus e că și epistemologii actuali consideră că o serie de „entități teoretice” există în teoriile care le cuprind... și care pot, la un moment dat, eventual, să fie validate prin confirmarea consecințelor lor de unele „date” înregistrate de om.

Cum validăm, însă, existența Sfinxului!?!...

Soledad en Dios

Mistica renană de pe vremea lui Meister Eckhart comenta parcursul ce conduce la fuziunea extatică cu Dumnezeu, indicând că, urmându-l, se ajunge la împărtășirea cu Eul și Sinele acestuia; căci doar divinitatea „există prin sine” (Alain de Libera, **Mistica renană**). Cioran reia, în capitolul IV din cartea sa de tinerețe **Lacrimi și sfinți**, comentarea acestei călătorii extatice, cu referire la Sfântul Ioan al Crucii; care invoca dinamizarea călătoriei de o erotică, de „apetito del Dios”. Contopirea cu ființa supremă, la care se ajunge, în final, nu e, însă, „o întâlnire cu El, ci o topire în El”. Astfel încât, misticul rămâne într-un fel tot singur, fără partener efectiv – „Soledad en Dios”; – dar în mijlocul unei plenitudini infinite, care îl face fericit.

Cioran reia acest scenariu, punctând însă situația în care cel ce a avansat așa de departe este „lipsit de o aderență ultimă față de divinitate”. În acest caz, el ar ajunge să fie „singur în Sahara divină”, chinuit de un sentiment cumplit de iresponsabilitate, nu doar față de creatură, ci și față de creator.

„A fi în” Dumnezeuul prea plin, prin extaz, a fost sursa prin care conștiința umană s-a dotat cu eu și cu sine. A ajunge în acest teritoriu, dar fără aderența la plenitudinea sa ființială, înseamnă a fi aruncat în afara timpului istoriei, într-o pseudoeternitate uscată, de infern.

Întruparea

Lovejoy menționează, în cartea **Lungul lanț al ființei**, că, în Renaștere, când Giordano Bruno și Palingenius comentau, cu foc, infinitatea corpurilor cerești locuite de ființe raționale, a apărut și o firească problemă, pe care Thomas Paine a formulat-o astfel:

„Să presupunem că fiecare lume, din creația fără de margini, are o Evă, un măr, un șarpe și un Mântuitor. Se încarnează oare a Doua Persoană a Treimii în nenumărate planete, pe rând, sau numai în partea noastră de univers, agentul moral avea nevoie de mântuire?”

Pseudo Cioran

Scriind la eseu preconizat despre Cioran, Eliade, Noica și Heidegger, preconizez niște chenare, în care diverse personaje comentează pe marginea textului. Unul dintre acestea ar urma să fie un Pseudo Cioran, relativ glumeț și uneori autoironic, care se comentează deseori și pe sine. Astfel, privitor la lene, el ar putea formula:

„Răsfoind comunicările și studiile ce s-au scris despre mine și opera mea, am rămas mirat că nimeni nu a abordat cu seriozitate felul în care am făcut elogiul lenei.

*Consider pentru mine un titlul de glorie faptul că, într-un veac în care oamenii începuseră să lucreze la banda rulantă și să fie apreciați în public nu după onoare, ci după performanță, mi-am început cariera scriind, în **Pe culmile disperării**, sub titlul **Apocalipsa**, un fragment ce începe astfel:*

«Cum aș vrea ca, într-o zi, toți oamenii, ocupați sau cu misiuni, căsătoriți sau nu, tineri sau bătrâni, femei și bărbați, serioși sau superficiali, triști sau veseli, să părăsească locuința și birourile lor și, renunțând la orice fel de datorii și obligații, să nu mai voiască să facă nimic».

*Tot mie îmi aparțin cuvintele: «Pentru a trezi lumea modernă la viață, trebuie scris **Elogiul lenei**, al acelei lenevii plină de împăcare și cu un zâmbet ce acceptă totul». Problema nu e una de glumă, ci esențială. De ce doresc oamenii să realizeze neapărat ceva? Oamenii muncesc, în general, prea mult, pentru a mai putea fi ei înșiși... Munca este un blestem. Iar omul a făcut din acest blestem o voluptate... Dacă un guvern ar da un decret, în plină vară, că vacanța se prelungește la nesfârșit și că, sub pedeapsa cu moartea, nimeni nu*

poate părăsi paradisul în care huzurește, ar urma sinucideri în masă și masacre fără precedent... Oricum, ca să înțelegi esențialul, trebuie să nu practici nici o meserie... Nu se poate gândi decât la orizontală.

Este aproape imposibil să concepi eternitatea stând în picioare”.

Teoria corzilor

Tema universului plin de astre locuite de ființe simili umane, care a fost vie între Ockham și Kant, s-a reactualizat, în ultimele decenii, stimulată de principiul antropic. Acum se pune însă problema contactelor și comunicării efective cu alte ființe raționale. După ce s-a ajuns însă la teoria matematică a „corzilor”, a apărut ideea că accesul la unele lumi n-dimensionale și la eventualii lor locuitori ar putea fi dificil (sau imposibil), nu doar din cauza unor prea mari distanțe cosmice; ci și pentru că respectivele lumi ar putea fi prea mici pentru ca noi, date fiind dimensiunile noastre, să le putem localiza.

Iată o întrebare, pe care eroii lui Gulliver sau cei din **Micromégas** al lui Voltaire nu și-o puneau.

Lucrul și speculația filosofică

Lucrul, cuvânt banal al vieții cotidiene, este, în mod surprinzător, și o expresie des întâlnită în zonele înalte ale filosofării. În ultimele secole, a atras atenția expresia lui Kant privitoare la „lucrul în sine”. Dar și în secolul XX, lansându-și fenomenologia, Husserl îndemna gânditorii „să se întoarcă spre lucrurile înseși” – reactivând o sintagmă a lui Platon din **Scrisoarea a VII-a**. Iar Noica își împarte ontologia în două părți: *ființa în lucruri* și *ființa în ea însăși*, prima parte ocupând aproape întreaga lucrare.

Ce ar putea spune oare filosofia analitică actuală privitor la cuvântul-concept „lucru”?

Rondelul lucrurilor

Oh! lucrurile cum vorbesc,

Și-n pace nu vor să te lase:

Bronz, catifea, lemn sau mătase,

Prin grai aproape omenesc.

Tu le crezi moarte, și trăiesc

Împrăștiate-n orice case.-

.....

Și câte nu-ți mai povestesc

În pustnicia lor retrase:

Cu tot ce sufletu-ți uitase

Te-mbie sau te chinuiesc. –

Oh! lucrurile cum vorbesc.

(Alexandru Macedonski)

Limba lucrurilor

Gadamer, într-un eseu inclus în cartea **Adevăr și metodă**, abordează semnificația a două expresii idiomatice (în germană): „natura lucrurilor” (*Die Natur der Sache*) și „limba lucrurilor” (*Die Sprache der Dinge*). Într-o poziționare care, în mare măsură, e heideggeriană, el plasează problema în contextul „lumii deschise de limbă”. Și, tot în stilul lui Heidegger, invocă în ajutor poezii. Dar, spre deosebire de maestru, face trimitere și la credință, în consonanță cu traducerea *Logosului* biblic în latină prin *Verbum*.

Lăsând în plan secund aceste opțiuni, rămâne deschisă problema: în ce măsură mutația, ce s-a petrecut în limbajul lui *homo sapiens* în urmă cu aprox.70.000 ani, a deschis calea „entităților fictive”; și în primul rând, zeilor... Dar și unui sens global al valorilor de schimb și lucrurilor. Ce cuprinde și clasicul „lucru în sine”?

Pseudo Cioran

Ce va apărea în loc?

„De acord cu ideea prietenului meu Eliade de a imagina o antropologie filosofică dimensionată prin istoria religiilor. Dar atunci, dacă mă deconectez de varianta prin care Istoria începe odată cu alungarea din Rai și se încheie acum, prin topirea monoteismului creștin și **Căderea în timp**, va trebui să accept toate trimiterile la nenumăratele întruchipări ale sacralității, pe care Mircea (E) le face în ultima sa carte, privitoare la **Istoria doctrinelor și credințelor religioase**. Adică, începând cu vremea șamanilor, trecând prin yoghini și Buddha, taoiști și manicheiști, prin protomonoteismul ebraic și ultramonoteismul Profetului etc. etc. Ei bine, dacă e așa, înseamnă că e și aici o istorie, ce începe și se termină.

Și atunci, chiar dacă ignorăm căderea în timp, proclamată de mine, oare, pe locul în care s-a plasat și s-a diferențiat atâta vreme sacralitatea, ce va rămâne?

Sau locul acela va sta în continuare gol, umplut cu nimic.

Cel puțin Dinu (Noica) așeza, în spatele „deveninței” sale, tradiționalul Unu al neoplatonicienilor, reanimat.

Oare cum va arăta această instanță peste doar un mileniu (în raport cu cele peste cinci mii de ani ce au trecut de la facerea lumii)?”

Lucru și lucrare

În limba română, cuvântul *lucru* derivă din latină, dar nu din *res*, ci din *lucrum*, care înseamnă „câștig”. Pe lângă tot ceea ce astfel se pierde – prin deconectarea de la semnificațiile pe care istoria gândirii le-a dezvoltat pornind de la *res* (inclusiv *realitatea*) – avem și un câștig, căci acest cuvânt permite verbalizarea. Adică „lucrările”, care, în cele din urmă, vin de la Dumnezeu (căci muncile se zice că vin de la Diavol).

DECEMBRIE

Proiectata carte **Gâlceava înțelepților în jurul timpului : Cioran, Eliade, Noica și Heidegger**, povestind isprava celor trei muschetari de pe Dâmbovița, ce atacă Timpul patriarhului din Freiburg, începe să se închege.

2016

Jurnal de vacanță**23 Iunie**

Am plecat anul acesta în vacanță în dimineața zilei de 23 iunie cu mașina spre Miercurea Ciuc, unde se va desfășura Conferința româno- maghiară, pe care o organizează, tot la doi ani, Berçi. Un om așa de sufletist și deschis spre umor te face să te simți în vacanță cu orice prilej. Țuica lui cu ardei iute, pe care a și îmbuteliat-o, lipind pe sticlă o poză de-a sa, cu chipul său, mai roșu decât ardeiul, te împinge însă la moderație alcoolică. Ieri a fost caniculă în toată țara și se mai anunță două, trei zile la fel, culmea, inclusiv în acel pol al frigului, spre care mă îndrept! Oricum, fiind între munți, nu se va încălzi așa de tare pământul, ca în plăcinta aceasta turtită a Timișoarei, întinsă pe o câmpie mlăștinoasă (în vechime) și străbătută doar de un canal; ceea ce face ca betoanele blocurilor să se încingă la culme, rămânând calde mai toată noaptea. Drumul nostru trece prin Sibiu, așa că vom parcurge aceeași pseudo autostradă, întreruptă în două locuri, ca un șirag de crenvurști. Am fost pe acest drum în urmă cu o lună, la Sighișoara, tot cu G.E., iar coborârea și urcarea pe autostradă îți dă senzația că trebuie mereu să te descălți și să mergi o vreme pe pietre, ca melcul, în urma a tot felul de autobuze și trailere. În mașină era aer condiționat, așa că am putut povesti degajat despre Brexit. Căci, exact azi, 23 iunie, cetățenii Marii Britanii sunt chemați să decidă asupra rămânerii în UE. Eu mi-am expus teoria, pe care o dezvolt de două săptămâni. Marea Britanie, ca insulă, nu a suportat niciodată integrarea deplină în Continentul european, fapt ce a stimulat, în ultimele trei secole, apropierea tot mai mare a Rusiei de acest colț al Europei. Și apoi, orgoliul britanic nu poate uita că Anglia a dat naștere actualei limbi, prin care se înțeleg toți oamenii și toate instituțiile de pe glob, inclusiv unica superputere, SUA. Și atunci, cum să suporte ca, în UE, să fie mereu sub papucul țărilor din zona EURO, conduse de Germania?! Iar în tradiția Commonwealth-ului (se știe: soarele nu apunea niciodată în Imperiul Britanic!), cu un dram de voință – căci abilitate are din plin acest „Perfid Albion” – Marea Britanie s-ar putea concentra pe cele două țări ce continuă să fie sub Coroana Britanică, Australia și Canada, invitând să li se asocieze mai strâns și India, care, întotdeauna, s-a simțit și a fost indiscutabil partenerul ei de bază. S-ar face astfel o asociere economico-financiară și de potențial uman ce ar avea toate șansele unei mari puteri economice (peste două decenii, India va întrece economic

China și, dacă e intens sprijinită de Marea Britanie, chiar mai repede). Se va structura astfel un pol semnificativ pentru o lume multipolară, care tinde să se echilibreze între Occident și țările emergente.

Dar...

Dar, pentru aceasta, ar trebui un dram de îndrăzneală și de fantezie. Iar în ultimii doi, trei ani, politica internațională a dat vizibile semne de apatie și de refacere a unei polarizări de tipul războiului rece. Ar fi nevoie de un șoc!...Încât, ne continuăm drumul, conversând, contemplând...

Transilvania, parcursă din mașină, e un spațiu blând și urcător, minunat loc de odihnă duminicală pentru agitata lume de tip occidental în care trăim.

24 Iunie

Ieri, după ce am sosit la Miercurea Ciuc, am mers, cu toți participanții la simpozion, să vizităm o expoziție Csontvary, ce ne-a fost prezentată competent de un coleg maghiar, care, la întâlnirea din urmă cu doi ani, ne-a făcut un comentariu comparativ al picturii acestuia cu cea a lui Munkacsy (era atunci la Ciuc o expoziție cu picturi ale acestuia din urmă), discutând și ipoteze privitoare la particularitățile sale psihice. Colecția adusă la Ciuc mi s-a părut semnificativă. Csontvary apare, în ansamblu, ca un pictor de tipul celor ce au fost numiți „naivi” (precum Douanier Rousseau) sau „pictori populari”, având o sensibilitate aparte la efecte de culori și lumină. Mai e prezent și un aer misterios, simbolic, ca la Patiner! Iar câteva din pânzele sale – între care și „Cedrul singuratic”, ce era și în expoziția de aici - pot fi considerate capodopere.

Azi, vineri, pe la prânz, am prezentat și eu, rezumativ, textul despre „Depresia și mania în Renaștere”, în care comentez cum formele temperamentale ale acestor tulburări aveau, încă din Antichitate, un complex aparat interpretativ, cel puțin prin trimiterea la cele patru umori și la cele patru elemente, aparat interpretativ amplificat, pe vremea lui Ficino, cu interpretări zodiacale din tradiția hermetică, a „vehiculului astral”, ce împrumută „materie subtilă”, când sufletul trece pe lângă planeta Saturn, coborând în fetus-ul pe cale de naștere (Culianu). Astfel, melancolicul saturnian are un suflet labil, ce se poate ușor despărți de trup, pentru a viza lumile suprasensibile și a cunoaște viitorul (de unde, derivă interpretarea de „înțelept”, pe care o dezvoltă Agrippa, inspirând gravura lui Dürer, *Melancholia*). Iar hipomania se impune în epoca Renașterii, evident, prin discursul lui Erasmus: *Moriae encomium*, care argumentează: Nebunia (hipomaniacală) este, de fapt, adevărata înțelepciune, și nu mohorâta detașare de lumea melancolică. Iar în viața curentă, dezbaterea e tranșată de „nebunul bufon”, care capătă statut social oficial, vreme de câteva secole, pe lângă regi, potentăți și instanțe ale burgheziei, patronând și stimulând

atmosfera sărbătorilor, ce a fost cultivată, ca nicicând altcândva, atunci, în Renaștere. Eu repet aceste idei de vreo doi, trei ani, de când m-am angajat în psihopatologia evoluționist culturală. Dar am impresia că încă nu am ajuns să fiu destul de convingător.

La masa de seară, stând alături de Doina C. și de soțul ei, Tavi, pictorul, am discutat despre literatura recentă – dat fiind că ea e o excepțională cititoare de romane. Doina mi-a povestit despre un romancier japonez – pe care Kawabata îl considera mai presus de el însuși. Discuția a fost pe marginea unui roman cu o intrigă realmente fascinantă. Un șogun, ce petrece multă vreme admirând peisaje și grădini hiperelaborate, remarcă, în înalta societate, o tânără excepțional de frumoasă și dotată, și construiește o intrigă complexă și subtilă, astfel încât moștenitorul tronului să o remarce și să se logodească cu ea. Din momentul în care, astfel, tânăra devine oficial inaccesibilă, începe insinuantul proces de fascinare și corupere erotică, înfruntând și provocând imposibilul social. Tânăra este, în cele din urmă, cucerită, într-o maximă dezlănțuire senzuală, totul prăbușindu-se într-o catastrofă absolută. Schema e de-a dreptul fantastică. Și, realizată de un japonez de geniu, trebuie să fie extraordinară ca roman. Ceea ce mă uimește este faptul că așa ceva – capodoperă de rafinament literar și de retorică subtilă - este scris în secolul XX! Ceea ce înseamnă că acest secol, ce debuta cu *Ulisse* al lui Joyce, continuându-se cu *Omul fără calitate* și cu *Muntele vrăjit*, este, totuși, în ansamblu, remarcabil și din perspectiva romanului. Dar, oare, doar „pour les connaisseurs”?

Ieri, pe când călătoream și pe parcursul nopții ce a trecut, britanicii au decis, în majoritate, să iasă din Uniunea Europeană. Ce tevdură va urma, ce povești retorice se vor derula! Adevărul va ieși la iveală peste trei, cinci ani. Cam cât durează „prezentul” în istorie. Dar până atunci....

Programul nostru științific de azi, vineri, e destul de variat, cu suficienți tineri, rezidenți din București și din Ungaria. E și o delegație din Republica Moldova, de la Bălți.

Seara, o expunere privitoare la Salvador Dali.

25 Iunie

Expunerea privitoare la Dali a fost cuprinzătoare și bine făcută, cu trecerea în revistă a tuturor perioadelor sale și destule prezentări de opere semnificative. Interesant rămâne „fenomenul Dali”. Fiecare epocă „selectează” cumva (genetico-spiritual?) ce fel de genii naște și etalează. Dali e dintre puținele personalități de excepție ce debordează prin natura sa limbajul și doctrinele vremii (inclusiv cele care teoretizează suprarealismul), manifestându-se ca un „vis suprarealist încorporat într-o persoană”. Din acest punct de vedere, opera sa e semnificativă, căci arată cum „tematicul” spiritual al vremii trece printr-un filtru specific și în artele plastice (la Picasso, intervine destul de mult,

aspectul formal). La Dali e prezentă distorsiunea – și deci problematizarea – unor teme esențiale și perene, ca sexualitatea, timpul, politicul, infinitul orizontului spațial, dumnezeirea, femeia, relația omului cu microființele (muștele) etc. Este, însă, absentă viața cotidiană a omului (Lebenswelt-ul lui Husserl și cotidianitatea medie a lui Heidegger); adică ceea ce a dus pe culmi Le Brun; dar, mai ales, Vermeer. Și care se păstrează în cubismul obiectelor și persoanelor. În supralicitarea personajelor stă tot expresionismul și chiar suprarealismul lui Magritte. Suntem, cu Dali, „altundeva” cu realitatea pe care o are în vedere spiritul uman, trecem într-un nou tărâm – neștiut până la el –, fapt pe care doar muzica l-a realizat în secolul XX. E vorba de un final, așa cum a fost și teatrul absurdului. Final pe care-l clama Cioran. După care, tot ce a fost în omenire, deși va rămâne la fel, va pluti pe spumele valurilor unui ocean incomensurabil.

A urmat apoi o petrecere, dintre acelea minunate, cum numai Berçi știe să organizeze, sus, la o cabană aflată la 1400 m, cu mâncăruri din plin, palincă și alte băuturi, muzică, dans, plimbări, povești, înserare și apoi coborâre pe pământ.

La TV, continuă dezbaterile comentatorilor noștri politici despre cât de proști sunt britanicii, oamenii și politicienii insulari. Aceasta e o temă. Alta, e felul în care au fost manipulați (oare de către cine? de Putin?); urmează analizele, care demonstrează că tineretul din orașele mari a votat pentru UE, iar bătrânii conservatori, din orașele mici, pentru ieșire; aproape jumătate dintre aceștia nu au fost în străinătate nicidecum și nici nu au pașaport.

Concluzia e că, de fapt, au învins conservatorii, neangajați în prezent și viitor, trăgând țara și lumea înapoi. Probabil, nu s-a făcut o statistică suficient de riguroasă a acestora și nu au fost sub focusul unor clasificări mai detaliate. Deși s-ar putea să stea în picioare și ideea că, în întreaga omenire, persistă – poate se mai și amplifică – un strat oarecum conservator, care încearcă să încetinească viteza postmodernismului, hazardat și circumstanțial, fără un contur cât de cât clar al viitorului. S-ar mai putea ca opțiunea Marii Britanii să semnifice un mic veto față de o prea tranșantă polarizare a lumii (căci proiectul uniunii vamale dintre SUA și Canada ar realiza o hiperpiață și o hiperputere economică, nelăsând loc decât unei singure alte poziții: restul lumii). Așa, cu o Mare Britanie care, vrea nu vrea, trebuie să reconstituie un Commonwealth (atrăgând, desigur, și Canada) s-ar putea să fie totuși mai mulți poli (nu este exclus să fie atrasă și India, desprinsă de sub orbita Chinei). Oricum, poveștile de acum câțiva ani ale lui Putin, despre o lume mai conservatoare și mai multipolarizată, s-ar putea relua.

Toate acestea au fost ieri. Azi, sâmbătă, Consfătuirea s-a încheiat, cu căldură și prietenie, cu tot felul de premii și diplome (una acordată și unei fetițe, care a asistat cuminte la lucrări). Berçi, cu sufletul său mare și bogat în umor, a acordat o diplomă și soției sale, precum și una lui însuși. După care, am trecut

împreună pe la Cota 1400, de unde am luat ceva mâncare și băutură, și am ajuns cu bine la Izvorul Mureșului.

Aici e pace și liniște.

Începe, de fapt, vacanța.

26 Iunie

Liniște și pace. În plus și răcoare, aseară, un asfințit calm (iar la Timișoara, aflu la telefon, e caniculă în continuare). Înainte de culcare, văd și un meci de fotbal de la Campionatul European (Portugalia – Croația), anost, ca toate câte le-am văzut la această ediție. Acum doi ani, era parcă un fotbal de mai bună calitate (poate nivelul va crește spre finală). Pe răcoare, somnul e mult mai liniștit.

Ziua de duminică trece lin. Pot reîncepe fotografierea. Uitându-te mai îndeaproape la o păpădie, la o floare, la o ramură de brad, ești izbit de geometria lor simetrizată. Natura e plină de o geometrie vie. De fapt, e plină de matematică, fapt pe care-l observa Hegel în **Prelegeri de estetică**. De aceea, socotea el, arta cea mai înaltă, în sens spiritual - uman, e tragedia. Aparent, în tragedie, esențial e conflictul tematic tensionat, ce duce la un final zguduitor, dar adânc, în semnificație destinal - umană. Doar că, apoi, s-a demonstrat (Curtius) că întreaga literatură europeană – de la roman, la tragedie – se clădește pe structura retoricii antice, în care, la fel de important ca și topica și tropii, e *taxis-ul*, structura de organizare a discursului. Analiza structurală a basmelor, făcută de Propp, a adus argumente esențiale, de care s-au folosit structuraliștii. Dar punctul pe „i” îl pune arta montajului din film. Deci, e prezentă, și în tragedia laudată de Hegel, o infrastructură de tip matematic. Și, apoi, matematica cea nouă a dezvăluit nu doar lucruri uluitoare în aritmetică; odată cu topologia, geometria însăși aproape că nu mai are limite. Există și o teorie geometrică a „râpelor”, a surpărilor de pământ și a prăpastiilor. Înfrățirea între tematic și matematic se întâlnește în toate artele. Oricum, „natura peisagistică”, în specificul ei, nu e artă abstractă geometrizată, are și ea „tematicul” ei. Deci, până și fotografiatul e pasionant.

La știrile de la ora 18, aflu că azi e ziua internațională de luptă împotriva consumului ilicit și abuziv de droguri, zi stabilită de ONU în 1987. Oare există și o zi internațională de luptă împotriva beției alcoolice? În cele din urmă, băuturile alcoolizate (vinul) au fost, la fel ca unele droguri (hașișul, psilocibina) substanțe integrate în unele ritualuri religioase... Tot astăzi e sărbătoarea națională a Drapelului. Poate că există în mai multe țări ale lumii această sărbătoare, la fel ca a Imnului național, a Constituției etc. Sărbătorile ne adună, ca să ne reculegem, nu doar religios, ci și național. Apoi sunt sărbătorile familiale, individuale, cele cu ocazia victoriei echipei naționale de fotbal în câte

un meci... și așa mai departe. Viața comunitară a oamenilor nu e posibilă fără sărbători. Dar încep să fie cam multe. De fapt, în ultimii ani, s-au înmulțit semnificativ la noi și sărbătorile sfinților, ce au devenit zile nelucrătoare.

27 Iunie

Am început să recitesc manuscrisul la **Gâlceava înțelepților în jurul timpului**, pentru corecturi. Cioran este, evident, semnificativ articulat cu epoca în care a trăit, n-ar fi avut actualitate mai devreme. Și nici acum nu s-ar putea lansa și afirma; căci cine mai e interesat azi de tema iudeo-creștină a căderii din Rai în Timpul Istoriei? Totuși, cu stilul și patosul său, continuă să-i intereseze pe tinerii oameni de cultură, mai ales din țările de limbi romanice, așa cum văd la întâlnirile anuale de la Sibiu – Rășinari. Cu osebire cei din America Latină par încă fascinați de el, așa cum îmi indica recent Ciprian V. Pentru francezi, rămâne un valoros scriitor, indexat în patrimoniul literaturii lor. Cred că decuparea ce am făcut-o în textul meu (cu **Căderea din timp**) îi scoate în evidență originalitatea doctrinală, semnificativă pentru amurgul culturii occidentale.

S-a răcit vremea și au început ploile și furtunile – fapt ce e, desigur, firesc în apropiere de iulie. Dar anul acesta furtunile au venit mai devreme și cu o intensitate sporită, în toată Europa (fulgere mortale și cantități enorme de apă, ce fac, pe loc, inundații); ceea ce se înscrie în schimbarea climatică globală. Pe când eram foarte tânăr, omul se mândrea că schimbă în bine natura, împădurind stepele și pustele. Își proiecta să locuiască sub apă și să irige Sahara; proiecte ce se mai păstrează în mintea celor din generația mea.

La campionatul european de fotbal, Italia joacă frumos, legat și își ia revanșa de la Spania (care, la ultimul Campionat din Ucraina/Polonia, a umilit-o în finală). Până acum, este echipa ce joacă cel mai bine, din câte am văzut. Urmează (deocamdată, pentru mine) Islanda, care bate Anglia (mare decepție pentru orgoliul englezesc, dar e vina Marii Britanii de a întreține la campionatele internaționale patru echipe). Pe canalul TV National Geographic, văd că, prin Islanda (țară cu o populație cât un cartier al Bucureștilor), trece falia ce se află pe fundul Atlanticului și marchează despărțirea continentului american de Eurasia; pe teritoriul micii insule, falia se strecoară printre două creste nu prea înalte, puțin mai mari decât un om (ce mai e și cu această scară de mărime a trupului uman și a indivizilor Biosului, plasată între microcosmos și macrocosmos, plutind deasupra infinitului celui mic și prin subsolurile infinitului celui mare!).

29 Iunie

Plouă din în când. Pace. Izvorul Mureșului e o localitate mică și pașnică, cu case de vacanță destul de simple, dar frumoase. Nu sunt vile somptuoase, așezarea nu are structura unei stațiuni balneare. Cum o fi arătat, în urmă cu 40 ani, când aici era Tabăra de vară națională a UTC (UTM) și toți tinerii activiști din România își făceau stagiul pentru o carieră politică în Partidul Comunist sau la Academia Ștefan Gheorghiu? Trebuie, oricum, să fi fost o vie animație tinerească. Acum, oameni de diverse vârste se plimbă liniștiți, pe picioare sau pe biciclete, copiii pe trotinete sau pe roțile. Totul e așa de calm!

1 iulie

Am revăzut mare parte din textul cu „cei trei muschetari”. Nu-mi dau seama dacă reușesc să subliniez suficient diferența de atmosferă socio-culturală dintre vremea vieții celor invocați și cea a timpurilor noastre. Am asistat, personal, la perioada în care s-a încheiat „epoca filosofică” a omenirii, ce a durat cam 2500 ani. Schimbare ce a dus, așa cum susținea și Cioran, dar mai ales Eliade (și cu osebire Heidegger), la o răsturnare de perspectivă asupra timpului. Dar și asupra vremii, în sens meteorologic. Ploile nu mai sunt normale, din România până la Wimbledon, unde, pentru prima dată, se amână unele match-uri de tenis din cauza ploii. Ba și unele partide de fotbal sunt întrerupte. Iar inundațiile se țin lanț, din SUA până în Germania și China.

Europa suferă de scădere demografică și de șomaj. Prima problemă se compensează cu imigrația; pe care UE a încercat să o controleze, prin extinderea spre Balcani și spre est. Dar care a scăpat de sub control, odată cu invazia migranților din Africa și din Orientul Mijlociu. Ultimii, pe ruta Balcanică acum. Astfel încât, Europa începe să se umple de afgani, pakistanezi ș.a.m.d. Oricum, de oameni ce nu reprezintă o forță de muncă prea calificată. Fluxul din Africa continuă și el (deși se menține o tăcere suspectă asupra lui). Iar cel din sud-est e controlat fragil, ținut în frâu prin convenția cu Turcia. Europei îi lipsește o lege clară a imigrației legale, așa cum au Canada și SUA. Iar granițele sale externe rămân permeabile. Deci, care va fi situația demografică peste 10 ani?

Șomajul, cealaltă problemă majoră a Europei, e un exemplu al modului ambiguu și hipersuperficial în care politicienii tratează problemele majore, cel puțin la nivelul public și al mass media. În primul rând, se știe bine că, în Europa, sunt, în permanență, zeci de mii de locuri de muncă vacante și foarte bine plătite, dar care presupun o înaltă calificare și competențe speciale. Ceea ce implică o lungă perioadă de instrucție și formare. Iar acest aspect pretinde stabilitatea populației, instituții formatoare, nu doar specializate, ci și competitive. În țări precum România, numărul tinerilor ce nu urmează cu insistență un învățământ continuu e în permanentă creștere. Menținerea sau creșterea demografică ar trebui însoțite de o continuitate a formării intelectuale,

care să asigure, și în acest domeniu, o „clasă de mijloc”; nu doar o aristocrație a elitelor. Aceasta din urmă va putea crește constant, nu atât prin depistarea hipercapabililor, cât printr-o cohortă semnificativă de tineri, ce sunt în permanență formați bine, la nivel mediu; și bine motivați să urce continuu mai departe.

Dar problema adevărată e altundeva. Ea ține, desigur, de automatizare și de implementarea roboticii. Faptul l-a prevăzut Robert Winner. Și el a fost discutat anul acesta la Forumul de la Davos. Tot mai multe locuri de muncă, slab calificate și din administrație, vor dispărea. Ideea socialistă, de a susține social pe cei ce nu au posibilitatea de a munci, nu va putea suporta la nesfârșit această evoluție. Și nici (ceea ce se întâmplă acum) subterfugiul de a inventa tot felul de activități, în esență inutile sau automatizabile, doar pentru a menține oamenii ocupați, prefăcându-te, în fond, că îi remunerezi. Tendința evidentă este spre angajări scurte și circumstanțiale, de suprafață, neproductive. Dar, persoanele ar trebui să aibă, pe lângă o identitate bine conturată, disponibilități pentru competențe variate și reale. Nu doar pe hârtie, cum se întâmplă, în România, cu zeci de mii de absolvenți ai unor facultăți particulare. „Formarea continuă” a devenit o formalitate administrativă.

E nevoie de o revoluție în idei și în organizarea societății.

Cum va fi oare, acest lucru posibil în haosul actual (se întreabă cineva din generația mea?)

2 Iulie

După decizia Marii Britanii de a părăsi UE, perspectiva Europei rămâne cea de a se îmbogăți cu țările din est și din Balcani; deci, ar urma să devină membre ale UE: Albania, Bosnia Herțegovina, Muntenegru, Serbia (pe scurt, fosta Iugoslavie necatolică); apoi, Ucraina, Moldova, Georgia; și, în sfârșit, Turcia. Turcia se pregătește de zeci de ani. Dintre toate celelalte, Turcia e cea mai dezvoltată, industrial și școlar, cea mai populată (70-80 milioane locuitori) și cea mai încărcată de istorie. De asemenea, cea cu democrația cea mai îndoielnică. Acesta pare să fie contrabalansul de înnoire al UE, ca răspuns la plecarea Regatului Unit.

3 Iulie

Drum spre Bucovina, peste Rarău....miraculos, liniște, serpentine și pădure de brazi, perspective largi, adânci și blânde, parcă ești rupt de lume. Solitudine prietenoasă.

Câmpulung Moldovenesc. Minunea unei case familiale și familiare, acoperișuri în pantă ce se suprapun, bisericuțe elegant creionate și armonioase, curți largi, pline de pomi, tufe, flori, filigorie, cascade. În casă, enorm televizor curbat și în relief, ce realmente adună familia (numai să fie timp pentru așa

ceva, vorba lui Heidegger, lumea fuge ca să câștige timp și, în alergare, îl pierde). Jaspers a avut ingenioasa idee că, ceea ce tradițional s-a numit fiziognomie (în sensul lui Lavater) e perceptibil mult mai clar vizitând casa unui om. Casa nu e o simplă mașină de locuit deoarece este sediul familiei transgeneraționale; e o materializare a temporalității intime a omului, la nivelul în care prin el se articulează Biosul cu Antroposul. Totuși, formularea lui Le Corbusier e semnificativă pentru noua lume în care se intra pe atunci. Lume în care corpul omenesc devine din ce în ce mai mult protezabil iar succesiunea transgenerațională se realizează prin însămânțări artificiale și mame purtătoare. În această lume nouă ce crește vertiginos, a apus nu doar filosofia, ci – după spusa lui Heidegger – și marea poezie. Totuși, mai există pe pământ și adevărate case familiale. Poate vor dăinui, nu doar pe ici, pe colo, sau doar în muzee.

5 iulie

Televiziunea chineză difuzează, pe lângă programul de știri (multe pentru Africa) și un program de documentare, istorice și culturale. Sunt multe reconstituiri din perioada interbelică și din cea a războiului civil, din diverse etape ale istoriei Chinei comuniste. Chinezii sărbătoresc acum, cu destulă pompă, 95 ani de la înființarea partidului comunist chinez (în 1921, la fel ca în România, dar la noi a fost repede interzis, iar după 1990 a dispărut, spre deosebire de alte țări est europene, ca, de exemplu, Slovacia). Comunismul chinez, cu principiul ierarhic al puterii și organizării statale, specific acestui sistem politic, se calchiază pe structura politică a Chinei tradiționale. Singura civilizație ce se menține continuu, fără soluții de continuitate majore, de peste 3000 de ani (ceea ce nu se poate spune despre Egipt și despre țările din zona Mesopotamiei). La o emisiune despre mormintele dinastiei Han (suntem înainte de începutul mileniului întâi), am aflat că săpăturile relevă același lucru ca în Egiptul antic: mormintele au fost jefuite. Hoția pare să fie o trăsătură adânc caracteristică pentru omul cultural, de vreme ce mormintele faraonilor din urmă cu 3000 ani erau sistematic prădate (oare unde își ofereau marfa hoții acelei vremi?). Regii din dinastia Han erau înveliți, la moarte, în jad, fiind astfel astupate, cu această piatră prețioasă, toate orificiile, pentru ca, după moarte, să nu se risipească forța vitală rămasă. (Eliade pomenește de acest ritual ca de o expresie a alchimiei chineze). Plăcile de jad erau legate cu fire și cuie din aur. Obținerea aurului și a jadului, precum și prelucrarea lor pentru astfel de mormânt, au necesitat, desigur, efortul de muncă calificată ce s-ar putea exprima sau echivala în producerea alimentelor. Deci oare câte tone de orez au costat astfel de morminte? Marx nu a făcut calcule în această direcție. Dar oare, istoricii, sociologii, economiștii și psihologii actuali se preocupă ei de astfel de evaluări? Oricum, doctrina evoluționismului cultural ar trebui să nu ignore problema.

Jadul pare a fi fost specific Chinei. În schimb, aurul și argintul sunt universal utilizate în cultul zeilor și al regalității, din Micene până în Mexic sau Egipt și China. De ce? Să fie la mijloc ceva legat de specificul pietrelor prețioase (diferit de universul metalelor)?. (Pentru australieni, la nivelul primitiv al religiozității acestora, un rol esențial îl joacă cristalele de stâncă – scrie Eliade).

6 Iulie

Primim strania vizită a unui sihastru. S.P. l-a vizitat, odată, în munți, unde stă singur, de mulți ani, și nu primește, decât rareori, pe cineva. Are acolo un fel de gospodărie, parțial într-o peșteră, parțial sub pământ, cu cele minime traiului și autoîngrijirii, cărți și obiecte sfinte. Au postit, împreună, trei zile, în tăcere și rugăciune, fără mâncare și apă. Are telefon mobil. A rezistat campaniei mănăstirii din apropiere de a desființa sihăstria. A promis că va face, cândva, o vizită în oraș. Și iată, acum, pe neprevăzute, a dat un telefon și a venit. O fire blândă, îmbrăcat ca un preot, foarte civilizată; vorbă puțină, zâmbet frumos, nimic anormal. Apoi, a sfințit, îndelung, toată casa, fiecare colțișor, pe toți locatarii, de mai multe ori. După care, s-a așezat, sfios, la masă. Totul a fost miraculos. Nu m-am gândit că am să trăiesc așa ceva în cursul vieții.

9 Iulie

Psihiatria socială și comunitară a făcut furori în ultimele decade ale secolului XX. Dar interesul pentru ea începe să scadă la începutul secolului XXI, poate datorită migrației universale de pe glob, accentului pus pe circumstanțialitatea existenței persoanei și desprinderii de imediatul ambiental, pe care o impune viața acaparată de realitatea fictivă. În România, interesul pentru acest domeniu a existat în anii 70, 80; după care s-a estompat progresiv. Iar în prezent, se mai menține doar datorită inimoasei activități a familiei P. Lumea vine la întâlnirile de la Câmpulung Moldovenesc, în primul rând pentru atmosfera sufletească minunată de aici. Șederea la „Casa de poveste” este și ea un mic basm. Trist și rău e faptul că, în timpul formării lor, rezidenții nu căpătă o viziune suficientă asupra perspectivei socio-comunitare a existenței unui om ce suferă de o tulburare psihică. Ar trebui, cel puțin, să existe o carte orientativă în acest domeniu. În rest, reuniunea din anul acesta a fost la fel de reușită ca precedentele; inclusiv în ceea ce privește prezentările. Am lansat aici, la fel ca și la Miercurea Ciuc, cartea **Psihopatologia psihozelor**, cu aparent interes de moment. Ca de obicei, banchetul s-a ținut la Baci, cu slănină, șuncă, tot felul de cârnați, brânzeturi și legume, păstrăv afumat, grătar, purcel învârtit pe jar,

balmoș, sarmale, țuică, vin, bere. Parcă am unit sărbătoarea Bucovinei cu a României, SUA și Franței.

10 Iulie

Călătorie între două Câmpulung-uri, cel Moldovenesc și cel al Muscelului (spre Lerești), peste Rarău, prin valea Bistriței și Secuime, peisaje minunate; la fel, prin Țara Bârsei și sub Piatra Craiului. Capătul Transilvaniei, marginea Bucovinei, a Moldovei și Munteniei, locuri prin care au trecut descălecări, s-a petrecut istorie. Luăm masa de prânz sub un soare strălucitor, la o terasă de pe strada principală din Miercurea Ciuc, goală duminică, cu atmosfera unei picturi de Chirico. Amintiri despre Tavi H. (înainte de a muri, anul trecut, a mai făcut o vizită la Pucioasa). Am vorbit despre el și la întâlnirea de la Câmpulung Moldovenesc, cu T. din Tulcea (poate că, anul viitor, ne vom reîntâlni în Deltă). Tavi îmi amintește ceea ce a fost minunat în tinerețea mea de la Cluj și Săvârșin. La Lerești, casă luminoasă, cu grădina de flori în jur, livadă și grădină de zarzavaturi în spate, zmeură, trandafiri, pisici, liniște, răcoare.

Relațiile de ordine (de succesiune și concomitență, în sensul și formularea lui Leibnitz) sunt diferite de problematica specifică timpului, cu trecutul și viitorul său, centrat și orientat de prezent. Celebra definiție a timpului, pe care o dă Aristotel (ca număr – ca numere – al/ ale mișcării dinspre anterior spre posterior), rămâne într-un plan unde diferențele nu apar clar. Heidegger, analizând aceasta definiție, nu se apleacă asupra relațiilor de ordine propriu-zise. Acestea, în succesiune, cuprind nu doar timpul, ci și silogismul, rezolvarea de probleme, cauzalitatea, procesualitatea devenirii etc. Noica a intuit că ordinea e o problemă ontologică fundamentală, dar nu a diferențiat destul de clar specificul timpului în acest context. David Bohm sesizează și el ceva profund, odată cu „ordinea înfășurată” a lumii, de care vorbește. Tema rămâne una majoră în ontologie.

12 Iulie

Romanul polițist trebuie să țină cititorul în suspans, să-l provoace în a încerca să descopere criminalul și finalul. În raport cu această regulă a jocului, autorii folosesc diverse scenarii, pentru a pune cititorul pe piste false; și, de obicei trișează, în variate feluri, chiar necinstit. Ellery Queen (**Misterul crucii egiptene**), pe lângă multiplele piste false (firești), în final îți relevă, drept criminal, pe unul dintre cei trei frați, ce par urmăriți de un dușman al familiei; criminalul își decapitează victimele, răstignindu-le, în final înscenând propria-i

ucidere (cartea e scrisă pe când nu erau teste ADN și capul rămânea principalul element de identificare). Instinctiv, un cititor nu se gândește că cineva își omoară frații așa de odios, pentru un beneficiu material oarecare. Intriga polițistă e folosită, nu arareori, și pentru scenarii din marea literatură, ca la Dostoievski, Graham Green (în **Ucigașul plătit**). Ea menține suspansul în descifrarea mobilului și a angrenajului comenzii criminale, pictând, în culorile sale sumbre și pline de amărăciune, tabloul (aproape caricatural) al unei lumi nedrepte. Genul polițist acoperă, cel puțin, o treime din filmele de la TV. Deci e înscris în „natura umană”.

13 Iulie

Mayașii rămân un mister, cu toate că le descifrăm, în mare măsură, scrisul și le descoperim urmele civilizației. Ei apar în jurul istmului dintre cele două Americi, pe vremea ascensiunii creștinismului, folosind cifra zero (ca și indienii din India), creând un calendar uluitor (ce susține un mit al eternei reîntoarceri, comparabil cu cel din India, dar fără doctrina Maya/Brahma), practicând jertfe umane sângeroase, ridicând piramide (ca egiptenii) și venerând jadul (precum chinezii, aparent cu aceeași doctrină a păstrării energiei vitale în suveranul decedat, ca în cazul împăraților din dinastia Han). Aurul e și el prezent, ca pe tot globul, numitor comun de venerare a rangului regal-sacral.

Ar trebui scrisă o *Fenomenologie a spiritului*, care să țină seama de substanța metalelor (cu polarizarea fier/aur) și de pietrele prețioase (jad, ametist, chihlimbar, cristal de stâncă etc.). În același timp, să comenteze succesiunea și devenirea din lumea zeilor (la indieni, la mesopotamieni, la greci). Și „evoluția” de la neantologie și neant (ne-ființa) spre nimic; iar apoi, spre zero al matematicilor și spre problematica ontologică a cuantei. Nu ar fi o lineară „devenire întru ființă”. Dar problematica ridicată de Hegel, Eliade și Noica ar avea o continuare, o reelaborare problematizantă, ce nu ar trebui ignorată.

15 Iulie

Atentatul de la Nisa, din 14 Iulie, prin stilul său (un camion intră, în plin, în mulțimea ce admira focurile de artificii cu prilejul sărbătorii naționale), subliniază, încă o dată și cu claritate, adevărata problemă pe care o scoate în evidență terorismul actual: e pusă sub semnul întrebării însăși condiția existenței firești a omului din civilizația occidentală; care, în calitate de cetățean, se simte ocrotit de stat în viața sa cotidiană. (Nu răspunde pentru el Castelanul sau Burgmeisterul, ci statul cel invizibil). De aceea, el poate să circule, fără grijă, pe stradă sau cu metroul, trenul, avionul. Când cineva se așază în mijlocul străzii și trage în mulțimea care circulă (sau în cea din stadion, discotecă, de la întruniri și

manifestații ș.a.m.d.), viața devine imposibilă. Cum imposibil e și faptul de a supraveghea totul în viața de zi cu zi, tot ce ține de zona publică a comunității. Problema nu e deloc cea practică, de a crește mijloacele de supraveghere protectivă „a tuturor cetățenilor în orice loc public”. Problema e de a găsi rădăcina acestui tip total de terorism, care a ieșit din sfera politicului și a intrat în cea a definerii omului contemporan. Probabil, se va reactiva gândirea filosofică, pornind de la cele patru mari întrebări, sintetizate de Kant, în **Critica rațiunii pure**: Ce pot cunoaște? Ce am voie (sau trebuie) să fac? Ce pot să sper? Cine e omul? Întreaga problemă ISIS, dincolo de orice soluție militară, cere regândirea temeinică a acestor probleme. Și reconsiderarea faptului, subliniat de Hegel, că soluțiile practice ale umanității derivă, secundar, din adânci probleme teoretice.

Istoria scrisului (Andrew Robinson, 2007). Primele documente scrise păstrate, în cuneiforme și hieroglife, sunt despre evidențe, contracte (fapt ce implică aritmetica); apoi legi, decrete, peceti, inscripții pe monumente ce comemorează o victorie, manuale de învățare. Scrisul e folosit doar secundar și tardiv ca mijloc de comunicare; și nu e decât indirect unul de memorare. Dar scrisul subliniază aspectul oficial-public și autoritar/legal al logosului. Textele sacre și cele istorice se mențin multă vreme în transmitere orală, chiar dacă o cultura a descoperit scrierea. Important este, desigur, și calendarul scris. Scrisul realizează obiectivarea acelei dimensiuni lingvistice a umanului, care e supraindividuală – deasupra psihismului conștient, pieritor biologic. Prin scris, oameni diverși sunt, „in-formați”, anonim și transgenerațional, făcând apel la dimensiunea particulară a temporalității. Zeii și regii au apărut înaintea scrisului; dar instituțiile ce-i reprezintă s-au întărit prin scris. Filosofia apare după aproape două mii de ani de civilizație a scrisului, într-o societate - cea greacă - ce folosește alfabetul cu vocale. Scrisul consonantic, mult anterior, pare a fi fost stimulat de comerț, de nevoia comunicării între mai multe civilizații, cu limbi și scrisuri diferite (cananeeni, fenicieni). Pe acest fundal, înmuierea vocalică, pe care o introduce neliniștea grecilor, face să explodeze logosul, ducând la un miracol cultural.

Când se vorbește în general de limbă – așa cum face Heidegger, spunând că limba e gazda și sălașul ființei –, plutim încă în vag. Observația filosofului e la obiect; dar tocmai de aceea cere să fie dezvoltată.

16 Iulie

Tentativa de lovitură de stat militară eșuată din Turcia ridică – și va ridica o bună bucată de vreme – multe semne de întrebare. Primul aspect, pe care și-l pune toată lumea, este dacă nu a fost regizată de însuși Erdogan, care de mult își tot dorește puteri dictatoriale (sau, cel puțin, cât ale lui Putin).Deci,

nu ar fi oare la mijloc o „incendiere a Reich-ului”? (În ultimele săptămâni, Erdogan își aranjase „împăcări” cu Israelul, Rusia, Egiptul, iar cu Europa avea controlul migranților). După eveniment, odată ce s-a declanșat confruntarea cu Occidentul și cu mentalitățile acestuia, Erdogan nu s-a mai oprit ușor. În plan mai adânc, se ridică problema formulelor de democrație pe care le poate practica lumea islamică. Occidentul a acceptat tacit statele hiperautoritare ale Orientului Mijlociu, până la episodul cu Saddam Hussein (precedat de Afganistan). Dar democrația instalată de americani în Irak s-a dovedit, până azi, neviabilă (ca și în Afganistan). Din motive economice și strategice, SUA nu pune în discuție nivelul și formula democrației din Arabia Saudită și din țările Golfului. Primăvara arabă a furnizat ocazia înlăturării lui Gaddafi, urmată de o soluție politică catastrofală în Libia. În Egipt, eșecul s-a rezolvat ulterior prin lovitura de stat a lui Sisi, pe care nicio democrație occidentală nu a condamnat-o. Lucrurile s-au împotmolit în Siria, dat fiind conflictul de interese ce implică Rusia. Nici Pakistanul sau Bangladeshul nu pot fi modele clare ale unei democrații politice. Poate, în afară de țările Magrebului, cea mai democratică țară islamică rămâne Iranul!? Turcia a suportat prea mult democrația de tip occidental. Ce va face?

17 Iulie

(Jerome K. Jerome: **Vacanță cu copiii mei**). Citind astfel de cărți senine de umor englezesc, înțelegi de ce insularii maturi, ce trăiesc în afara metropolelor (și nu tinerii sau oamenii de știință), au votat pentru Brexit. O parte a Marii Britanii nu vrea să-și piardă identitatea. Cartea aceasta e și un duios omagiu adus familiei tradiționale, adus unei lumi ce preferă să nu explodeze spre necunoscutul virtual, în dauna imaginarului tradițional. În acest roman, Veronica, o fetiță de 8 ani, începe să scrie și ea un roman:

„Totul se petrece în lună, exact ca la noi pe pământ. Cu o singură deosebire: copiii dictează legea. Asta le displace persoanelor adulte. Dar ele nu pot schimba starea lucrurilor. Toate animalele cuvântează. Și mai sunt și uriași. Și copiii sunt cei care știu tot. Și sunt nevoiți să-i educe pe oamenii mari, care nu cred nici jumătate din ce li se spune. Dar copiii sunt răbdători și drepți.

Firește oamenii mari trebuie să meargă la școală. Au multe lucruri de învățat, sărmanii! Și le e silă de studiu. Nu se interesează deloc de poveștile cu zâne. Dau impresia că puțin le pasă dacă ar fi azvârliți de o furtună pe o insulă pustie, în cursul unui naufragiu. Și pe urmă mai sunt și limbile. De care vor avea nevoie când vor deveni copii. Căci trebuie să știe să vorbească cu toate animalele. Și să cunoască magia. Care e complicată. Au mintea plină de șiretlicuri viclene. Sunt prinși citind romane lipsite de orice interes, ascunse în pupitrele lor. Toate, romane de dragoste. Ca să irosească banii dați de copii.

Dar copiii nu le poartă pică. Își aduc aminte de vremea când erau și ei oameni mari. Cu toate acestea, sunt siliți să dea dovadă de fermitate”.

18 Iulie

La Convenția Republicană din SUA, Trump obține investiția, în ciuda reținerii sau chiar ostilității establishment-ului din partid. Toată lumea, în SUA și în plan internațional, este de acord că a desfășurat o campanie populistă, dar marcată de spontaneitate, afirmând ceea ce dorește americanul mediu tradițional. În mod evident, și-a adunat electoratul din rândul celor cu spirit de inițiativă specific american, ușor de entuziasmat, doritori de a fi mândri de superputerea SUA, ca unică putere mondială. Iar numărul acestor tradiționaliști probabil a crescut mult, după cei opt ani de strădanie a lui Obama, în direcția unei politici sociale și a unei supremații mondiale a SUA, realizată fără demonstrații de forță și scandal. Privind la rece, mult criticata politică internațională a lui Obama a dus, totuși, în ultimii 3-4 ani, la diminuarea forței reale a Rusiei în politica internațională și a afirmării țărilor emergente, reunite prin pactul militar de la Shanghai. Cuba, Venezuela și Brazilia și-au redus apartenența la orbita ruso-chineză; Vietnamul și Mongolia sunt mai binevoitoare față de SUA, țărișoarele din estul Mării Negre nu mai sunt așa de clar în orbita lui Putin; iar Europa are tot mai mare nevoie de SUA. Dar acum, către sfârșit, apare problema Marii Britanii și a Turciei, ambele trimitând spre tradiționalism (oare în sensul pledoariei lui Putin?). De fapt, și Trump este tradiționalist. Poate lucrurile merg în direcția unei lumi multipolare (ideea e tot a lui Putin).

Problema e alta. Totdeauna în istorie (până acum) cine a pus în față sloganul Lege și Ordine nu a demonstrat înalte virtuți democratice (tot în sens tradițional).

20 Iulie

Jocul de table (la care, când câștig, când pierd, în ultimele zile) trebuie să fie foarte vechi. Sau, mai exact, trebuie să fie foarte veche clasa de jocuri „matematice”, din care face parte și care cumulează geometria cu aritmetica. (Esența acestui cumul, realizată de zar, e atestată din străvechime, atestate fiind, de asemenea, valențele sale probabiliste, cu reflex în destinul omenesc, în soarta zodiacală). Poate că jocurile „tematice” (statice, în afara scenariilor actoriale efective), așa cum sunt șahul și jocul de cărți, sunt mai recente. Cărțile de joc au fost și ele implicate, apoi, în destinul omenesc, prin „ghicitul în cărți”, Tarot-ul câștigând notorietate (Sorin Alexandrescu scrie cum Culianu credea efectiv în Tarot și deseori își „dădea singur în cărți”).

21 Iulie

(Din romanul Veronicăi) continuare:

„Copiii le dau multe vacanțe oamenilor mari. Fiindcă vacanțele sunt făcute pentru toată lumea. Dar oamenii mari sunt tare proști. Și nici nu-și bat capul să joace roluri rezonabile. Cum ar fi: De-a Pieile Roșii sau De-a pirații. Două jocuri care le-ar dezvolta facultățile mintale. Și i-ar pregăti pentru viață. Nu le plac decât jocurile cu mingea. Ceea ce nu folosește la nimic. În mijlocul asprelor realități ale vieții. Sau, dacă nu, stau la taifas. Este înspăimântător cât pot să vorbească”.

23 Iulie

Amploarea epurărilor și arestărilor în Turcia (din armată, justiție, învățământ, mass media, funcționărimă) arată clar că Erdogan a întors spatele Europei, Occidentului. Deschiderea e, deocamdată, spre Rusia și Iran. Problema delicată e cea din NATO. Dar și în perspectivă, pentru relația euroasiatică. America va avea un cuvânt de spus, însă Trump nu pare un om al subtilităților. Odată cu Turcia, este tot mai clar că până și Islamul e marcat de alunecosul spirit balcanic.

(Din romanul Veronicăi) continuare:

„Tot ce le place copiilor e bine. Este sănătos. Și tot ce le place oamenilor mari e nesănătos. Și nu trebuie să li se dea. Ei cer ceai, cafea. Ceea ce le dăunează sistemului nervos. Și își cheltuiesc banii pe prăjituri. Pe biftecuri. Și pe supă de broască țestoasă. Și copiii sunt siliți să-i trimită la culcare. Și să-i pună să înghită hapuri, până se simt mai bine.

Copiii se dovedesc a fi răbdători. Știind că pe lume e nevoie de tot felul de oameni. Și trăgând nădejdea că oamenii mari se vor schimba. Și firește, mai sunt și oameni mari cumiți. Și care sunt o binecuvântare pentru copiii lor”.

25 Iulie

În luna aceasta, iulie, tot felul de atentate și evenimente cu morți, în spațiul public, și în Germania. Nu sunt acțiuni de anvergură celor din Franța, unul dintre atentatori (care împușcă mortal 9 oameni și rănește mulți alții) pare a fi un alienat mintal, ce si-l ia ca model pe Breivik. Totuși....

Ce țară va urma? Olanda?

Deocamdată, pe marginea Brexit-ului se fac analize. Marea Britanie a anunțat că nu va activa în acest an clauza de ieșire din UE, făcând un plan temeinic al negocierilor.

Cât despre Turcia, aceasta pare a acuza tot mai mult SUA și UE. De fapt, mai de mult Putin a invitat-o în Uniunea vamală euroasiatică, idee care acum pare să îi surâdă. Dar trebuie să păstreze echilibrul cu NATO. Să vedem cum o să evolueze piesa, în actele următoare.

26 Iulie

Convenția Democrată din SUA o desemnează, drept candidată la președinție, pe Hillary Clinton. Dar nici democrații nu sunt uniți. În preziua desemnării, presa informează în ce fel conducerea partidului a susținut-o pe Hillary împotriva lui Sanders. Apoi, se publică diverse comentarii, privitoare la amestecul serviciilor secrete ruse în acest caz, ceea ce ar însemna că Putin l-ar prefera pe Trump. Dar nu e oare și această informație, cu sperietoarea rusească, o manevră de culise a democraților? Oricum, doamna Clinton are, de la început, o poziție defensivă față de Trump, bazându-se mai ales pe voturile femeilor, cetățenilor de culoare, mexicanilor, săracilor etc. (Sanders a pledat mai clar pentru aceștia). Ea ar putea, în cel mai bun caz, continua orientarea lui Obama. Dar nu pare a avea nicio idee personală, în afara relațiilor pe care le are și a științei în jocurile de culise. În raport cu ea, Trump pare un bărbat bătaios, aproape un pistolar american. Chiar și sondajele de opinie, acum, în timpul Convenției Democrate, indică un avantaj pentru Trump (pentru prima dată, se zice).

Teatrul politic, pentru la toamnă, e deschis.

Televiziunea română dezbate, câteva zile în șir, lipsa de interes a românilor din diaspora față de înscrierea pe liste electorale și față de votul prin corespondență (sunt înscriși cam 3000 față de sute de mii sau milioane). În mintea multora, este încă viu scandalul de acum doi ani, de la prezidențiale; și trimiterea în judecată a ministrului de externe de atunci pentru sabotarea alegerilor. Să vedem concluzia (dacă va fi).

Vreme frumoasă pentru plajă, în grădină, la munte.

Concertele de pian ale lui Prokofiev. Al doilea are un tempo năucitor, te ține cu sufletul la gură. Al cincilea e de o subtilitate tulburătoare.

27 Iulie

Scott Fitzgerald: **Ultimul magnat**. Un roman neterminat, ce redă, firesc și pregnant, atmosfera de la Hollywood, de dinaintea celui de al Doilea Război. Citindu-l, intri spontan într-o lume, într-o cosmicitate, în care te introduc întotdeauna romanele bine scrise, de la **Don Quijote** la cele din **Comedia Umană** a lui Balzac. Nu e de mirare fascinația lui Eliade (și el scriitor de romane) față de opera lui Balzac (mai interesant e interesul lui Marx). Cioran, cu firea sa extatic-poetică, își manifestă idiosincrazia față de astfel de simpatii, așa cum se poate remarca în **Exercices d'admiration** (atât capitolul referitor la Eliade, cât și cel privitor la Fitzgerald). (Sábato remarcă, de altfel, la Cioran lipsa acestui „organ de receptare a discursivității narrative”, ca pe o infirmitate). Dar nici Heidegger, care consideră *faptul-de-a-fi-în-lume* ca principalul existențial al *Dasein-ului*, nu are organ pentru epică (pentru „cosmicitatea literaturii”, cum sugera Hegel), el pledând doar pentru „marea poezie”, marginală odei, ce vizează sacralitatea.

În cele din urmă, Fitzgerald nu e chiar un mare romancier, dar atmosfera de la Hollywood, pe care o relatează, e tipic americană.

Opera *Război și pace* a lui Prokofiev are accente dramatice și monumentale, de parcă ar uni romanul lui Tolstoi, Revoluția Rusă și „Războiul de eliberare al patriei” împotriva fascismului.

28 Iulie

Singurul eveniment remarcat azi la TV este că papa s-a împiedicat și a căzut, coborând de pe estrada de la Czestochowa, unde e venerată Madona Neagră (Maria Magdalena?). Polonia pare în prezent cea mai catolică țară din Europa (Spania a acceptat căsătoriile dintre homosexuali). Poate de aceea protestatarii olandezi nu o prea suportă (ieri s-a anunțat că vicepreședintele Comisiei UE, care e un olandez, a declanșat mecanismul european de supraveghere a Poloniei, pentru nerespectarea democrației, în legătură cu numirile de la Curtea constituțională). Se pare că, pe lângă geopolitica teritorială, cea religioasă nu e nici ea de neglijat, dacă ne gândim la Europa ortodoxă (Bulgaria, Serbia, Grecia, România). Iar mai departe, la Rusia. Vara aceasta pare obișnuită, ceea ce implică, evident, caniculă și secetă în zonele neirigate (adică cu irigația distrusă). Exemplul infrastructurii romane (drumuri și apeducte) nu pare a se transmite genetic la noi. Poate are dreptate Blaga cu arhetipul sufletului păstoresc, mioritic (și în prezent al tăierii, pe unde se poate, a pădurilor).

În 2017, se împlinesc 30 de ani de la moartea lui Constantin Noica. Invocarea din **Gâlceava înțelepților în jurul timpului** a necesitat o selecție de așa natură, încât nu mi-a permis să comentez principalele (două) întrebări și

nelămuriri care mi-au rămas cu privire la ontologia sa și pe care n-am reușit să mi le clarific nici prin întrebări directe, pe vremea discuțiilor de la Păltiniș: - de ce prima (și cea mai consistentă) parte a ontologiei sale se referă la „ființa în lucruri” (mai precis, ce înțelege autorul prin „lucruri” în cadrul acestei formulări); și: - de ce în mod așa de tranșant e ocolită problema kantiană (pe care Heidegger o îmbrățișează de la început), privitoare la constituția de ființă a ființei ce-și pune problema (semnificației) ființei!? De aceea, m-am gândit ca, în paralel cu **Gâlceava**..., să realizez și un text țintit, privitor la Noica. Iar pentru a păstra o oarecare legătură, îmi propun să-l intitulez, din perspectiva lui Cioran, **Insuportabila filozofie**.

29 Iulie

Drum de la Câmpulung Muscel la București, prin Târgoviște, pe valea Ialomiței, printre coline muscelene inconfundabile. Descălecatul Munteniei (Câmpulung, Curtea de Argeș, Pitești, Târgoviște, București) se petrece după aceeași schemă ca și cel moldovenesc, dinspre vest și zona montană, spre sud-est și câmpie.

Creștinismul ortodox, în această zonă, mai este, oare, pe aici, la fel de puternic, după perioada cruciaților, decăderea Bizanțului și expansiunea turcă? Câți nu vor fi venit pe aceste meleaguri!!? Se vor constitui, treptat, târguri, apoi... ceva orașe.

În București... căldură!

2017

IANUARIE

Jocuri de limbaj
„Tens”

Rădăcina latină „tens” produce expresii ca: tensiune, intensiune, extensiune – ultima fiind asimilată, pe vremea lui Descartes, cu spațiul, ca extindere. În engleză, timpul verbal e denumit „tension”. În franceză expresia pentru viitor e „future”, cu derivare evidentă de la grecescul „futeo” – a însămânța și a genera; din care în greacă s-a născut „fisis-ul”.

Anul ce tocmai s-a încheiat, 2016, a fost plin de aniversări diverse. În Decembrie, am fost la expoziția lui Tinu Flondor, cu ocazia celor 80 ani ai săi: pictură aerată, ca un fulg de nea, adieri, nori, orizonturi vagi..., tonalități complet diferite de contorsionările și chinurile lui Berçi Bertalan (cu care a făcut cuplu în mișcarea avangardistă *Sigma*, dezvoltând ideile Bauhaus-ului și bazându-se pe un matematicianism neoplatonic; poate că în mișcare a jucat un rol important și Cotoșman, care era mai sec afectiv). Dar uimitoare e aici, la această expoziție, și Sanda, colega mea de liceu și soția lui Tinu: pare o distinsă matură doamnă, cine ar zice cum că ar avea vârsta mea...). Apoi, Academia Română a aniversat 150 ani de la înființare, cu o prezentare a lui Mircea Flonta, referitoare la cei 100 ani de la publicarea teoriei relativității generalizate a lui Einstein. L-am sărbătorit și pe Silviu Orăvitzan, la ai săi 75 de ani, cu o excelentă retrospectivă de pictură neoplatonic-creștină. Poetul Eugen Dorcescu a împlinit și el 74 de ani, iar Marcel Tolcea, la cei 60 de ani ai săi, e dezvăluit, prin cartea de interviuri a lui Robert Șerban; și, la rândul său, ni-i prezintă pe doctorii Gheorghe Băcanu și Nicolae Barbu, la cei 90 de ani ai lor. Tot în Timișoara, filosoful Mihai Șora împlinește tocmai 100 de ani.

Se cere acum ca anul 2017 să fie mai puțin rotund.

O traducere reușită a **Maximelor** lui Chamfort (așa de iubit de Cioran). O mostră (pag.246): „Gluma trebuie să triumfe asupra tuturor defectelor oamenilor și societății. Prin ea evităm să ne compromitem. Prin ea, punem totul în ordine”.

2 Ianuarie

Anul a început, simbolic, cu atacul terorist dintr-o discotecă din Ankara, unde un Moș Crăciun ucide, cu un pistol mitralieră, 72 de oameni și rănește sute... Și nici măcar nu e sinucigaș, ca la Nisa, ci dispare...

„Totalitatea nu e decât un detaliu” (Culianu).

6 Ianuarie

Din copilărie nu am mai prins o Bobotează așa de geroasă ca azi...Poate, revin anotimpurile firești.

26 Ianuarie

Trump se instalează, pe o vreme mohorâtă, contrastantă cu firea sa plină de scânteii. Locația evenimentului e monotonă și ștearsă, nimic din strălucirea barocă a palatelor europene. Obama pleacă, lăsând o bună impresie (la 63% dintre americani). Lumea lui Trump e cea a afacerilor, așa că America are ce îi trebuia.

Pre-renașterea europeană s-a desfășurat în sud-vestul Europei, în jur de Provence, incluzând Italia, Spania de nord, Franța de sud (și un pic din Germania), zonă a confluenței inteligenței din cele trei mari religii monoteiste. Acesta e locul de naștere a **Cabalei**, a trubadurilor și al mișcării *amor hereos*, patria lui Toma d'Aquino și a lui Albert cel Mare, locul în care s-a afirmat Pico della Mirandola.

Primul nucleu semnificativ al Europei spirituale.

Muzica Renașterii cultivă intimitatea. Ea se corelează cu acel moment al picturii în care portretele, peisajele și apoi naturile moarte apăreau ca înșurubate în eternitate.

Generozitatea se leagă (oare numai semantic) de generare?.

FEBRUARIE

Citind în manuscris **Gâlceava (Gâlceava înțelepților în jurul timpului: Cioran, Eliade, Noica... și Heidegger)**, doamna A. a exclamat : „Mai lipsea să fie pomenit Hitler!” Posibil ca acest gând să vină în mintea multora. Motiv în plus – pe lângă indiferența actuală, evidentă, față de finalul

culturii occidentale – ca lucrarea să nu prea fie deschisă de multă lume, după apariția ei. Lumea de azi a uitat că, începând cu apropierea de mijlocul secolului XX, în Europa, intelectualii nu puteau fi decât „angajați”. Iar angajarea era posibilă doar spre dreapta sau spre stânga. Și, apoi, analiștii politicieni ai culturii noastre nu acceptă argumentul că Cioran și Eliade au văzut, inițial, în mișcarea legionară un fenomen mistico-politic (rarisim pe vremea aceea în lume); iar Noica, deși declarat de dreapta, rațional cum era, a aderat la mișcare doar târziu, de la Paris, argumentat prin uciderea lui Codreanu. Și și-a scris articolele legionare supralicitând puritatea morală, la paroxism, încât colegionarii abia s-au văzut scăpați de pana sa.

MARTIE

16 Martie

În Olanda, extrema dreaptă câștigă ceva locuri în Parlament, dar fără acces la guvernare. Oare aceasta să fie formula noii Europe?

Creștinismul a ajuns victorios față de gnoză și de religiile de mistere prin organizare administrativă; și, în cele din urmă, statală. Nu neapărat prin forța credinței. Ceea ce l-a impus a fost latura lumească: apropierea de firescul vieții cotidiene, faptul că a preamărit familia monogamă și a acceptat colaborarea cu politicul. Totuși, și deschiderea spre filosofia greacă. O religie binevenită și bine așezată.

29 Martie

Marea Britanie anunță oficial ieșirea din UE.

Se împlinesc nu știu câți ani de când România a intrat în NATO.

Biserica ortodoxă comemorează un sfânt ce s-a opus iconoclasmului în Siria (ce rol însemnat a jucat Siria în istoria ortodoxiei !)

Eu, 78 de ani

APRILIE

6 Aprilie

Întors de la Florența. Toscana rămâne fascinantă, cu dealurile sale verzi, pe care etruscii s-au reafirmat în vremea Renașterii, dând prestigiu culturii

italiene. Podgoriile de vin Chianti se răspândesc, prin poiene, răsărite ici și colo, printre văi și cetăți.

Cursa înarmărilor crește, și tot crește, pe față. Și nimeni nu comentează nimic. Cu fiecare an mă gândesc, după modelul celor văzute în viață, când va sosi momentul în care se va zice: Până aici! După care să înceapă o dezarmare controlată. Până când, iarăși, va începe cursa înarmărilor.

Distincția între adevărurile analitice și cele sintetice, așa cum s-a sedimentat ea în perioada Leibnitz – Kant, răspundea nevoii de a susține progresul cunoașterii prin cercetări experimentale și de laborator și de a justifica rolul matematicii și al „termenilor ultimi” în teoriile științifice, pe care empiria le validează. Dar adevărul conceptelor – în sensul pe care-l va circumscrie Hegel – e tot timpul condiționat de fenomenologia devenirii spiritului. Nu există adevăr analitic static, valabil pentru totdeauna, pentru orice cultură istorică. De aceea, e fascinantă fenomenologia semantică, pe care o sugerează Heidegger (sprijinită de „jocurile lingvistice” ale lui Wittgenstein). Termenii conceptuali ultimi ai științelor vor avea nevoie – așa cum subliniază neopozitivismii – de purificare prin definiții operaționale.

Când te gândești că noul război rece, care crește de la o lună la alta, e un joc (periculos, desigur) în jurul unui punct de echilibru, îți trece prin minte, fără să vrei, miraculosul spectacol al circului chinezesc.

Când am ajuns la Beijing, în 1976, către prânz, gazdele ne-au dus după-amiază, la Palatul de iarnă; iar acolo, pe o scenă deschisă, în fața a tot felul de proletari, se desfășura un circ. Timp de peste două ore am asistat la fantezii de neînchipuit, în jurul unui centru de echilibru : unul învârtea pe bețe farfurii, cu o mână, cu două, cu picioarele, cu capul, și ele se învârteau fără oprire și fără a cădea, căci un centru invizibil ținea totul în echilibru... altcineva făcea spectacol cu bicicleta, învârtindu-se pe o singură roată la nesfârșit... se urcau unii pe spatele și pe capul altora, făceau piramide, se mișcau... dar centrul de echilibru rămânea statornic...Oricine venea pe scenă și orice făcea, „ceva” trebuia să se afle în echilibru, fragil, dar static, în jurul unui centru.

M-am gândit atunci la circul european, cu salturile sale mortale de la trapez, cu animale dresate (acum, erau doar oameni îmbrăcați în animale, care dansau armonios în jurul unui punct de echilibru), la cum stătea lumea în tensiune (cade acrobatul!... îl mănâncă leul pe dresor!). Aici, toate se învârteau cu calm, parcă vrăjite, cântând, parcă, unduios, în jurul unui punct de echilibru... Știam cu toții că Beijing-ul e centrul lumii... Știm de la Eliade că, în fiecare cultură, capitala e centrul lumii... și că, acolo unde sunt omfalusul și *axis mundi*, se petrece legătura cu alte tărâmurii, cu sacrul, cu supranaturalul....

Povestea e că lumile pe care le invoca Eliade (și din care China într-un fel mai face parte) se învârt și se apropie, mereu, de un centru transcendent..Pe

când Europa, părăsind această tradiție, a descoperit, odată cu matematica sa centrată de zero, ceea ce a numit „punct de acumulare”. Spre care totul tinde. Dar care, de fapt, e un mare nimic aspirativ.

Unde e acel centru, care să ne mai lege, măcar prin ceva, de pământ?.

Axis mundi

Eliade, în scrierile sale, a subliniat, în repetate rânduri, că pentru omul religios spațiul nu e omogen, el desfășurându-se în zone periferice haotice și în zone aflate sub control, „cosmizate”, în mijlocul cărora se aflau toposuri speciale, precum templul, unde e posibilă teofania. Elementul central al acestei organizări este *axis mundi*, loc în care e posibilă comunicarea cu tărâmurile transcendente; și, prin ritual, cu timpul originar al creării lucrurilor.

Exemplele lui Eliade privitoare la acest ax al lumii sunt nenumărate, de la munți, la arborele cosmic, sau la oracolul din Delphi. Două dintre ele, excentrice, sunt așa de aparte, încât mi le-am notat:

- A fost descris un trib migrator din America, ce purta peste tot cu el un băț înalt și ornat, reprezentând axul și temelia lumii; când bățul s-a pierdut, tribul a dispărut.

- În religia tibetană Bon, regii nu aveau morminte, deoarece puteau urca la cer pe o funie magică, de lumină, ce le creștea din vârful capului; ultimul suveran de origine divină, Digun, și-a tăiat, din greșeală, în timpul unei lupte, coarda magică și nu a mai putut urca pe ea la cer, astfel că, la moarte, i s-a făcut un mormânt pe pământ.

MAI

Sărbătoarea de 1 Mai a fost adoptată în SUA în secolul XIX, de către muncitorii metalurgiști din Chicago, ce luptau împotriva nemiloasei exploatare capitaliste. În Țările Române, ea a fost introdusă de Carol I, în 1890, și receptată pozitiv, ca „maial”. Probabil s-a calchiat pe o veche sărbătoare a primăverii, căci, la Muzeul etnografic din Gura Humorului, am văzut o sală întregă dedicată sărbătorii de maial, venind din străvechime. Apoi, în sec.XX, sărbătoarea muncii a devenit și una a muncitorilor. Așa că, în toată tinerețea mea (precum și într-o bună parte din vârsta adultă) am ajuns să defilez, cu tot norodul, de 1Mai, ca om al muncii.

În România, lucrurile se potrivesc, ca mâna pe mână, căci avem în limba noastră două cuvinte apropiate : muncă și lucru. Doar că originea și semnificația lor e diferită. Lucru vine de la latinescul *lucrum*, ce înseamnă „câștig”; și se referă, în consecință, la partea bună și frumoasă, de câștig, a ceea ce facem : la ceea ce e spornic. Adevărurile sunt și ele lucrătoare. Lucrările duc la lucruri, la înfăptuiri, ce ne vin de la Dumnezeu. Munca însă (care etimologic derivă din slavă) e legată cu tortura, cazna, chinul. Vaarlam scrie: „Cu alte

munci mari și groaznice te vor munci”; Neculce: „L-au închis și l-au muncit”, „Diavolul, muncitor al sufletelor noastre”. De fapt, Dumnezeu, când îi alunga pe oameni din Rai, îi osânda : „Să-și câștige traiul prin muncă cu sudoarea frunții și (pe femeie) să fie muncită de dureri la naștere”. (Privitor la această diferență, Noica scrie un comentariu captivant).

Muncile sunt de la diavol (el te muncește și cu gândurile), lucrul și lucrările sunt ale lui Dumnezeu...Așa că 1 Mai e ziua muncii (de la metalurgiștii americani). Merită însă să ne amintim, cu această ocazie (ne indică Noica), și că expresia „laminare” a metalelor vine de la un cuvânt latin, *lamina*, de unde, probabil, și *lamură*, din care în română a derivat „a (te) lămuri”.

9 Mai e ziua victoriei asupra Germaniei naziste, pe care Rusia o serbează cu fast (occidentalii o evocă cu o zi mai devreme, căci semnaseră atunci un armistițiu; Rusia ține strict la data semnării capitulării oficiale). Războiul a fost, s-a terminat cu victorie, trăiască memoria războiului!

La defilarea din Piața Roșie, nenumărate arme grozave, cel mai prețios produs din care Rusia își scoate veniturile, căci din petrol nu se mai prea poate. Pe vremuri, o bună bucată de timp, Rusia a mai exportat și ideologie; dar treaba asta s-a terminat. A mai exportat un timp și cultură (dar, în prezent, oare cine mai exportă cultură?).

Am ajuns să văd vremea în care politicul tradițional se duce pe apa sâmbetei. Ce mai e cu dreapta și cu stânga? Nici cu dreapta, nici cu stânga! Și cu dreapta, și cu stânga!... Ohhh, ce erau dreapta și stânga, în urmă cu 100 ani, în parlamentele Europei! Dar, probabil, treaba va merge tot mai bine, în Europa, cu tânărul napoleonean, aciuat pe lângă bătrâna doamnă (nu nevasta, ci nemțoaica)... Iar povestea cu junele afacerist francez se leagă de cea a miliardarului de peste ocean, picant în toate, dar mai ales prin felul în care își începe călătoriile în străinătate, în pelerinaj la cele trei mari religii monoteiste, reamintindu-ne că, în politică, „Nihil sine Deo”. Doar că, pe roșcovan, nu-l interesează nici religiile și nici principiile democratice, ci afacerile: să vândă cât mai multe arme.

Întorcându-mă de la Oradea, de la înmormântarea lui G.C., m-am gândit : oare prin ce mister cele două persoane pe care le-am văzut, cu ochii mei, cum trec dincolo de pragul vieții, aveau inițialele G.C.? Acum aproape două săptămâni, când stăteam lângă G.C. (cel din Oradea) și l-am văzut, după ce-și terminase perorația și s-a așezat lângă mine, cutremurat, dintr-odată, de convulsii, încordându-se și cianozându-se, căzând în hipertonie, am perceput, în câteva secunde, cum se trece un prag. Culmea, o nesperată intervenție de resuscitare, precum și sosirea echipei de urgență păreau că amână agonia... și au amânat-o, câteva ore, câteva zile. Pentru mine, însă, G.C., așa cum l-am văzut

atunci, trecuse pragul. Și, de fapt, l-a și trecut. Azi l-am condus, acolo unde ajunsese atunci.

În schimb, pe G.C. (din Timișoara, de pe strada General Dragalina), am asistat-o, clipă de clipă, la despărțirea ei de lumea aceasta, despărțire pe care mi-a descris-o ca o adâncire într-o fântână, deasupra văzând, la un moment dat doar un ochi, nu prea binevoitor, apoi întunecarea... apoi... scurgerea, în câteva clipe, a sufletului... undeva în sus... după care, paloarea definitivă...

Cum e cu această plecare (cu această cădere... cu această trecere?)...

De fapt, prenumele fiecăruia din cei doi venea de la Arhanghelul Gabriel, de la marele anunțator... atât al nașterii lui Ioan Botezătorul, cât și al nașterii lui Iisus... Gabriel, Arhanghelul, care i-a dictat lui Mahomed **Coranul**, cuvânt cu cuvânt... Ce anunța el oare?... Apoi, cel de al doilea nume, e și el semnificativ. Pentru G.C. din Oradea, el deriva de la „corn”, împungător, agresiv, luptător. Cea de a doua persoană, Gabi de pe strada Gării, avea numele de la „colț”, tăios, străpungător, punct de fugă pentru direcții multiple.

De ce G.C.?

Anul acesta, Simpozionul Noica, organizat de Academia Română, s-a ținut la Arad. Totul se petrece ca într-o familie lărgită; pentru bucureșteni este efectiv și o excursie, noi, ceilalți, din țară, ne întâlnim cunoștințele, iar pentru localnici e un eveniment special. Pe Episcopul din Arad îl cunoșteam, dar nu-l mai văzusem de zeci de ani. S-a vorbit mult în deschidere despre rolul Aradului în pregătirea ideologică a Marii Uniri, a Reuniunii de la Alba Iulia din 1918. Noica e și el invocat anual (și se pare că opera sa filosofică mai atrage atenția doar prin acest eveniment).

Dar stilul acestor reuniuni e prea festiv pentru problemele abisale pe care speculația sa ontologică, totuși, le-a străbătut.

Întâlnirea anuală a Asociației pentru Studiul Personalității s-a ținut la Sovata. Acolo am vorbit despre corelația dintre personalitatea evitantă și rușine. Dar, practic, s-ar fi putut vorbi despre orice aspect cultural sau spiritual al persoanei normale și anormale. Aceste întruniri sunt încă o dovadă că, în România, o temă (teoretică, științifică) se menține pe afiș atâta vreme cât există o personalitate care să o promoveze (cum e, în acest caz, A.N. – iar în cazul lui Noica, Academicianul A.S.).

Seară minunată, blândă, calmă, pe malul Lacului Ursu, cu un peisaj pierdut în adâncime, printre copacii pădurii ce ne înconjura.

IUNIE

(Dintre ipotezele teatrului politic internațional, de verificat peste doi ani). Vizita la Washington a prezidentului român Iohannis ne pune în situația de a fi printre pușinii europeni care ar trebui să-l vorbească de bine pe Trump, când toți

zbiară despre relațiile administrației lui cu Rusia. Dar s-ar putea ca roșcovanul să nu aibă niciun amestec în problemă. Mai puțin Iohannis, care, însă, și el, e angrenat într-o derulare ce-l depășește, dar pe care și-a însușit-o, simțind-o profitabilă politic. E vorba de alegerea (de către cine?) a României ca punte între Israel și SUA. Și asta de pe vremea lui Obama, când relațiile erau proaste. În plină campanie electorală, în dezbaterile față în față cu Ponta, la întrebarea acestuia: „Ce țară străină e prima pe care o veți vizita ca președinte?” (el planificându-și Republica Moldova), Iohannis răspunde: Israelul! N-au fost atunci comentarii pe tema aceasta deloc (oare de ce?). O axă România – SUA, ca parteneriat strategic și nu numai, a anunțat Băsescu, deși nu a reușit nimic, oficial Obama ignorându-l total. Dar Băsescu o spunea când abia intrase România în UE, punând această relație înaintea celei cu europenii. Israelul a mizat tot timpul pe relația cu SUA, singurul ei partener serios. Căci Europa nu a fost, atentă cum era la soarta palestinienilor (pe care Hollande i-a susținut până în ultima clipă). Dar SUA era și singura putere financiară, singura în relații foarte bune cu monarhiile din Golf și, mai ales, singura atentă la ceea ce Israelul putea exporta: inteligență, plasată în inteligențe artificiale și în apărare informatică. Acum, Trump, cu mintea sa de afacerist, ce nu dă doi bani pe istoria religiilor și pe democrația reală, a descoperit situația și s-a dus, de la început, acolo, înainte de a vizita în fugă Europa (probabil îi plac, nespuse, democrațiile monarhice ale celor din Golf, în conjuncție cu Tel Aviv-ul, hipernaționalist). România lui Iohannis a dus constant, în ultimii ani, o politică de promovare a comemorării Holocaustului, fiind cea mai activă țară din Europa în acest sens. La asta s-au angajat toți, și guvernul și parlamentul, deci nu e o treabă de-a președinției, ci un trend (a se vedea doar vizitele oficiale făcute în acești ani). Iar în România, cel mai insistent sfătuitor de politică internă, pentru toate acțiunile mari și mici, a fost, în ultimii ani, ambasadorul SUA. Încălzindu-se, în sfârșit, relațiile SUA cu Israelul, reprezentantul problemei din Europa a primit acces la roșcovan, după ce a stat o săptămână prin capitală și a fost premiat de evrei. Au fost trase și câteva tirade. Nimeni din Europa nu a acordat vreo importanță vizitei. Nici cei din SUA. Nici cei din România, care sunt puțin încurcați de reabilitarea lui Trump. Doar că România nu intră în clubul țărilor occidentale, nici în cel al țărilor nordice și baltice, nici în al mediteraneeenilor, nici al grupului Budapesta – Varșovia – Praga. Și, mai nou, nu mai are legături nici cu Moldova. Desigur, nici cu Turcia sau Grecia, sau Bulgaria, sau Serbia... sau Austria... sau Rusia... Rămâne vizita sa la roșcovan; și, cine știe, dedesubturile axei Tel Aviv – București – Washington.

Să vedem!

IULIE

Culmea e că, acum, am putea avea un leninism teoretic redivivum. Lumea l-a uitat repede pe Lenin teoreticianul, de vreme ce opera sa practică a fost un

eșec așa de lamentabil și cutremurător. Dar, în teorie, el spunea (cu argument din analizele britanice) că, odată cu imperialismul, problema inegalității dintre oameni se pune altfel decât pe vremea lui Marx. O societate dintr-o țară capitalistă poate fi în bunăstare și, prin reglaj politic de stil socialist, să împartă bunurile echitabil între cetățeni (ceea ce și acum e funcțional, mai ales în țările nordice ale Europei). Dar, zicea Lenin, la scară mondială – așa cum se pune problema în vremea capitalismului financiar internațional al imperialismului – inegalitatea socială persistă. Diferența dintre cei bogați (concentrați în țările bogate) și cei săraci, răspândiți pe restul imens al globului, se păstrează. Soluția nu e decât o revoluție mondială, care să instaureze o nouă ordine economico-socială, controlată echilibrat, peste tot. Și nu doar în unele țări privilegiate. De aceea, revoluția socialist-comunistă se și întâmplă într-o țară periferică, unde lanțul e mai slab și se poate rupe mai ușor. De aici, ea se extinde în toată lumea, fie și prin export de revoluție, ducând la o schimbare mondială în bine, în progres. Dacă trebuie plătit cu sânge începutul acestei schimbări mărețe, nu avem ce face.

Lenin s-a dus, împreună cu proiectul său, pe apa sâmbetei. Cei 20 mai industrializați ai lumii – și deci mai puternici, nu toți foarte bogați – se întâlnesc la Hamburg în 2017, exact la un veac de la Revoluția lui Lenin. Concluzia: diferența de bogăție, pe plan mondial, proporțional vorbind (adică pe cap de locuitor), e tot ca atunci (și ca în momentul prăbușirii comunismului). Deci, problema teoretică a lui Lenin nu trebuie confundată cu soluția ce a găsit-o el.

Cine va lua premiul Nobel pentru rezolvarea ei?

Dar problema nu va frământa omenirea și gânditorii. Vremea gândirii pe termen lung a trecut; tema se va reformula, probabil.

Următoarea întâlnire G-20 va avea loc în Argentina.

Contemplarea ne vine de la grădini, iar grădinile de la orașe, începând cu cele ale Semiramidei... Deci, omul, după ce nu a mai trăit în natură ca vânător și pescar, ci în cultura agricolă, în intimitatea plantelor, și-a făcut și orașe, din care rodiile și florile lipseau. Așa că le-a adus special, ca să le aibă în vedere altfel decât ca natură hrănitoare. Iar în oraș, a trebuit să le așeze la fel ca palatele și templele. Adică, să le supună arhitecturii... iar păsările cântătoare în colivii... susurul apei în izvoare construite... florile și pomii, ca să fie priviți pe fundalul cerului... în contemplare...Poate că așa a început și contemplarea Ideilor (probabil pentru că atenienii aveau grădini nu prea somptuoase, dar mintea ageră).

Ce nou pas în dezvoltarea dialectică a contemplării va urma oare?

De-a lungul unei vieți, vezi și elasticitatea lumii. Europa, după ce părea că se lățește spre Est, se vede contractându-se, nu doar prin despărțirea de Rusia (pe care și-a dorit-o, fără a avea iscusința de a o face subtilă), dar și de Marea

Britanie (pe care nu și-a dorit-o) și de SUA, cu care a făcut atât amar de ani front comun. Fiecare pe limba lui.

Dar care va fi, oare, în viitor, limba Europei?

JURNAL DE VACANTA

IULIE – AUGUST

Sâmbătă 15 Iulie

Pentru cine scriem?

Când stă liniștit, sub un nuc răcoros, într-o curte cu flori și gazon, aproape de munți, odată cu pacea și liniștea din jur, cel deprins cu scrisul (a tot felul de minuni) ce să facă, pentru curgerea senină a timpului, decât să mai scrie, din când în când, ceva rânduri? Dar despre ce? Și mai ales cui?

În vacanță, scăpat de canicula din Timișoara, cel mai firesc ar fi să-ți notezi câte ceva într-un jurnal. Asta ar rezolva, oarecum, întrebările de mai sus. Scrii orice-ți trece prin minte, gânduri, amintiri, ceea ce vezi și povestești cu cei din jur sau afli de la știri, ca într-o cronică. Cât despre „cui”? Jurnalul are, în însăși noțiunea sa, o serie de destinații. Există jurnale intime, în care te adresezi ție însuși. Apoi, „jurnale de idei”, „jurnale de călătorie”, „jurnale – cronică” (a evenimentelor „istorice”), „jurnale de lectură” – pentru orice tip de lecturi, științifice, fantastice, biografice, literare, ale altor jurnale. Dar un astfel de jurnal îl va citi oare cineva, cândva? Jurnalul e altfel decât epistola adresată cuiva anume, circumstanțial sau în cadrul unui schimb de scrisori. Și s-ar putea să nu-l citească niciodată nimeni. Ei și!...

Deci, ieri, am sosit la Gârâna, schimbând coșmarul nopților de caniculă (ba mai era și lună plină) din oraș, cu binefăcătoarea răcoare de la această vilă și sărbătorind sosirea cu mici la grătar, vin alb spaniol, povești și contemplație. Dar știrile sunt accesibile și aici. În urmă cu un an, de 14 Iulie, eram tot în vacanță, iar evenimentele din Turcia și atentatul din Franța se întâmplau tocmai atunci. Se avansa ideea că tentativa împotriva lui Erdogan ar putea fi o cvasiînscenare, de tipul incendierii Reichstagului de către oamenii lui Göring. Dar se pare că sultanul de la Ankara a luat lucrurile în serios. Iar în anul ce a trecut de atunci, țara s-a divizat, politica regimului de acolo a devenit tot mai ambiguă, în relațiile cu SUA, Germania și NATO, cu apropieri de Rusia și prezență bine exprimată în Siria și Golf. Oricum. Turcia dă dovada că acordă importanță drumului chinez al mătăsii. Cât despre 14 Iulie francez, anul trecut a atras atenția doar masacrul de la Nisa. Scena politică s-a mai schimbat. Anul

acesta, cei doi eroi ai alegerilor din ultimul timp s-au întâlnit la Paris. Tânărul napoleonean al Franței, de când și-a preluat mandatul, s-a întâlnit la Paris cu Putin (ciudată coincidență, la 300 ani de la stabilirea relațiilor diplomatice cu Petru cel Mare); iar acum, cu miliardarul american (100 ani de la implicarea SUA în război pentru salvarea Europei de nemți). Atât Macron cât și Trump sunt – cu întreaga lor echipă – novici în politică (în raport cu orice alți mai-mari din lume), fapt ce sugerează un nou trend în politica mondială. Și, se pare, ambii promovează un alt stil. La Hamburg, francezul și-a permis să întârzie la întâlnirea oficială cu Putin (iar rusul, care, pe moment, a glumit, desigur nu-l va ierta pentru afront). Iar americanul a trimis (tot la Hamburg), la o recepție oficială, pe fiică-sa, în locul său. Probabil, însă, că scena politicii europene va încăpea pe mâna tandemului cu Madame Merkel, ce are o experiență politică aproape pe măsura țarului de la Kremlin.

Gata cu cronică și bârfele politice, stârnite de știrile de aseară și rămășițe ale pulberii aduse din Timișoara. Să intrăm în vacanță!

Să revenim, care va să zică, la certitudinea sensibilă. În imediata mea apropiere stă, maiestos, cățelul Bulkow, semănând cu statuia canină a unui zeu egiptean. Numele său – straniu pe aceste meleaguri – derivă de la originea cățelului. El provine de la un cămin privat pentru câini stradali din Lugoj, pe care-l finanțează filantropul bogătaş Bulkow din Danemarca, sponsor și al casei de tineri orfani din localitate. Domnișorul Bulkow canin a fost adoptat de Adina, conviețuind în casa ei cu o pisică, cu care se joacă toată ziua. Aspectul său nu e nici al unui nobil, nici al unui bădăran; un cățeluș cuminte, ce dă mereu din coadă și se lasă cu plăcere mângâiat. Refuză cu demnitate boabele din pachetul pentru câini, care, probabil, îi amintesc de trista sa copilărie la căminul vagabonzilor. Dar mănâncă orice mâncare omenească. Și te privește în ochi, când serios, când duios. Din perspectivă evoluționistă, e de înțeles acest câștig expresiv, pe care, dintre animalele domestice, doar câinii l-au dobândit. Ei sunt cei mai vechi companioni de suflet a lui homo sapiens (ce bizară și extraordinară e, în schimb, privirea umană pe chipul leilor, ca în gravurile lui Da Vinci!). M-a impresionat azi tânărul Bulkow (are doi ani), când m-a privit în ochi. Oamenii se privesc foarte rar și pentru foarte scurt timp în ochi; și, chiar și atunci, sub semnul tensionat al întrebării despre sinceritate și curăție sufletească. În rest, Bulkow știe, ca orice câine, să lase timpul să treacă, pur și simplu, stând liniștit locului; pentru ca, dintr-odată, să se agite și să alerge în cerc. Oare de ce?

Azi e destul de răcoare; iar soarele când apare, când se ascunde după nori. Bine că pot fi relaxat, încheind poveștile primei jumătăți de an. În sfârșit, s-a anunțat sosirea de la tipografie a **Gâlcevei înțelepților în jurul timpului**. În urmă cu o săptămână, am avut lansarea retipăritei cărți **Culorile nostalgiei**. Iar zilele trecute, am încheiat cumva o primă versiune din **Insuportabila filosofie**, care dezvoltă câteva teme nicasiene ce s-au iscat cu ocazia scrierii **Gâlcevei** :

relația ființei cu Unu, lucrul, limba, lumea, locul și deschiderea, precum și complicatele teme ale transcendenței și transcendentalității. Acum pot sta liniștit, cu ochii în depărtări... pierzând vremea - lăsând să-mi fugă mintea pe unde o vrea. Și ascultând muzică chinezească (este ora 11.30 și s-a mai încălzit).

*

* *

Aflu, prin telefon că, totuși, ieri nu au sosit de la tipografie volumele **Gâlcevei**, așa cum era vorba (se pare că un drăcușor își bagă coada... de ce oare?... în toată povestea asta). Chiar dacă sunt în vacanță deplină cu trupul și sufletul, nu pot scăpa peste noapte de toate acele cuvinte filosoficești - simple și profunde – care m-au bântuit în ultimii doi ani. Ce ar fi de făcut acum (dar nu mă pricep) ar fi să-mi imaginez câteva pagini de desene animate, în care să le personific și să le pun să joace.

Duminică 16 Iulie

Ieri, Carmen a coborât cu mașina la Lugoj, iar Adina și Bogdan s-au plimbat, seara, prin comună. A fost și un concert rock, dar nu s-a auzit până la noi. Domnișorul câine Bulkow se joacă pe pajiște cu un ursuleț de pluș, pe care-l tot saltă și-l aruncă cu gura, învârtindu-se în jurul său. Vremea e frumoasă. Sunt nori, însă nu a plouat, la soare e chiar cald, dar când cerul e acoperit se așterne răcoare. La bucătărie se prepară limbă de vițel cu hrean.

Ioan Petru Culianu: **Marsilio Ficino (1433-1499) și problemele platonismului în Renaștere**, lucrare de licență. Adună date interesante despre privire și deochi:

Privire și deochi

“La Ficino, o lumină de dinlăuntrul ochilor se exteriorizează, purtând cu sine și o parte de spirit. Așa se explică iubirea și deochiul. Când cineva își ațintește privirea în ochii cuiva, el își trimite razele și aburii sangvini prin ochi în inima celui privit, care este astfel rănit într-un loc sensibil. Înțepătura se adâncește și sângerează, iar sângerarea îi strică propriul sânge și-l infectează, îmbolnăvindu-l. Acesta e farmecul sau deochiul. Plutarh și Vergiliu amintesc de deochi, iar Catul de un deochi prin cuvinte”.

Lume omenească, alte lumi și ființele raționale

Ieri mi-am amintit de cuvântul „lume” și acum îmi trec prin minte și alte expresii : „om trecut prin lume” („om de lume”), „a intra în lumea altuia”, în intimitatea acesteia, pur și simplu „a intra în lume” (prin naștere), vorba aceea

„c-așa-i lumea,/trecătoare,/unul naște,/altul moare” (dar și tânguirea: “lume, lume, soră lume”). Apoi, dacă în raport cu lumea noastră, există o „lume de dincolo”, până la urmă „plecăm de pe această lume” (în lumea de apoi). Iar din perspectiva (lumii) lui Dumnezeu, omul duce o viață lumească, prea lumească, fiind „ispitit de cele lumești”.

Importantă e însă viziunea lumilor multiple, locuite de ființe diverse, dintre care unele simili umane. După explozia tradiționalei lumi închise a antichității (prin sfera de cristal a cerului), dezmărginirea noului infinit a dus la imaginarea a nenumărate lumi cosmice locuite, în toată perioada dintre Cusanus și Kant (principalul promotor fiind Bruno). Ființele de pe acele lumi erau fie inferioare, fie superioare omului; dar similare lui (mai ales fizic). În perspectivă abstractă, Leibnitz a imaginat o logică a lumilor posibile. Când, la sfârșitul secolului XX, tema s-a reluat, odată cu principiul antropic, criteriul a fost existența unor lumi populate de ființe raționale, cu care am putea comunica. Au apărut acum câteva paradoxuri (sau probleme?), ce au rămas neclarificate și nu sunt discutate direct (de ce oare?). Astfel, se consideră că un indiciu suficient pentru a presupune existența unor ființe raționale pe alte corpuri cerești ar fi depistarea prezenței condițiilor ce ar face posibilă viața, de exemplu, apa, oxigenul, carbonul. Dar nu se comentează deloc cum și de ce, dacă viața ar fi posibilă, s-ar ajunge și la ființe raționale?. Apoi, nu e definit, nicicum, ce ar însemna o ființă rațională. Or, dacă ne gândim puțin, problema nu e deloc simplă. Pentru greci, omul era „un animal biped (fără pene), dotat cu logos”. Dar „rațiunea” latinească, ce a tradus logosul, nu se suprapune, integral, înțelesurilor acestuia. Iar „creatura rațională” din vremea Scolasticii diferă de persoana conștientă din Epoca Rațiunii și de omul secolului XX, a cărui raționalitate e de neînchipuit fără sistemul coerent al teoriilor științifice, serios validate epistemologic și faptic.

Deci, cei ce se consideră ființe raționale, trebuie să se decidă asupra limitelor conceptului de raționalitate.

Luni 17 Iulie

În dimineața senină, soarele apare, pe terasă, dinspre stânga, face apoi o acoladă, deasupra brazilor și nucului, și apune în partea din dreapta a terasei. Traectoria mi se pare curbă.

Muzica chinezească ce o ascult se cântă la niște instrumente aparte, atât la percuție și corzi, cât și la suflat (ar trebui lecții de inițiere). În cele din urmă, peste tot globul oamenii au inventat (și au împrumutat) tehnici de expresie sonoră instrumentală; la fel ca vorbirile (oare câte limbi se vorbesc pe glob, pe baza aceleiași gramatici generative universale?). Europa a continuat, din Renaștere și până acum, să tot inventeze instrumente implicate în muzică. Dar „atmosfera” muzicii chinezești – ca și a muzicii oricărei mari culturi – e alta

decât cea a melosului occidental. Când, prin anii 70, am fost în China, totul era altfel decât în Europa, de la mers și zâmbet, la arhitectură, circ și arome. Eram într-o altă lume, ce nu beneficiase de tranziția spre cea occidentală, ca în cazul japonezilor. Oricum, în muzica chineză, la care am acces, nu simt avânturile romantice, impuse, după Beethoven, în Europa. Cum o fi creația muzicală cultă în lumea chineză de azi?

Lung dialog telefonic cu S.Z., pe tema lui preferată, lingvistica. Limba română se pare că e singura ce a dezvoltat cuvântul de „învățare” dintr-un semantem negativ, de la lat. *Vitium*, „viciu”, cu un presupus *in-vitiare*. Apoi, o amintire despre primul curs de biologie, ținut, la Medicină, de Bobi Litvac, curs din care am aflat cât la sută apă, calciu, fier ș.a.m.d. conține corpul omenesc; și ultimul curs, din anul VI, ținut de Pamfil, ce se încheia cu cuvintele: „Toată viața să fiți și mulțumiți de voi înșivă și nemulțumiți (sau, să nu fiți mulțumiți) de voi înșivă”... Amintiri despre Ivan Esveev și despre respectul său față de cuvintele românești derivate din slavă: dragoste, iubire (și nu amor), grădină, rai etc. Cuvântul „ființă” derivă din latinescul *fientia*. Cf. și lat. *feri* – „a curge”, „a deveni”, „a se face” (?). Să se vadă și *en* („existență”) – *esse*. *Ființă* se compune ușor cu ea însăși: „va fi fiind, n-a fost să fie, de ar fi să fie”...

Viața –Zoe și viața – Bios

Lebenswelt, celebra expresie inventată de Husserl. Deci „lume a vieții”. Trimiterea lui Heidegger la viața noastră cotidiană medie, cea de zi cu zi, are, în principiu, același înțeles. Dar de ce folosește Husserl, în expresia sa, conceptul de viață? E, desigur, vorba nu de viața biologică – de *biosul* grecesc -, ci de cea psihosocială și culturală, specifică oamenilor, derivată din grecescul *zoe* (care, derutant, a condus și la *zoologie*). S-a remarcat că noțiunea de *Lebenswelt* beneficiază de tradiția *Lebensphilosophie* – deci a filosofiei vieții, instaurată, în secolul XIX (Schopenhauer, Nietzsche, Dilthey). Mișcarea a fost interpretată ca o tentativă de a aborda mai direct nemijlocitul existenței umane (în raport cu abstracțiile sistemului lui Hegel), de unde accentul pe „elanul vital” și intuiționism (Bergson s-ar înscrie și el în paradigmă). În același secol XIX, se dezvoltă, însă, prin Darwin mai ales, dar și prin mulți alții, știința pozitivă a vieții, ca biologie. Heidegger remarcă (în treacăt) că, conceptul vieții, pe care-l folosesc filosofi și care derivă din grecescul *zoe*, trimite spre o rădăcină semantică din care s-a născut de asemenea expresia și conceptul lui Zeus. Apoi, pentru Occident, semnificativă pare a fi și autodefinirea lui Iisus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”. În creștinism, e vorba de a doua naștere a omului – pe care o comenta Pavel –, cea întru adevărul credinței, care reprezintă „adevărata viață”, viața întru Domnul... viața de creștin, viața dăruită Mântuitorului etc. Ceea ce înseamnă și o aspirație spre lumea divină. Căci altfel, viața pământească, lumească, e una întru păcat. În Renaștere, Dante va scrie

Vita nuova. Începerea unei vieți noi are, deci, un sens spiritual. Viața omului poate fi asemănătoare unei vieți de sfânt; dar poate fi și păcătoasă. Poate fi o viață demnă, decentă, sau o viață chinuită, mizerabilă. Sau o viață împlinită! Toate aceste însușiri nu au de-a face cu biologia. Perspectiva biologică asupra vieții umane rămâne valabilă doar în sensul că (totuși) omul individual se naște și moare, la fel ca celelalte animale.

Cu toată diferența între *viața-Zoe* și *viața-Bios*, intuiția lui Aristotel continuă a fi semnificativă: omul se naște pe solul *biosului*. El are o viață dublă, din punctul de vedere social și moral, participă, în permanență, atât la *viața-Zoe*, cât și la *viața-Bios*. Probabil, efortul lui Heidegger de a scrie **Sein und Zeit** s-a orientat în direcția dimensiunii specifice a umanului, dincolo de *Bios*. Dar, de fapt, nu a reușit până la capăt, căci s-a izbit de angoasă. Care îl leagă pe om funciarmente și de biologie (doar Cioran, cu plictisul său, a descoperit o detașare totală de *bios*). Așa că problema psihismului uman, încercându-se a fi purificată de Heidegger, și-a readus, pe ușa din dos, latura biologică, cea de psihism animal.

Mărți 18 iulie

Adina și Bogdan au plecat la Timișoara cu niște treburi, iar Carmen nu s-a întors. Sunt deci singur, într-o liniște deplină, pe o dimineață luminoasă și răcoroasă. În față, e un trandafir roșu. Iar în fundal, dealurile împădurite urcă spre munte. Bulkow stă liniștit, lenevind. Deoarece imaginația mea nu creează basme și metafore, mă văd silit la pace.

Coperta cărții lui Culianu despre Ficino reproduce un tablou de Domenico Ghirlandaio, cu patru personaje masculine în vârstă, expresive, dar încremenite. E acel moment de grație al picturii renascentine, în care orice realitate se oprește, extrasă din mișcare și timp, ipostaziată în frumusețe. Formula va persista pentru peisaje și naturi moarte. Dar portretele vor intra, repede, în expresivitatea situației, a prezenței la prezentul trăit.

Privirea și iubirea

Culianu, prin lucrarea sa de licență, prefigurează cartea sa de maturitate: **Eros și magie în Renaștere.** În acest text preliminar, el insistă asupra luminii și privirii contemplative, dar și asupra celei pătrunzătoare, ce prevestește „vehiculul” lui Bruno, asociat cu tema imaginarului.

„Iubirea individuală se naște atunci când îndrăgim la om scânteia reflectată din lumina divină. Sufletul poartă ab aeterno o imagine sculptată în sine... dacă ne-ar fi îngăduit s-o vedem, am percepe deasupra chipurilor noastre o imagine asemănătoare cu un chip uman... dacă imaginea omului pe care îl vedem se aseamănă cu această „amprentă sufletească”, se naște

iubirea. Dacă nu, se naște ura. Așa se explică simpatiile și antipatiile spontane... oamenii vor îndrăgi numai imaginea plăsmuită de ei înșiși după imaginea pe care o purtau lăuntric... îndrăgostitul își sculptează, în propriul suflet, chipul ființei iubite. Astfel, sufletul îndrăgostitului devine o oglindă, în care se reflectează imaginea ființei iubite... Iubirea este o moarte voluntară în altul: cugetând, uitând de sine, își ia zborul spre ființa iubită... când iubirea e reciprocă unul trăiește în altul. Fiecare se are pe sine prin celălalt. Cel ce avea o singură viață va avea două...

Dintre simțuri, văzul e cel mai important în formarea sentimentelor umane; ochii frumoși îl constrâng pe cel privit să se îndrăgostească de ei, chiar dacă celelalte părți ale trupului celui ce privește nu sunt armonioase. Îndrăgostitul săvârșește fapte și folosește cuvinte care țintesc, inconștient, la formarea unei rețele magice în jurul ființei iubite. Eros e un mare magician”.

Toată viața, Culiianu a fost fascinat de Eros și Magie. Când a fost împușcat, era îndrăgostit lulea și intenționa să treacă la religia iudaică, pentru a se căsători cu iubita.

Miercuri 19 Iulie

Una din bucuriile acestei vacanțe e trezirea, dimineața, într-o cameră mare, albă (văruită), ale cărei geamuri dau spre răsăritul soarelui. Așa că, deschizând geamul, poți petrece o oră de limpezire treptată, cu aer proaspăt și ascultând muzică. Am crescut, desigur, din copilărie alături de radio, dar aparatul nu transmite totdeauna muzică. Și, oricum, nu ce vrei tu. La mica mea cutiuța muzicală, am ascultat, în această dimineață, Telemann (e și aceasta o poveste a răsturnării spațio - temporalității din perioada postkantiană; cine știe când și unde a fost cântat inițial acest cântec de trompetă... A asculta muzică live e acum o raritate; după cum a nu o asculta astfel era o imposibilitate pe vremea lui Haydn).

La știri, se comentează mereu procentul redus de copii vaccinați din România (de exemplu, prin comparație cu Bulgaria, Ungaria, Spania, Olanda etc.). Campania actuală de informare a părinților, privitoare la vaccinări, s-ar cere însă completată cu o anchetă a alfabetizării și a motivației prin școlarizare în general (o comparație cu ideile Secolului Luminilor ar fi utilă, în vremea telefoanelor inteligente, cel puțin în Europa și în țările ce țin de ea, ca România).

În zona de seism – nuvelă science fiction de David Gerald (într-o antologie Gardner Dozois). Suntem prin anii 60, 70 (secolul XX) și se produc cutremure temporale, ce te aruncă cu câțiva zeci de ani mai înainte sau mai înapoi. Un detectiv primește, de la agenție, ca misiune, să lămurească dispariția unui adolescent (dintr-un grup de vreo zece) și e plasat în momentul de

dinaintea dispariției acestuia (sunt posibile transporturi temporale pe durate nu prea mari). El vizitează ambianța în care trăiesc viitorii dispăruți, cu înclinații homosexuale sau cu sexualitate incertă. Timpul e relativ flexibil, în sensul că poți interveni cumva, să amâni evenimentul care știi că se va petrece; sau să-l scapi pe unul de pacoste (dar asta înseamnă că altcineva cade victimă).

În sfârșit, șeful îl duce pe detectiv în anul 2039 (unde acesta află misterul disparițiilor), ocazie de a descrie și comenta lumea de atunci. Cei din Cetatea soarelui trăiau în spații geometrice regulate și munceau disciplinați, fericiți. Ofertele sunt altele, între care „corpomodelația”.

„Vrei să-ți modifice aspectul? Să fii mai înalt? Mai scund? Mai slab? Mai musculos? Vrei să-ți schimbi sexul? Orientarea? Vrei să fii hermafrodit sau homosexual? Să-ți reorganizezi caracteristicile secundare? Să concepi un gen nou? Vrei să-ți amplifici simțurile? Mustața și sânii? Vrei o coadă? Coarne? Branhii funcționabile? Să-ți amplifici inteligența? Sau cum ți-ar plăcea, pur și simplu, să ai rezistența pentru o erecție de șase ore?” (Toate sunt acum posibile și accesibile, urmează să alegi și să declanșezi programele respective. Oare nu scria Sartre că omul e condamnat la libertate? Dar remarcă sa nu e menționată în nuvelă).

Joi 20 Iulie

Principalul eveniment care se petrece în această curte, zilnic, este faptul că nu se întâmplă niciun eveniment.

Azi, Bulkow a fost brav, alungând o pisică neagră.

Sâmbătă 22 iulie

La jocul *yanzi* (chinezesc, pe care l-am învățat, în urmă cu peste 30 ani, pe aceste meleaguri), aseară, am avut mai mult noroc decât alaltăieri. E un fel de poker cu 4 zaruri, pe care-l joci individual, cu câți parteneri te aduni. Probabil că zarul e cel mai vechi joc inventat, ce reunește matematica (geometria și aritmetica) cu destinul – ce a devenit ulterior „șansă” și teorie a probabilităților. Odată cu teoria matematică a jocurilor, însă, destinul s-a dezumanizat; iar natura pare plină de zei.

Plajă între 9 și 10. Soare puternic. În jur, răcoare.

La capătul curții, dincolo de gardul de piatră, e o poiană, cu vedere largă, în direcția Semenicolui, unde, între pomi, se leagănă două hamacuri. Aici a fiert ciorba de pește, iar acum vițelul cu varză. Sunt și corturi, pentru perioada festivalului de jazz. Bulkow moțăie. Deseară e din nou concert de rock.

Ontologia lui Ficino

În *Ontologia* lui Marsilio Ficino, consonantă cu lumea și vremea sa, timpul ce derivă din eternitate precedă spațiul, ce se relevă prin locul (toposul) corporalității. Întreaga creație începe de la Ființa supremă și se încheie în lumea corpurilor, unde formele (substanțiale și incorporale) primesc sau informează substratul material. Treptele procesiunii sunt: 1. Dumnezeu; 2. Mintea angelică (lumea ideilor, intelectul universal); 3. Rațiunea sufletului; 4. Sufletul; 5. Natura; 6. Trupul. Dumnezeu, care, în tradiția neoplatonică, este Bunătate, generează, prin iubire, cele patru cercuri concentrice, în care strălucește Frumusețea sa: lumea imobilă a minții angelice, care conține ideile, apoi cele 3 lumi mobile, respectiv cea a Sufletului, cuprinzând noțiunile; pe cea a Naturii, cuprinzând Germeii Plăsmuitori; și, în cele din urmă, lumea corporală a formelor.

„Unu”, care transcende totul, se află deasupra mișcării și repaosului; deci, peste timp și veșnicie. Mintea angelică este număr, veșnicie și stabilitate. Sufletul este numărare și mișcare. Ca substanță incorporală, el se află în veșnicie; dar, ca acțiune, se află în timp. Trupul primește și însușirea de extensie (loc); fiind și număr (adică multiplu, în comparație cu Unu), este mișcare și loc. El se află complet cufundat în timp, în lumea nașterii și a morții; Sufletul e incoruptibil, ca „substanță”.

Preeminența timpului, în corelație cu sufletul (ce e și angelic și uman – căci nu se menționează a fi animal), s-a dezvoltat, apoi, prin Descartes și Kant (în întretesere cu imaginarul), atingându-și apogeul la Heidegger.

Duminică 23 iulie

Toate scrierile SF invocă ieșiri efective din timp. Altfel, ar fi doar basme.

Luni 24 Iulie

Înviorarea de dimineață constă, aici, în cufundarea în rebus-uri. Partenerii mei de vacanță consumă zilnic două, trei caiete de cuvinte încrucișate (și mai au o rezervă suficientă). Îmi amintesc ce mult timp mi-a luat, în copilărie, să compun un careu. Acum se fac la calculator. Economie de timp și de creativitate în viața cotidiană.

Oare au orchestrele chineze echivalentul cornului englezesc? Oricum, au echivalentul acelor tuburi, care, atârdate pe lângă case, scot sunete minunate la adierile de vânt.

Pușkin a călătorit mult în Rusia, la fel ca Maiakovski. Amândoi au terminat tragic. Rusia are în ea un patetism al tragismului, de la narodnici și nihiliști, la eroii lui Dostoiewski și Revoluția Rusă (de la care se împlinesc 100 de ani). Tragism ce răzbate în toate filmele rusești pe care le-am văzut. Ce s-ar face cultura rusă fără această tensiune, fără acest chin al dezmărginirii?

Marti 25 Iulie

Conan Doyle publică, în 1912, un roman SF (despre pământurile virgine, unde mai trăiesc dinozauri și în vremea noastră). Acțiunea se petrece la capătul aceluia veac, ce se întinde de la sfârșitul războaielor napoleoniene și culminează cu La Belle Époque și cu Epoca Victoriană. Veacul ideii de evoluție și al științelor pozitive, într-o Europă expansivă, fără războaie interne (în afara conflictului franco-prusac), tot mai prosperă și mai stăpână ai lumii. Medicul Conan Doyle, care, în romanele sale polițiste, face apologia pozitivismului, descrie de minune portretul savantului pozitivist și orgolios, ce se desfășoară, acum, în zoologie, descoperind persistența animalelor din Juristic, alături de oameni-maimuță și de gentleman-ul englez. Într-o vreme, în care literatura SF bâjbâie într-un viitor plin de promisiuni extraordinare, revenirea la trecut și la problema inserției în biologie a „ființei raționale finite”, care e omul, e benefică. Probabil, viitoarele monografii SF îl vor selecționa nu doar pe Jules Verne, vor selecționa și literatură mitologică și de basm.

Comentariul ontologic a lui Noica, privitor la „ființa în lucruri”, a fost o intuiție importantă, ce deschide o Cutie a Pandorei, problematică, asupra căreia ar merita să zăbovim. În cele din urmă expresia greacă pentru lucruri – *pragma* – este un semantem care, la fel ca și *res*-ul latin, însemna, inițial, „chestiune aflată în dezbateră publică, inclusiv judiciară”. Evoluțiile conceptului de *res*, în cadrul spiritualității occidentale dintre Augustin și Kant, comportă nenumărate peripecii, de la *reitatea* scolasticului (intersectată cu *quidditatea*), până la realitatea lui Hegel. Dar și *pragma* grecească are ramificații ce merită atenție. Ea stă la baza verbului *prattein*, care se referă la activitatea omenească, ce are de a face cu oameni, dar și cu „lucrurile”. E vorba de practică, de practici. Așa e practica juridică, educativă, medicală, practica artistică, științifică, practica teoretică, practica religioasă (a credinciosului practicant); și, nu în cele din urmă, practica muncii.

Rostul românesc și rațiunea

Logosul grecesc ar fi semnificativ exprimat prin semantemul românesc *rost-rostire* – comentează Noica. Dar... deși accepțiunile de „temei”, „ordine” și „vorbire” sunt păstrate, *rostul* nu asimilează integral dimensiunea pe care a

favorizat-o varianta latină a logosului – *rațiunea*. Rațiune care se îndepărtează de zona semantică a limbajelor, deschizându-se spre perspectiva calculului și a apropierii de matematic.

Infrastructura rațională a ordinii, pe care Secolul Luminilor a infuzat-o Europei, i-a asigurat acesteia forța de a cuceri lumea. Iar apertura spre matematică a antrenat-o pentru viitoarele comunicări extraterestre.

Rostul va trebui să ne *rostuiască* cu grijă *rostirea*, în partea noastră de cer.

Miercuri, 26 Iulie

Ieri, a plouat toată ziua. Azi e o răcoare de invidiat (pentru cei ce au trăit zilele de caniculă). În fața am un brad. Cură de aer de munte (ca, pe vremuri, pentru tuberculoși, la Davos).

„Lucrul” la Augustin (pe marginea sintagmei lui Noica „ființa în lucruri”)

Augustin considera că *res* (lucru) e un fel de „precuvânt”, o expresie ce nu desemnează ceva anume, întrucât, pentru a desemna, trebuie să i se adauge niște semne de determinare. Atunci când e asociat cu *natura, onta, proprietas*, acest cuvânt ajunge să desemneze ansamblul lucrurilor sau totalitatea creației. Semnificația lui *res* poate fi lărgită până la a determina „ceva”-ul în general (*aliquid*) sau o realitate abstractă, o „stare de lucruri”. (Cassin, B., *Vocabulaire européen des philosophies*, 2004).

Deoarece Brexit-ul târăgănează în negocieri, succesul său devine problematic. Cum va regăsi Marea Britanie un Commonwealth, pentru care să fie un centru de atracție? UE deja are convenții de liber schimb cu Canada și Japonia. SUA începe să intre în izolaționism. Cursa va fi probabil pentru India, Africa de Sud, Australia și Sud-estul Asiei (China și Rusia își vor păstra, cu mândrie, pretenția de a fi și ele la câte un centru). Lumea peste cinci ani?!!

La Ierusalim, de mai multe zile, sunt mișcări, tulburări, conflicte pe Muntele Sacru, unde e și Esplanada moscheelor. Locul e sfânt pentru mahomedani, dar și pentru creștini și evrei. Ca „loc sacru”, e impregnat de istorie. Dar „locuri de rugăciune” erau și imensele catedrale gotice și baroce ale Europei, în care încăpeau mii de oameni. Până a venit Luther și l-a localizat pe Dumnezeu în sufletul fiecăruia. Totuși, și la protestanți bisericile au rămas locuri sfinte, toposuri de adunare, întru Dumnezeu. Dar nu chiar ca la mahomedani, care trebuie să se prosternă în genunchi în fața lui Alah, în momentul rugăciunii. Așa că și azi se construiesc moschei imense. Locurile

acestea omenești, ca locuri de rugăciune, sunt diferite de conceptul „loc”, așa cum îl definea Aristotel în **Fizica**.

Joi 27 Iulie

Oare care e diferența între „jocul lingvistic”, sugerat de Wittgenstein, și un bun dicționar lingvistic (cu o serioasă documentare etimologică)? De exemplu: speculațiile lingvistice ale lui Heidegger.

Lucrul în vremea Scolasticii (pe marginea sintagmei lui Noica „ființă în lucruri”)

Odată cu traducerea în latină a concepției lui Avicena, privitoare la intenționalitate, s-a acceptat că *res* (lucru) depinde, în primul rând, de certitudinea subiectivă, netrebuind să existe, neapărat, printre obiectele concrete. *Res* definește certitudinea prin care un lucru este „ceea ce este”, *quiditatea* sa. Care nu e nici individuală, nici generală. *Quiditatea* va fi desemnată și ca *essentia*. Prin certitudine, *res-quiditate* devine un fel de ființă posibilă a esenței. Acest aspect posibil al „ce-ității” a corelat reitarea și cu faptul doar gândit, lipsit de substanțialitatea lumii concrete.

La Henri de Gand, *res*, ca și *quidditas* și posibil, acoperă dubla determinare a posibilului. Ceea ce poate fi, pur și simplu, gândit ca necontradictoriu logic; ceea ce are o anumită consistență și posibilitate, nefiind pur neant. Iar cel de a doua accepțiune este: ceea ce are o consistență ideică, un model pozitiv în gândirea divină; și deci, în creația efectivă (după Cassin, B., **Vocabulaire européen des philosophies**, 2004).

Condiția de posibilitate a lui Kant se configurează la intersecția dintre două tipuri de silogisme, cel condițional (dacă... atunci) și cel modal (e posibil ca...).

Și Noica și Heidegger vorbesc, în ontologiile lor, despre „deschidere”: deschiderea unei lumi (prin opera de artă); deschiderea drumului spre în-ființare, întru devenirea întru ființă. Dar orice deschidere se cere localizată și circumscrisă pe un fundal sau într-un context. Așa e deschiderea unui geam, a unei uși, a unui ecran TV, a unui aparat de radio, a unei cărți. Adică (vorba lui Noica) o limitare ce nu limitează. Dar care e fundalul, pe care se plasează acest „semen entis” al lui Noica, „închiderea ce se deschide”? E, probabil, cel al lucrurilor, instanță de care el a avut nevoie, tocmai pentru a nu rămâne fără context.

Mâine, cobor la câmpie.

Marti 1 August

Discuție telefonică (lungă, ca de obicei), cu S.Z., centrată (ca de fiecare dată) pe universul limbilor. El susține că denumirea de „slav” (Slavonă, Slovacia, Slovenia) e o autocaracterizare lingvistică a populației slave, derivând de la „slova-cuvânt”; ar însemna „populație vorbitoare”, prin contrast cu etichetarea de „neamț”, care s-ar referi la o populație taciturnă, ce nu prea vorbește. Nemții muncesc, nu stau să cânte și să vorbească.

După scrutinul agitat din Venezuela (animat de o opoziție virulentă, cu represalii și morți), Casa Albă din SUA anunță sancțiuni economice, denunțând tendințele dictatoriale și comuniste ale lui Maduro. Acesta interpretează gestul Americii ca o reacție tipic „imperialistă”. Oare, nu au dreptate ambele părți? Lumea a cam uitat de etichetările politice, în plan internațional, ce se foloseau, curent, pe vremuri: comunism, imperialism. Dintre cele două, e drept că sistemul comunist e mai recent, doar de vreo sută de ani, de când cu victoria Revoluției lui Lenin, cu o doctrină, de la început, explicit agresivă („lupta de clasă”). Capitalismul are, oricum, peste două sute de ani, ajungând în faza „imperialistă” înainte de Revoluția rusă. Și n-a fost nici el scutit de agresivitate, fără scrupule chiar, pe când s-a realizat „acumularea primitivă” (a capitalului). Mai apoi, cu mai multe scrupule și cu o mai bună mascare.

Dar, după căderea Cortinei de fier, lumea a cam uitat că tradiția comunismului continuă, exemplul evident fiind China. Dar mai sunt Vietnamul, Cuba și, de ce nu, Venezuela lui Chávez. Desigur, e un altfel de comunism decât cel rusesc tradițional. După cum și capitalismul european (el scandinav, de exemplu) e altfel. Dar în SUA? Aici, în sfârșit, vine la președinție un bancher sadea, care spune: „Ce mă interesează e doar binele meu, gata cu altruismul prefăcut și cu vorbele îndulcite; îmi pasă de SUA, nu de restul lumii”.

Privind fără menajamente și înflorituri, SUA e de partea tradiției capitaliste și imperialiste, Venezuela actuală pare a se înscrie în tradiția doctrinei comuniste. Oare nu a fost nimic în spatele vechilor etichetări?

Dar, pe vremuri, mai apăruse, la un moment dat, „lumea a treia”.

Unde e ea acum?

Joi 3 August

Drumul, de la Timișoara, cea aprinsă de caniculă, la Korunka, l-am făcut cu o mașină, prin inima Ardealului, pe la Blaj, Jidvei, Târnăveni. La casa lui Aurel, așezată în marginea pădurii, m-a așteptat o mult dorită răcoare. Mare, încăpătoare, cu două nivele și terasă, ea are ca stil ceva din arhitectura maură. Pereții sunt groși, iar aranjamentul din interior, pastelat, e realizat cu o perfectă armonie, parcă ai intra în plină meditație Zen. Pe biroul de la etajul întâi, văd o

carte cu titlul **Psihiatrie și spiritualitate**. Autorii sunt englezi, între ei Andrew Sims, căruia i-am scris, în urmă cu trei ani – când am aflat că se preocupă de delirul religios –, reamintindu-i șederea sa la Timișoara (vremi în care eram mai tineri); (i-am trimis atunci și o fotografie, în care dansa strașnic, la banchet). Ușa biroului dă spre o terasă, de pe care se deschide o largă priveliște spre dealuri împădurite.

În sfârșit, departe de canicula înăbușitoare.

Podgoriile ce produc vinul de Jidvei, aspru la gust, dar plin de finețuri și subtilități, se redresează în ultimii ani, la fel ca toate importantele podgorii din România. O tradiție de pe vremea lui Burebista nu poate dispărea, pur și simplu.

Sora lui Aurel, venită din SUA, povestește despre zăpăceala de acolo, de când cu venirea lui Trump (e din partida potrivnică). În politică, totul pare a se desfășura haotic (poate economia merge bine). Congresul – ca o reacție anti-Trump – a votat, cu o amplă majoritate, noi sancțiuni împotriva Rusiei, Iranului și Coreii de Nord (vârându-le în aceeași oală); și i-a luat președintelui dreptul de a le retrage de unul singur. Promulgându-le, Trump e etichetat ca impotent de către ruși. Iar UE, mai ales Germania, e nemulțumită că SUA vrea să-și promoveze gazele de șist (scumpe) în Europa. Oricum, continuă acest scandal, ce se prelungește de peste jumătate de an, în care toți sunt convinși și jură că Rusia s-a amestecat în alegerile americane, fără a se aduce totuși nicio dovadă infailibilă juridic.

„Lucrul” între Ockham și Kant (pe marginea sintagmei lui Noica „ființa în lucruri”)

Spre sfârșitul Renașterii, mulți filosofi, sub influența pozitivismului nominalist, ajung să rețină, ca accepțiune fundamentală a lui *res*, obiectul concret, corporal, existent în afara sufletului, cu titlul de individ singular: *res posita – res singularis* (Ockham). Orice realitate pozitivă, (pusă, existentă) în afara sufletului, este, prin ea însăși, singulară. Această atitudine are la bază și considerarea de către Duns Scot a *quidității* ca nedepinzând de Dumnezeu; precum și interesul crescut al noii empirii experimentale pentru obiectele individuale, înțelese ca subiecte – substanță, substraturi ale unor proprietăți constatabile senzorial, care pot fi studiate pe cale inductivă. Noua realitate obiectivă, ce se constituie, are alt orizont decât tradiția realității, ce se baza pe posibilul *quidității* esențelor.

Conceptul de *res*, care, o bună bucată de timp, a figurat printre transcendentaliilor (alături de Ens, Unum, Bonum, Veritas, Aliquid), se menține însă în limbajul filosofic. Descartes va vorbi despre *res extensa* și *res cogitans*; iar Kant despre *lucrul în sine*.

M-am gândit că, dacă și așa îmi închei excursul prin cele filosoficești, ar trebui să scriu o **Antropologie psihopatologică**. Țin minte că, în primii mei ani de facultate, se vorbea de o antropologie anatomică și de una fiziologică și biochimică. Apoi, am citit cărți de „antropologie culturală”, ce analizau (unele psihanalitic) comportamente culturale ale unor societăți mai „primitive”. Mult mai târziu, am citit **Antropologia** lui Kant, care subliniază aspectul animalic al psihismului și se ocupă de tulburări mentale, așa cum erau acestea pe vremea sa. Heidegger se ridică vehement împotriva oricărei relaționări între filosofie și „știința pozitivă” a antropologiei. Dar, mai târziu, Eliade, pentru care dimensiunea sacrului definește umanul, visează din nou la o antropologie filosofică .

Trecând peste această istorie și privind omul în perspectiva celor peste un milion de ani ai antropogenezei și din perspectiva unei istorii culturale de aproximativ 10.000 ani, de ce, oare, să nu luăm „pozitivitatea” marilor sindroame psihopatologice (depresie, anxietate, manie, delir, depersonalizare etc.) ca punct de plecare, pentru a încerca reconstrucția psihismului specific omului? Și, în genere, pentru a decela structura antropologică din care acestea derivă?

Drumul până la Neagra, pe un defileu, în care Mureșul e o apă de munte limpede, ce sare din piatră în piatră, îmi amintește cum am copilărit, în timpul Războiului, la Săvârșin, pe malul unui Mureș ce curgea lent, galben și mâlos, „bătrân”, spre Pusta maghiară (pentru a se vărsa în Dunăre, această șerpuitoare inimă pulsândă a Europei).

(Asociație de idei). „Copil din flori”. Termenul e peiorativ, derivat, probabil, din expresia ce etichetează câte un bărbat ca „fluture ce zboară din floare în floare”; deci, care nu se oprește pentru a-si întemeia o familie. Totuși, mama „copilului din flori” e, astfel, caracterizată ca o floare. Ceea ce ar putea fi o trimitere frumoasă. Și albinele fac mierea zburând din floare în floare, culegând nectar. De fapt, omul se trage (se pare), evolutiv, dintr-un mic insectivor (abia apoi a ajuns culegător, vânător, cultivator). Drumul spre așezare, spre cultura plantelor și animalelor, spre cultul zeilor, începe în preajma florilor, pândind insecte.

Poate de aceea, ajungând om al culturii spirituale, a început și el să cultive florile, în grădini, pentru frumusețea lor.

Jumătate din Europa e sub cod roșu de caniculă. La Timișoara, sunt peste 40°. E adevărat că și iarna a fost grea; deci, ne așteptăm ca anotimpurile să revină în matca lor obișnuită. Dar cam aspră.

Aguardiente – expresie spaniolă pentru palincă. Deci, cele patru elemente se pot combina, toate, între ele. Pământul cu apa dau mlaștină; cu aerul, norul de praf; cu focul, lava și smoala. Focul împreună cu aerul a dat, în antichitate, stelele cerului. Focul și apa: *aguardiente*.

Diminutive românești (la Radio România Actualități) : „Să servești un micșor cu o bericică”.

Joi 10 August

La TV Chișinău, reclame pentru uniforme școlare. Oare care e situația uniformelor școlare pe mapamond? M-ar interesa o istorie pe această temă în România. Pe când făceam eu liceul, la începutul anilor 50 ai secolului trecut, fuseseră la noi desființate, apoi... nu am o imagine clară a oscilațiilor, pe care le-am perceput, vag, de departe (statutul social al elevului... procesul de *paideia!*...)

La Kiev, se fac pregătiri pentru defilarea militară de ziua națională a Ucrainei, pe 24 August. Spre invidia Rusiei.

Duminică 13 August

Realitatea

(pe marginea sintagmei lui Noica „ființa în lucruri, în realități”)

După peripețiile lui *res* din perioada Scolasticii – când reitatea trimitea spre posibilele esenței, detașându-se astfel de *existentia* -, centrarea ulterioară a lui *res* pe obiectul individual, ce poate fi studiat empiric (inclusiv statistic), a dus și la o modificare de sens a conceptului de realitate. Semnificativă e elaborarea lui Hegel, care comentează (în **Știința logicii**) realitatea ca: unitate a esenței și existenței, a subiectivității și obiectivității, a exteriorului și interiorului. Realitatea, posibilitatea și necesitatea constituie momentele formale ale absolutului, reflectarea lui. Optica se schimbă, astfel, chiar și față de Kant, la care realitatea e plasată printre categoriile calității, iar existența între cele două modalități, alături de posibilitate și necesitate.

Noica, pentru a asigura un acces „elementelor” printre realități, se plasează în continuitatea viziunii hegeliene. Dar această nouă realitate începe să încline acum tot mai mult spre efectivitate (în sensul germanului *Wirklichkeit*).

Oare ce expresie există (sau ar fi putut să existe) în vechea greacă, pentru ceea ce în latină și în limbile derivate se exprimă prin „realitate”?

Miercuri 16 August

În București, vara cea fierbinte e suportabilă, în vechile case, cu camere mari, cu câte o mică verandă cu flori, lângă un parc. În armonia interiorului, a apărut acum (lipsea anul trecut) o cutie mare de sticlă, cu o salamandă. Crește repede, cutia se cere mereu schimbată. Amfibianul are o coadă lungă, cu care izbește din când în când. Nu induce niciun sentiment de pace și de meditație, precum țestoasa.

Un mic rezumat

În Grecia Antichității, ecloziunea filosofiei a ajuns repede la maturitatea aristoteliană, urmată de sistemele dogmatice: stoicism, epicureism, scepticism. Concomitent cu acestea, se dezvoltă astrologia și alchimia, care înfloresc în perioada finalului neoplatonic (alături de religiile de mistere, creștinism și gnoză). Victoria finală e a creștinismului, a cărui ontoteologie își atinge apogeul în vremea Scolasticii și a Misticii renane. Apoi, reapare filosofia (modernității), odată cu subiectul conștient și cu o natură obiectivă matematizată.

Cam acesta ar fi rezumatul. Renașterea, este, însă, inițial, dominată de neoplatonism, astrologie și magie (inclusiv vrăjitorie). După relativa convergență prerenascentină, din Sud-Vestul Europei, cele trei religii monoteiste își continuă, fiecare pe cont propriu, destinul crepuscular, alături de topirea filosofiei în științe. Lumea fenomenală se matematizează, iar conștiința se estompează.....

FINIS (adică PREZENTUL).

Vineri 18 August

În drum spre Tulcea (Deltă), o nouă convorbire telefonică prelungită cu S.Z., desigur, despre lingvistică. Germana are o structură sintactică asemănătoare cu cea a limbii grecești (oare și cu a sanscritei?), fapt ce o face aptă pentru speculația filosofică. Dar, de fapt, filosofarea profita mai mult de jocul semantic. Totuși, ce e cu puzderia aceasta de limbi, derivate, toate, din funcționalitatea unui creier ce a achiziționat, evolutiv, capacitatea (structura funcțională) a unei gramatici generative? Și, apoi, evoluția limbilor seamănă cu evolua din biologie, a animalelor mai ales. Dar ea evidențiază mai clar ceea ce Hegel a numit *Aufhebung*, adică devenire. Să fie, oare, devenirea Antroposului diferită prin ceva de evoluția biologică și de istoria Universului, care începe cu presupusul *Big Bang*?

Prin ce?

Anul 1929 a fost nu doar cel al apariției cărții lui Heidegger **Sein und Zeit**, ci și cel al descoperirii, de către Hubble, a deplasării spre roșu a galaxiilor în mișcare (confirmând astfel ideea *Big Bang-ului*); precum și al publicării, de

către Carnap, a cărții **Logische Aufbau der Welt**. Poate acesta a fost punctul de pornire, al trecerii de la lumea tradițională a ființelor perceptibile spre universul postmodern, scăldat într-un ocean al posibilităților.

Tot în acest an se definitivează contribuția lui Schrodinger la mecanica cuantică. Iar în pictură se impun cubismul și suprarealismul (în muzică dodecafonismul). Se deschide drumul pentru Dadaism-ul lui Tzara.

Brava lume nouă, ce s-a consolidat după teatrul absurdului, își are începutul la mijlocul veacului, prin râpele celui de-al Doilea Război Mondial.

Interesant e faptul că ea, această lume nouă, a preluat din istoria umanității doar dispoziția afectivă euforică a unui optimism nonșalant.

Un alt mic rezumat

Psihismul uman, pe care grecii l-au conceput, era dotat, în plus față de psihismul biologic, cu *nous*, intelect – inteligență. Dar el se mai dimensiona și prin *logos* – rațiune. Iar sufletul, în coborârea sa din cer pentru întrupare, împrumută de la astre materia subtilă a *pneumei*– spirit, mediată de corpul sideral.

Acest psihism, dotat cu intelect, rațiune și spirit, s-a amplificat, în modernitate, prin sinele eului, subiectivitatea conștiinței și persoană.

Când fenomenologia actuală comentează, pe urmele lui Husserl, conștiința încorporată și intersubiectivitatea intercorporeală, să nu uităm nici de acest rezumat.

Luni 21 August

Din nou acasă.

La Timișoara e răcoare. Urmează lansarea **Gâlcevii**, finisarea **Insuportabilei filosofii** și limpezirea proiectului cu **Antropologia psihopatologică** (apoi, în ordine, Clujul, Sinaia, Bucureștii etc. etc. etc.).

(Final Jurnal de vacanță)

SEPTEMBRIE

8 Septembrie

Ziua internațională a kinetoterapiei

Nimicul

Nimicul biblic, în raport cu care Dumnezeu creează lumea prin decrete divine, rămâne misterios.

Grecii, care au descoperit bucuria de a trăi, și-au început speculația filosofică comentând plenitudinea ființei. Vidul lui Epicur nu e un nimic convingător, *aeon*-ul lui Platon din **Sofistul** pare a se rezuma la rostire, iar Aristotel se oprește la haos, acceptând, în plus, semifința potenței. Doar la crepusculul speculației eline, după ce scepticii și-au dus pe culmi îndoiala, neoplatonicii din urmă concep *ouden*-ul, negare a lui Unu de dincolo de ființă și gândire, ce se prefigurează ca un abis al unui nimic creator.

Neoplatonismul, fiind absorbit de dogmatica creștină, în perioada Scolasticii și Misticii renane, e pregătit astfel terenul pentru intrarea în scenă a nimicului lucrător al cifrei zero, ce va sta în spatele *Weltanschauung*-ului culturii europene, impunându-se cu autoritate la sfârșitul ei.

De fapt, zeroul matematic e descoperit de calculatorii babilonieni pe la 700 î.Hr., e disprețuit de pitagoricieni, ajunge în India cu falangele lui Alexandru, iar aici întâlnește un hinduism brahmanizat, marcat de yoga, de buddism și de Nirvana, care, repede, îl asimilează în operațiuni matematice. Mai târziu, arabii îl descoperă în India, îl preiau și-l aduc în Vest; iar florentinii, plasați în providențiala arie a spiritualității europene, îl importă din Magreb prin Fibonacci.

Ce urmează e modernitatea omului european, ce are în spate, în egală măsură, *ouden*-ul neoplatonic și *zeroul* babiloniano-indiano-arab.

Un strașnic roman polițist.

Un strașnic om european.

Festivalul Enescu e plin de orchestre faimoase și de dirijori celebrisimi, de peste 70 de ani.

30 Septembrie

Ziua cefaleei.

Conceptul de corp – *soma*, la greci - se metamorfozează în Europa în „câmp”. Vibrațiile, ce pot cuprinde și corpurile, sunt apropiate de undele ce pot emana din pulsațiile câmpurilor. Corp, vibrații, câmp, pulsații, unde...

Undele

Oh, undele... câte unde trec oare prin noi? De când ne știm, de când nu ne știm – și nu ne știu nici alții... unde gravitaționale și unde gama, prăfuite unde ale uitatului Big Bang, unde sonore – pardon, sonorizabile –

pentru muritori, muzica sferelor mari și mici, infinitezimal – infinite...
unde și iar unde...

Și atunci, de ce ni s-a pus opreliște (și oare de către cine? – să fi fost Demiurgul cel rău?) să nu putem fi străbătuți de unduitoarele unde ale luminii... de lumina astrelor... de... lumina soarelui... de lumina lunii pline...
De ce?

De ce trebuie să lăsăm umbre, chiar și în mijlocul lumii increate?
(Oare, pe Muntele Tabor, Ilie și Moise, când stăteau de vorbă cu Iisus, lăsau umbre?)

De ce nu putem fi și noi transparenți, precum e sticla cea meșteșugită de om din nisipul mărilor, din nisipul râurilor și al pâraielor, de ce nu suntem și noi lăsători de a trece prin noi lumina, într-un fel oarecare, într-un fel anume poate, precum cristalul.

Precum diamantul.

Da, diamantul, fratele cărbunelui, al carbonului, din care s-a încolăcit nucleul șerpuitor al vieții.

Dar poate suntem prea impuri ca să lăsăm să ne străbată lumina cea predumnezeiască...

Suntem la îndemâna

unor violatori grosieri,

oferiți pe tavă

pentru a ne penetra, cu nonșalanță,

undele gravitației.

Mere putrede,

demne doar de a cădea

pe pământ...

6 Octombrie

De ce pomii?

De ce, de data aceasta, un val de furtuni speciale se abat asupra pomilor, îi scot din rădăcini și-i aruncă peste șine, peste drumuri, peste mașini și peste oameni, din inima Germaniei până în Nordul Transilvaniei?

Uraganele, taifunurile, cicloanele, tornadele, toate mătură regiuni întregi și pustiesc șiraguri de insule, indiferente la micile locații... Și la fel incendiile, ploile nesfârșite sau năvalnice, care inundă tot ce le iese în cale, cutremurele... vai... Mexicul de anul acesta...

Oare, după demonstrațiile de forță impersonale, cu care ne-a obișnuit, până peste cap, în ultimul an, vrea acum Diavolul să se personalizeze, scoțând pomii din rădăcini?

Cele două referendum-uri pentru independență, ținute aproape în linie dreaptă în Catalonia și la kurzii din Irak, împotriva tuturor și fără nicio șansă imediată, ne indică apetența crescută pentru asertarea identității, la populațiile din vremea globalizării.

Cel puțin în Europa și în apropierea ei. Și încă de câțiva ani se tot mișcă Liga Nordului din Italia, ca și Flandra, Scoția, Corsica etc. Naivă, Uniunea Europeană credea mai demult că e o problemă balcanică și a inventat Kosovo, ca să nimicească Serbia, cea pro-moscovită. Totuși, Ucraina, care zice că aspiră la UE, își permite să abolească învățământul în limba română al cetățenilor săi.

Cum va fi oare când această nevoie metafizică de identitate se va trezi și în China?

Parcă anotimpurile încep să-și intre în matcă. Sfârșitul lui septembrie a fost frumos, cu o lumină blândă deasupra strugurilor și roadelor, vara a fost fierbinte, caniculară, iar iarna geroasă.

Urmează doar ca, în noiembrie, să plouă mărunț, zile în șir.

8 Octombrie

La un post francez de radio, dezbatere despre situația religiozității pe plan mondial. Secularismul Europei ar fi o excepție pe mapamond. Și când te gândești că și aici, în Estul continentului, din Polonia în România, cel puțin statistic vorbind, prezența preoțimii prosperă...

A câștigat Malraux...

În Polonia, pelerinaje religioase uriașe, în amintirea bătăliei de la Lepanto. Argument: atunci, flota spaniolă ar fi scăpat Europa de islamizare.

Polonezii imaginează – sau își doresc – un nou Lepanto.

S-a semnat un protocol între americani și ruși pentru construirea unei stații orbitale în jurul lunii până în 2025.

Ce Dumnezeu și ce ontoteologie vor duce cu ei, oare, oamenii, dincolo de stratosferă.?

15 Octombrie

Ziua internațională a orbilor, care umblă cu un baston alb, pentru a fi recunoscuți.

Ziua în care, în 1990, Gorbaciov a primit Premiul Nobel pentru pace.

Ziua în care s-a încoronat, ca Rege al României, Ferdinand, patronând apoi formarea României Mari și elaborarea Constituției sale din 1923.

Anul acesta, alegeri în Austria. Social-Democrația pierde teren vertiginos (ca în Franța) și se ridică o nouă dreaptă; precum și extrema dreaptă naționalistă (și xenofobă). Doar în România, din toată această Europă, mai patronează PSD, în alianță cu unii liberali... Asta pentru a pecetlui democrația noastră originală. Ce să mai vorbim că tot Estul Europei e naționalist de dreapta, de la Ungaria la Polonia, ce să mai zicem de Ucraina...

La Congresul de la Sinaia, am prezentat lucrarea privitoare la derivarea din rușine a stării psihopatologice a „relaționării senzitive”. Rușinea, în mod cert, a fost, mii de ani, o trăire negativă, resimțită de oameni, în corelație cu pierderea onoarei (onorabilității) și a pudoarei. Expresia de „nerușinat” (obraznic) e prezentă în **Caracterele** lui Teofrast. Imputarea „să-ți fie rușine!” se pare însă că funcționează tot mai rar în lumea postmodernă. Din păcate, sentimentul de rușine e înfrățit cu cel de vinovăție. Așa că ele par a dispărea împreună din lumea noastră.

Drum superb, de toamna colorată, de la Sinaia la Timișoara... pe Valea Prahovei, la Bușteni, castelul Cantacuzino, cu o priveliște magnifică spre Bucegi și cu o stranie arhitectură, puțin brâncovenească, masivă și fără niciun rafinament, la acești urmași ai Bizanțului, în plină epocă „art nouveau”.

NOIEMBRIE

25 Noiembrie

Focul, cel de al patrulea element, e, în același timp, distrugător, făuritor și luminător.

Focul pârzolește pădurile. El stă la baza armelor de foc.

Stăpânind focul, furat de la zei, omul făurește unelte, hrană în bucătării, își prepară subtilități alchimice în laboratoare.

Pe rugul de foc, omul ce moare se purifică în cenușă.

Focul luminează în noapte. Lumânările ce ard ne amintesc de cei dragi, care au plecat dincolo.

DECEMBRIE

6 Decembrie

Moare Regele Mihai. Amintiri din copilărie.

În muzică, melodia curge, toba bate un ritm, harpa ciupește și te invită la meditație... Bach pariază pe un continuu mers, pe „fugă”, spune el însuși, pe o stranie neodihnă, ce, totuși, te transpune în transcendență.

În secolul XX, un fundal oarecum similar, introduce, pentru muzica sa, Șostakovici, care, în toată creația sa, nu face nicio aluzie la Dumnezeu – dar ritmul pare a fi un marș precipitat, cinematografic... până te scoate din cadru.

Întors de la lansarea **Gâlcevei** ... La Cluj. Cadrul din saloanele Fundației Cosman a fost excelent, iar societatea distinsă... Totul a decurs ca în ideile saloane literare.

Dar cine va citi cu adevărat cartea?

Privind la TV funeraliile lui Mihai I, Rege al României, m-au impresionat, de la început, culorile vii ale drapelului de pe sicriu, aproape stridente sau copilărești; ele contrastau puternic cu îmbrăcămintea neagră a tuturor, dar aduceau în scenă ceva luminos, ca o piatră prețioasă.... Și alături, sobrietatea coroanei de oțel a Regilor României, instituită de Carol I, suveran modest și eficient, un organizator de neînchipuit în această lume balcanică. Toți cei trei, ce i-au urmat, au avut firi diferite: Ferdinand, un caracter molatic, om influențat de politicieni și de soție, dar cu buna șansă de a prezida constituirea României Mari. Carol al II-lea, năbădăios, temperamental, coleric și surprinzător; și Mihai I, om blând, pasionat de mașini și avioane, cu o soartă aparte. Mihai a fost Rege al României pe vremea lui Hitler, Antonescu, Stalin și în timpul instalării Cortinei de fier. România era singurul regat, dintre țările ce au căzut în plasa lumii postbelice, astfel împărțită între marile puteri, încât comunismul avea mână liberă pe aici. Și, deși s-a opus, de la început, guvernului lui Petru Groza (eram la Săvârșin în timpul „Grevei regale”), multă vreme nu l-au putut îndepărta, căci Stalin îl decorase cu *Ordinul Victoria*, pe care o mai primiseră doar Churchill și Eisenhower.

E ciudată și cronologia, căci moare la exact 70 ani de când abdicase sub presiune – în 1947 –, iar înmormântarea are loc în deschiderea Sărbătorilor de iarnă, inserându-se parcă în calendarul religios. Doliul național de trei zile și festivitățile au scos la iveală un atașament enorm al populației. Lumea de la noi – și, poate, toată lumea – e plictisită de politică și de politicienii vremii. Așa că plonjarea în idealuri e o ocazie binevenită, jumătate cu fața spre lumea din jur, jumătate spre ceea ce ar fi să fie (ar fi putut să fie?). Oricum, un asemenea eveniment de doliu național, ocazionat de moartea unui Rege într-o Republică, e unic. Și va rămâne probabil unic. De altfel, blândețea sa ușor transcendentă e rarisimă în lumea politicienilor. În cele din urmă, nici nu e vorba de politicieni,

ci de regi. Așa că se înscrie ca un „caz tipic ideal” în portretistica regalității (lăsând în urmă o descendență exclusiv feminină).

Mihai, ca persoană, nu a stârnit adversități. A stârnit ideea revenirii regalității, fapt pe care nu-l lua în calcul niciun politician lucid din țară. Oricum, a fost și rămâne un ideal, de care aveam nevoie.

(P.S. Privit din exterior, toate scenele ritualului de azi aveau totuși un aer provincial, lipsit de o solemnitate vibrantă. Poate că nicicând nu a fost la noi o astfel de solemnitate).

Discuție cu S.Z, bineînțeles, despre aritmetică și cuvinte.

Limbile indoeuropene au rădăcini comune, dar și influențe ulterioare. Vikingii, care s-au implicat serios pe vremea migrației lor în Estul Europei, nu au lăsat lingvistic urme în limbile slave de răsărit (ucraineana, bielorusa, rusa); dar evidente urme în engleză. Și, ciudat, englezii au unele expresii similare cu rusa (copilul meu – „my son” = „moi sân”).

O cifră ciudată e 5 – se pare că e prima cifră ce se cere elaborată mental. Primele patru cifre ar fi intuitive, „perceptibile” (deci pentagrama nu ține neapărat de cele cinci degete, ci de logosul matematic). Dar, de fapt, dacă 1+am lua, în societate, și pe zero drept cifră, 5 devine 6.

Altă cifră ciudată e 24, corelată sistemului sexagenar de numărare al babilonienilor (cu bază în 60); de aici derivă cele 24 de ore, 4 cadrane de câte 6; și cele 12 luni (2x6) – de fapt, $12 = 2 \times 5 + 2$, adică, două mâini de cinci degete și doi pumni strânși, așa cum se exprimă lingvistic în germană.

23 Decembrie

Jocuri lingvistice

Cuvântul Ajun (de Crăciun) derivă de la „a ajuna”, adică a posti.

Cuvântul treabă – treburi (treburile mele, treaba mea, treburi gospodărești, treburi obștești) vin de la „a trebui”, a fi obligatoriu („muss”, în germană), a fi necesar, obligatoriu („trebușoara mea”).

Rânduială se referă la ordine. Pornind de la rând, șir numeric, rânduiala trimite și la ordine morală, tradițională, la „bun simț”.

Datina e tradiția ce ne e dată din strămoși. „A fi dat” e ceva important pentru știință și epistemologie : datum-urile obiective, „datele”, pe care le culege un om de știință. Și... „dar”, adică dăruire etc.

Mereu se transmite la radio (România muzical) muzica clasică minunată a copilăriei și adolescenței mele. Beethoven e luminos și optimist; după el a urmat

de altfel secolul evoluționismului, cu ideea sa de progres infinit (și, vorba lui Cioran, el a introdus „politicul” în muzică, câtă vreme Bach era cu capul în ceruri). La 100 ani după Beethoven, muzica Europei – în jurul Primului Război Mondial – suna altfel, cu Schoenberg, Hindemith, Berg și alții. Când Uniunea Europeană și-a ales drept imn *Oda bucuriei* din *Simfonia a IX-a*, visa ea oare la o infuzie de tinerețe adolescentină, culeasă din bătrâni?

Au început să se cultive copaci luminoși. Revoluția verde...

Una din consecințele ciudate ale tehnologizării planetare e faptul că popoare precum cel român revin la o religiozitate tradițională, generică și de necomentat.

Anul acesta mi-a apărut **Gâlceava înțelepților în jurul timpului** și am încheiat **Insuportabila filosofie**. Gata! Reîntoarcere, stânga împrejur, la psihopatologia evoluționist-culturală.

În zilele acestea, ce se scurg în jurul Anului Nou, între Crăciun și Bobotează, oamenii respiră o atmosferă sărbătorească, mutați parcă pe o orbită paralelă, ca pe vremea babilonienilor (când, povestește Eliade, ei parcurgeau interregnul haotic dintre moartea Vechiului An și a lumii sale, urmând ca Lumea să renască, odată cu pruncul Noului An). Echivalarea între Lume și Timp (ultimul reprezentat de ciclul anual) dă un neașteptat suport arhetipal intuiției lui Heidegger din **Sein und Zeit**. Pentru o antropologie privită din direcția psihopatologiei, descrierea sărbătorii de tip carnavalesc, ce se petrece pe acest suport – și căreia i se conformau și *Saturnaliile* romane – e plină de învățăminte privitoare la inserția stărilor maniacale în normalitatea omului cultural istoric, ce trăiește într-o lume patronată de zei.

Zeul nostru e Iisus. Iar Crăciunul e o sărbătoare a familiei. A „prezenței” acesteia, reînchegată, pentru acest eveniment, în jurul unei mese, cu strămoși cu tot. Probabil, ca în picturile încremenite de la începutul Renașterii. Fără a se întâmpla nimic altceva. Așa că am reușit anul acesta să petrec Crăciunul cu o bogată familie imaginară, invitându-i pe toți cei ce mi-au fost și îmi sunt familiari și dragi. O astfel de desfășurare are și avantajul că poți să îți amintești de copilărie. Și ce ar fi Crăciunul fără de lumea copiilor?!

Creștinismul e o stranie religie, care invocă Copilul, Nou - născutul. Ea gravitează în jurul familiei monogame și se concentrează pe ciclul vieții unui om. Între nașterea în iesle și moartea dezonorantă pe cruce. În rest, nu se întâmplă nimic. Dar ambele secvențe sunt tulburătoare.

Și, mai ales, nașterea în iesle, lângă animale. Evident, e invocată lumea crescătorilor de vite, a păstorilor în primul rând (căci preoții creștini sunt chemați să-și păstorească turma). E drept că, în spatele creștinismului, stă religia

iudaică, una cu totul aparte, religie a unor păstori care circulă cu turmele între marile centre urbanizate ale epocii. Căci oierii evrei sunt contemporani cu importante civilizații agricole, în care zeul uranian a devenit – ca peste tot în lume (cu excepția Chinei) – un *Deus otiosus*. Iahvé își îndrumă însă cu vigoare turma și intervine direct – mare noutate – în însăși desfășurarea istoriei poporului său, pe care nu prididește să-l dojenească. Dar, până la urmă, acest popor se așază în Țara făgăduinței, acceptă orașele, își construiește în Ierusalim un templu. Așa era pe vremea lui Iisus. În lumea elenizată și romanizată, pe care o gestiona Pilat din Pont, păstoritul era o amintire ancestrală.

Și totuși, Iisus Se naște nu într-un oraș, ci într-un staul, alături de vite. Probabil ideea e cea a revenirii la origini; căci, prin moartea Sa, El răscumpără păcatul lui Adam. Dincolo de această mișcare, noi avem, mereu, de Crăciun, în fața ochilor, lumea păstorilor. Lume marginală nu doar de cea a orașelor, ci și de cea a agricultorilor, pe care centrele urbane o administrează.

Dar, mai ales, îl avem în față pe Copilul Iisus.

Și o distilată imagine, personalizată, a idealului familiei monogame.

Mă tem că acest Crăciun ipostatic ar putea deveni, nu peste multă vreme, indezirabil, în noua lume, ce tot crește, ca marea (și de care se teme Cioran).

- Oh, câte lucruri sunt acum definitiv absente pentru mine, dintre cele ce au fost prezente în viața mea... câți din cei ce mi-au fost prezențe apropiate, în carne și oase, sunt acum absenți...

Iată ce spune poetul Eugen Dorcescu, în binecunoscuta sa poezie **Absența:**

Absența e-o prezență negativă,
E-un gol, o așteptare, o latență.
E moarte și viață, deopotrivă –
Chiar Domnul, pentru simțuri, e-o absență.
De neatins fiind, și nevăzută,
Asociind realități contrare,
Absența naște jale și frustrare
Și-un gând de neputință absolută.
Ne-existând, nu poate să se-ascundă.
Ne-existând, nu-și neagă evidența.
Egale-i sunt teroarea și clemența...

***Absența e-o prezență mult mai cruntă,
Mai greu de îndurat decât prezența.***

Sfârșitul de an ne întâmpină cu terminarea pseudostatului ISIS, din Irak și Siria, și cu încheierea războiului civil de aici. Ciudat, se vorbește puțin pe tema aceasta (poate că, altfel, așa cum subliniază Rusia, s-ar răscoli, în mod nedorit, istoria recentă, faptul că ISIS a devenit posibil în urma războiului SUA în Irak; iar persistența lui Assad în Siria, cu tot tragismul său, a preîntâmpinat prăbușirea structurilor statale, cum s-a petrecut în Libia cu Gaddafi).

Orientul Mijlociu rămâne, însă, în actualitate. Cea mai interesantă pare schița de politică mondială pe care o conturează nou-venitul în politică, roșcovanul de la Casa Albă. Sprijinindu-se pe Japonia (în condițiile scandalului provocat de Coreea de Nord), proiectul trece prin Asia de Sud-Est și apoi prin Marea Indiei (implicând, astfel, această uriașă putere în devenire), pentru a urca în Orientul Mijlociu, la bastionul construit pe umerii Arabiei Saudite și ai Israelului (coagulate împotriva Iranului), reîntorcându-se, apoi, ca o săgeată, în SUA, prin Europa de Est (unde România e un punct deloc negliabil).

Cine s-ar fi gândit, la începutul anului, la o astfel de schemă, ce ocolește nu doar blocul ruso-chinez, ci și Europa Occidentală și Marea Britanie?

Atenție la afaceristul american.

E uluitor cât tragism e în ultimele simfonii ale lui Șostakovici, începând cu a 11-a. E imposibil să se mai compună ceva asemănător în epoca noastră postmodernă.

Tragicul a existat pe lume între Eschil și Șostakovici. Simfonia a 15-a, sinteză a răscolitorului secol XX, încheindu-se cu marele său adagio de rămas bun.

Dar unde oare se poate pleca dintr-o astfel de lume?!...

Am găsit, pe undeva, o poezioară franceză. Iat-o:

La vie est vaine
Un peu d'amor
Un peu de haine
Et puis, bonjour

La vie est brève
Un peu d'espoire
Un peu de rêve
Et puis, bonsoir

Viellisse

Tristesse
Et puis
Bonne nuit

Așteptând, în fotoliu, să treacă ultimele ore ale acestui an, 2017, mă privește, neinsistent, un Iisus Pantocrator, dintr-o icoană pe sticlă, pictată, probabil, la mănăstirea de lângă Marginea-Tomești, spre izvoarele Begăi, prin secolul al XIX-lea.

Oare, acum, când, de un timp, s-a rotunjit cercul transcendent-transcendental din jurul Sacralității, retrasă, cu discreție, în misteriosul (și provocatorul pentru noi) vid cuantic, ce mesaje mai sunt trimise - și cum le vom mai primi - de Dincolo ...!?

2018

1 Ianuarie

În această lume, în care percepția și memoria se amplifică exponențial, Concertul de Anul Nou de la Viena – din sala aceea paralelipipedică, parcă pentru dresajul cailor lipițani – pare un ciob prăfuit din uitata La Belle Époque a Occidentului. Nici rococo-ul scenelor de dans nu te trezește din somnolență, chiar filmate în podgoriile din Pădurea vieneză, în poiene... vag amintindu-ți de cele pline de prospețime ale Toscanei.

După 55 ani, reascult pe Youtube... *Simphonie pour un homme seul* de Pierre Schaeffer... Pe atunci, când eram la Săvârșin și aveam acces la sala de muzică a Bibliotecii Centrale de Stat, supervizată de d-nul Stan, erau încă vii suprarealismul... teatrul absurdului... și mai pluteau în aer aromele dadaismului... Azi, îmi pare un joc naiv de copii mari, care încă nu înțeleg ce îi așteaptă când vor fi catapultați spre lumea postmodernă... spre postistorie.

Jocuri de limbaj Stare

Dacă plecăm de la cuvântul „stare” – opus mișcării în cele cinci genuri supreme ale lui Platon – și ne așezăm pe gânduri, vom întâlni între altele: - a sta, ...stare...a sta pe loc....statornicie.....stabil.....constant.....constatabil; și apoi, „a sta”, stă la baza subsistenței (a fi prin sine, de unde conceptul de Sine și de Eu)... mai întâlnim: - a sta pe gânduri... stare de lucruri (de fapt)... stări de agregare a materiei, distant, restant, stație de benzină, stațiune balneară, stări sociale, statut social, stat național, de la „sisto” derivă : ecsistența... insistența.... consistența... ș.a.m.d.

11 Ianuarie

Xi Jinping, Președintele Chinei comuniste, care e și Prim-secretar al Partidului Comunist și Conducătorul suprem al forțelor armate, a condus concomitent exerciții militare pe tot cuprinsul țării, însumând toate armele. Nici când un singur om nu a dirijat (noroc că doar fictiv) atâta putere militară.

Când Lenin a introdus centralismul democratic, ca principiu organizator al Partidului Comunist, el se gândea, probabil, la un instrument care să țină în frâu năbădăiosul norod rusesc, predispus nativ spre anarhism... Și nu i-a trecut prin minte că, peste un veac, comunismul va dăinui mai ales la chinezi, ce au înscrisă ordinea ierarhică în sângele spiritului lor.

După exercițiul său militar autocratic, Xi l-a primit pe Președintele Franței, Macron, care i-a făcut cadou un super cal. Franța, Europa occidentală sunt pline de statui ecvestre ale reprezentanților puterii laice, ca simbol al virilității războinice a conducătorului. Cavaleria a fost aici nu doar elita armatei, ci și simbolul onoarei publice. Dar (din câte știu) Asia nu abundă în astfel de statui istorice.

Calul mai este apoi și un topos de referință a frumuseții animalelor din lumea umană. Tarkovski a intuit aceasta și a introdus imagini superbe cu cai în filmele *Rubliov* și *Solaris*.

Să fie mesajul Franței către China o expresie a rafinementului artistic occidental, ca partener al subtilului rafinement al Chinei milenare?

13 Ianuarie

La emisiunea Econatura, se comentează faptul că fenomenul încălzirii globale e un dezechilibru responsabil și pentru oscilațiile meteorologice extreme, care bântuie planeta; anul acesta, în jurul Bobotezei, temperatura a fost de peste 10 grade plus, la noi și de minus 38 de grade, în SUA; apoi, neîntreruptele cicloane, vijelii, zile toride etc. Comparația se face cu

temperatura și clima din secolul XVIII, înainte de a se impune mașinismul, care folosește combustibil organic fosil, cărbune și apoi petrol.

Ca și în alți ani, de Boboteaza rusească, Putin se scaldă în copca de apă înghețată, filmat cu generozitate de fotoreporteri.

Melodia își ridică, din când în când, capul, din fluxul muzicii, subliniindu-i-se, astfel, frumsețea... dar, alteori, devine obraznică și se ridică în picioare. Muzica oamenilor funcționează, precum matematica în natură, ca o pânză de fond, sau ca un câmp învăluitoare... fie că e religioasă, fie că susține dansul, fie că este de operă... de concert. Muzica, în curgerea ei, se bucura de melodie ca de o aluzie subtilă. Când ea iese în prim plan, se expune vulgarizării.

Și totuși... unde era melodia, înainte ca un compozitor să o compună?

24 Ianuarie

Lumea plasează, de obicei, Revoluția industrială în secolul XIX.

Extremul Orient ne atrage, însă, atenția că:

La Curtea Împăratului Chinei, prima fascinație pe care au avut-o localnicii față de civilizația Europei a fost cea privitoare la ceasurile olandeze, pe care le tot arătau Spătarului Milescu, ori de câte ori acesta le vorbea de măreția teritorială a Rusiei.

Iar japonezii s-au dat în vânt după tipăriturile aduse de portughezi, refăcând aproape instantaneu tiparul în insula lor.

Deci, mecanizarea logosului și a temporalității au fost condiția de posibilitate a grosolanei revoluții tehnologice, care a pus la lucru energia vitală a elementelor: a cărbunelui și a petrolului subpământurilor, a „aerului acvatic” al aburului, întreținut și el de focul lemnului și al cărbunelui... până ce, în final s-a ajuns la miraculoasa forță a electricității; și apoi, la cea a atomilor și nucleilor lor...

Doar stăpânirea focului – simbol al Logosului, cu care stoicii îl asociau, pe urmele lui Heraclit – precedă, cu mult, nu doar neoliticul agriculturii... Focul se pare că rămâne partenerul de nelipsit al lui *homo faber*, caracterizându-l ca atare, de dinainte chiar ca el să înceapă a inventa și folosi uneltele și până în recenta epocă a mașinilor.

Marele său concurent actual sunt inteligențele artificiale. Nu degeaba stoicii au inclus, în viziunea lor despre *fisis*, atât pe *pyr technicos* cât și pe *logos spermatikos*.

25 Ianuarie

Japonia se închide – față de Occidentul european și față de lume, în general – timp de două secole, exact în perioada în care Europa afirmă Rațiunea, punând baza evoluționismului și mașinismului.

Când s-a deschis din nou spre lume, hiperrafinata Japonie a asimilat aproape instantaneu tot decalajul. Și a pornit-o cu viteză înainte.

8 Februarie

Muzica lui Bach are ceva metalic în sonoritățile sale, ceea ce o face nu doar să fie inconfundabilă, ci și să o simți ca venind din alt tărâm.

(Îngerii nu au sânge cald)

9 Februarie

Deschiderea Jocurilor Olimpice de iarnă din Coreea de Sud. Pentru mine, cea mai frumoasă ediție rămâne cea de la Torino, în urmă cu 12 ani (văzută la Herculane), plină de fast, culoare, spectacol, suflet, rafinament. Istorie, muzică, antren... Un adevărat spectacol mondial, demn de Europa. Acum, în spatele festivității, mustesc implicații politice, experiențele cu rachete ale Coreii de Nord – și aparenta împăcare teatrală din ultima clipă – ...excluderea Rusiei de

la J.O. și acceptarea ei în ultimul moment, sub steagul și imnul olimpic. (Pentru ruși, nimic nu e mai grav decât umilința).

Spectacolul deschiderii a fost fără suflet și rafinement, sub arcul robotizării. Acum înțeleg de ce nu mi-a plăcut niciodată drapelul sud-coreean.

19 Februarie (Herculane)

Ziua Națională Constantin Brâncuși

Marina militară face o acțiune de promovare a cinci licee în județul Suceava. Meseria militară, una din cele mai vechi din lume, retribuită standardizat (prin soldă), cultivă, în mod eminent, ideea de „potență” a lui Aristotel. Armata trebuie să fie tot timpul foarte bine pregătită... și să aștepte, jucându-se (cu antrenamente, simulări și jocuri de război). Cel puțin în prezent, față de toți angajații tuturor armatelor din lume, ce procent participă, apare, efectiv, la confruntări? (adică, lăsând la o parte spionii). Conform sloganului: „dacă vrei pace, pregătește-te de război”, instituția armatei este elogiul maxim a conceptului de potență.

Norvegia e la jumătatea timpului (de doi ani) în care desfășoară un experiment: 1000 de oameni sunt plătiți nefăcând nimic. Se exersează, astfel, formele de viață socială pentru epoca robotizării, când vor fi foarte puține locuri de muncă. Celor astfel plătiți (care nu sunt declarați șomeri) nu li se cere decât să existe. Pot lucra remunerat, dacă vor, pot și să nu facă nimic. Probabil, însă, că astfel de proiecte vor menține ideea de educație, profesionalizare și cultivarea personală continuă.

Omul modernității, din ultimii 500 de ani, recunoaște că multe lucruri nu le știe... mereu e ceva pe care nu-l știe. Petele albe de pe hărți sunt cele ce contează, nu continentele și țările cunoscute.

Nu contează atât „ceea ce este”, cât, mai degrabă, nimicul generativ din jurul a ceea ce este.

Cosmogeneză și viața

Cosmogonia actuală ne învață că viața a devenit posibilă doar pe planete, corpuri cerești de a doua generație, formate din materie cu nuclee grele, ce au luat naștere din prima generație de obiecte cosmice, care au evoluat înfierbântându-se, până ce au explodat, eliberând acești atomi grei, gata făcuți. Așa se face că metalele și carbonul se află în compoziția acestor corpuri cerești de a doua generație, planete ce vor găzdui viața. Căci ele nu se aflau în corpul obiectului planetar prim-născut.

Carbonul e indicat ca materia de bază a vieții, entitate ce e autoreproductivă (și evolutivă); având ca posibil partener – se pare – siliciul. Iar cărbunele intervine, apoi, și în istoria civilizației omenești, făcând posibilă epoca fierului... iar mai recent revoluția industrială a aburului (ca să nu mai vorbim de frumusețea diamantelor).

Dar pentru viață în general – și pentru om în special – un rol esențial îl joacă și elementele cu atomi grei ai metalelor, tot astfel apărute. Magneziul stă la baza clorofilei – și deci a procesului de fotosinteză –, jucând, împreună cu calciul, și alte roluri majore în funcțiile biologice; de exemplu, la nivelul membranei celulare și al neurotransmisiei... Se pare apoi că, înainte de apariția fotosintezei, primele microorganisme au beneficiat de sulf... Fosforul joacă de asemenea un rol esențial în producerea energiei vitale și în funcționarea sistemului nervos... Fierul stă la baza hemoglobinei, ce transportă oxigenul în sângele animalelor... iar mai apoi ajută omul să depășească epoca de piatră, înfrățindu-se, în acest episod, cu cărbunele... producând un metal superior pragmatic cuprului și cositorului... Și, în sfârșit, în această lume umană, în care se anunța cultura, în viața oamenilor, izbucnesc metalele sacralo-regești ale

argintului și aurului; care, și ele, sunt prezente doar în a doua generație de corpuri cosmice.

Devenirea întru ființă se petrece prin secvențe, urcând trepte succesive.

Presocraticii, când și-au început meditația asupra ființei, nu aveau în față acest tablou al Cosmosului, Biosului și Antroposului.

Când, în zilele noastre, medităm asupra *arhé-ului*, ne vedem siliți să trecem cu mult în spatele **Fenomenologiei Spiritului**.

Ce ar răspunde oare Heidegger lui Noica, în fața unor astfel de provocări.

La greci *Moiră* – soarta – era dincolo nu doar de oameni, ci și de zei.

Patriarhia Moscovei a fost desființată de Petru cel Mare, care a pariat pe Sankt Petersburg, pe protestanții olandezi și pe lumea germanică, pentru a dinamiza Rusia... Ea a fost reînființată în 1917, odată cu Revoluția Rusă... intrând imediat în colimatorul persecuției comuniste.

Încheierea J.O. de iarnă de la Pyeongchang, în Coreea de Sud, e la fel de lipsită de frumusețe și de rafinament ca și deschiderea.

Ștafeta e preluată de chinezi, care vor organiza Olimpiada din 2022 la Beijing, singurul oraș din lume ce a ajuns să fie implicat atât în Olimpiada de vară, cât și în cea de iarnă.

5 Martie

Dumnezeul unic al evreilor, pe parcursul fantasticei sale creații din nimic, iradiază o excepțională atmosferă masculină. El nu produce lumea prin sfârtecarea propriei ființe, precum cel al indienilor... și nici ordonând un haos, ca în lumea grecilor, cu zeii lor adulterini. Întreaga atmosferă a originilor e lipsită, aici, de orice aromă feminină.

Poate de aceea Gnoza antiveterotestamentară a introdus-o în joc pe Sophia.

...iar Creștinismul, dezlănțuind iubirea și promovând idealul familiei monogame, la apogeul său mistic, a adulat-o pe Fecioara Maria.

Alchimia, ca practică spirituală, operează cu metale speciale (sulfur, mercurul) și cu cele sacral-regale (aurul, argintul). Dar, așa cum demonstrează Eliade, modelul său de acțiune e cel al metalurgiei și al prelucrării fierului cu ajutorul focului, produs din minereu și cărbune; deci, o practică esențialmente pragmatică.

Istoria culturii umane are încă de precizat cum s-a realizat corelația între metale sacral-regale, astre și zei, de vreme ce doar fierul cel pragmatic provenea din meteoriți.

Oricum, efortul omenirii de a obține și prelucra aurul – dublat de cel al construcțiilor cu rol sacral – a egalat (cel puțin) întreg efortul de a produce bunuri de subsistență.

Ergo : omul nu poate trăi doar cu pâine.

Richard Leakey, **Originea omului**, Ed.Humanitas, 1995.

Homo erectus (aproximativ două milioane de ani) e biped, folosește unelte din piatră și fier, are abilități verbale (dar nu chiar limbaj articulat)... *Homo heidelbergensis* (aproximativ 600.000 de ani) e dreptaci, denția indică folosirea cărnii (vânător), e sociabil. *Homo sapiens* – limbaj modern (nativ-simbolic), corp mai puțin robust, prelucra nu doar piatra, ci și osul... folosește arcul... își face mărgelile, cercei; de aproximativ 20.000 de ani, se manifestă prin picturi rupestre.

Putin are în el ceva din spectrul autist... Ritualul de a se îndrepta singur spre tribuna de la care vorbește... la orice interviu, îi ține la mare distanță pe reporterii. Sporturi preferate: judo, hockey.

7 Martie

Netanyahu face o vizită de 7 zile în SUA; iar Trump declară că va muta ambasada Americii din Israel la Ierusalim, cu ocazia festivităților de 70 de ani de la înființarea Statului Israel. Schema geopolitică a roșcovanului de peste ocean e în plină derulare.

18 Martie

Putin se realege a patra oară ca Președinte al Federației Ruse, pentru o perioadă de 6 ani... În China, Xi Jinping depune jurământul pentru un al doilea mandat de șef suprem al Chinei, fără limită de timp...

Atu-ul Asiei asupra temporalității istorice: faptul de a paria pe lungi perioade, așa cum au făcut de la început Lenin și Mao, indiferent dacă doctrina politică se mai schimbă cu ceva între timp.

20 Martie

Ziua francofoniei. Macron vrea să facă din franceză o a doua limbă vorbită pe glob, bazându-se pe Africa, unde populația se înmulțește rapid (avându-se în vedere, probabil, și faptul că africanii vor fi mai leneși în a învăța chineza și rusa).

Tânărul napoleonean de la Paris se pare că mizează, și el, pe schimbări semnificative în perioade mai lungi de timp... Așa că, poate, va ajunge la o mai mare apropiere de stil politic cu Asia.

Curtius, **Literatura europeană și Evului Mediu latin**: „Dumnezeu ca demon” (pag. 625). **Timeu** a fost singura scriere a lui Platon pe care a cunoscut-

o Evul Mediu, astfel încât a promovat ideea unui *Deus artifex*, Zeul olar, țesător, fierar (șchiop), meșteșugar, făcător de lucruri; și, deci, creator.

Dar, în **Biblie**, Dumnezeu se comportă, în primă fază, ca un practicant al artelor liberale, creând lumea prin decrete divine. Doar în a doua secvență a sa, el devine *Deus artifex*, când îl plămădește pe om. Doar pentru om, el acționează cu fața sa de demon.

26 martie

Mitul lui Dyonisos, acest zeu așa de străin de spiritul grecesc, e legat de Teba lui Cadmos; literele scrisului alfabetic (adus de fenicieni) se nasc din dinții balaurului ucis.

Strania mitologie a Greciei, în care Zeul suprem nu făurește lumea... iar omul evoluează în paralel cu zeii, cu care ajunge, la un moment dat, la o înțelegere...

Odată cu limbajul narativ, omul a descoperit și tăcerea. El nu poate doar povesti istorii și mituri, ci poate cădea și în extaz, oprindu-se din orice sporovăială.

29 Martie

79 de ani... Regina Angliei împlinește 93 de ani.

31 Martie

Jocuri de limbaj

Dispozițiile

A fi dispus să... pentru... pentru ca... sunt la dispoziția dumneavoastră... indisponibilitate... predispus spre... prost dispus... bine dispus... dispoziție afectivă (veselă, tristă, anxioasă, iritabilă, indiferentă)... stare afectivă,

dispunerea părților într-un discurs... într-o compoziție... dispozitiv... dispoziție... poziție... poziționare atitudinală.

Afacerea Khashoggi, de la Istanbul, la consulatul Arabiei Saudite. Intrigi de roman polițist, ce se desfășoară, *de facto*, în plan politico-istoric.

Care va fi oare adevărul? Dedesubtul?...

7 Aprilie

Sfânta lumină apare în Biserica Domnului de la Ierusalim la Paști numai pentru creștinii ortodocși... și e singurul miracol ce se mai păstrează oficial, în istoria religiilor, mai ales după virulenta ofensivă a Rațiunii din Secolul Luminilor. Și care se repetă anual, indiferent de ziua în care cade Paștele Ortodox! Ce e oare „la mijloc” (ce se refuză „luminii rațiunii”?)

Dacă **Geneza** din **Biblie** se referă doar la „lumea umană”, ignorând apariția ierarhiilor de îngeri și de spirite, ea nu este completă. Omul „făcut” din lut, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, e doar un fragment al creației.

Oare cât din aria „creațiunii” ne rămâne străină, la nivelul *lucrului în sine* al lui Kant?

Nebunia megalomană a lui Ceaușescu, care dezvoltă în România nu doar Casa Poporului, ci industrie după industrie, poate fi privită cu alți ochi, dacă se are în vedere apropierea sa de Gaddafi, care preconiza o monedă unică pentru Africa. Poate așa s-ar explica și multiplele sale călătorii în țările africane, mizând pe un capital care să-i faciliteze, în perspectivă, o vastă piață de desfacere (dacă includem și Orientul Mijlociu arab)... Oare a fost analizată cu seriozitate ipoteza că Ceaușescu voia să înfăptuiască nebuniile lui Cioran din **Schimbarea la față a României**?... Concluziile nu se comentează deocamdată!

21 Aprilie

Întors de la Cluj, unde am vorbit despre „Sărbători și starea maniacală” și am relansat (inclusiv la Sibiu) **Gâlceava înțelepților în jurul timpului** și **Insuportabila filosofie** (a lui Noica) ... sentimentul e că, deocamdată nu există un interes public pentru aceste teme... Păcat...

26 Aprilie

Film documentar despre Tarkowski, care e din Daghestan, lângă Cecenia Caucazului. Ochi oblici, athletic la constituție, dar fragil, departe de fizionomia clasică a rușilor. Probabil și schizotim. Deși e impregnat de mistica rusă, universul lui e straniu. Îmi vine în minte Șostakovici, pe jumătate polonez, cu sonorități aparte, dar asumându-și destinul tragic al Marii Rusii.

1 Mai

Cald... toate au înflorit mai devreme, liliacul a trecut... acum sunt în floare bujorii, salcâmii și castanii.

Floarea ține, de fapt, de sexualitatea naturii, cu care omul se joacă, admirând-o ca pe o femeie frumoasă, spre satisfacția sa estetică... Și fructele... și semințele țin de sexualitate...

9 mai

Defilarea din Piața Roșie din Moscova de Ziua Victoriei se desfășoară aproape mecanic... totul pare șlefuit, sterilizat, înghețat... un imens pustiu peste o ordine nefirească... lipsește sufletul rus fierbinte, imens, desmărginit... Cât va mai dura, oare, această pojghiță a autismului lui Putin, care ieri s-a instaurat, cu fast hiperimperial, Președinte pentru 6 ani?...

Cum va fi defilarea de la 9 mai peste 60 de ani?

10 mai

Azi e ziua regalității... tot felul de zile...

Orban se reinstalează ca prim-ministru al Ungariei, Europa Centrală și de Est (Austria, Cehia, Slovacia, Ungaria, Polonia, România) nu prea bat în ritmul familiilor politice tradiționale ale Europei. Cum vor funcționa oare partidele politice peste 30 de ani?

Marți e înmormântarea lui Nelu Munteanu. Aflu că, anul trecut, de ziua sa, soția sa Gina și fiicele i-au adus drept cadou din Germania o diplomă, care atestă că o stea... dintr-o anumite galaxie... poartă numele său... Diplomă de care s-a bucurat foarte, pe această lume a noastră, pierdută printre galaxii.

14 Mai

Înmormântarea lui Sandu Zolog... prezență modestă... om al lecturilor și speculației... minte pe alocurea sclipitoare... fără impact în realitatea socială... S-a întrerupt firul unic, prin care mai pălăvrăgeam despre etimologie... personal, nu am cunoscut pe nimeni altul cu un asemenea extraordinar talent al limbii...

Volumul său de „Noezii”...

La Ierusalim, la mutarea ambasadei SUA, asistă, din Europa, patru țări: România, Ungaria, Cehia, Austria. Să fie tradiția Imperiului Austro-Ungar așa de legată de lumea evreilor?...

19 Mai

Se înmormântează, la București, și Lucian Pintlie. Primele sale spectacole montate și primele filme (*D'ale carnavalului*, *Reconstituirea*, *Duminică la ora 6...*) au fost adevărate evenimente. Privind retrospectiv, se pare că filmologia sa nu a mai avut har artistic major după 1990.

Sunt, poate, artiști aleși de muze pentru câte două trei opere...

La Conferința de psihiatrie de la Timișoara, prezint expunerea *Paranoidia în vremea postmodernă*, în care mă întreb dacă delirul sistematic va mai dăinui într-o lume unde pălesc poveștile și caracterele.

Exercițiile yoga și buddismul s-au dezvoltat, probabil, în jurul cultivării acelei dimensiuni spiritual-antropologice, care, în secolul XX, s-a etalat în varianta deficitar-anormală a dezorganizării și autismului schizofren.

5 Iunie

Din statisticile ONU, după Siria, România e țara din lume cu cea mai mare diaspora. Și când te gândești ce război devastator a fost în Siria!... O diaspora impresionantă au și polonezii, ce au plecat în masă în America, la începutul secolului XX... Dar, pe atunci, Polonia era desființată ca stat...

O altă aserțiune afirmă că din România au plecat, în ultima vreme, mai mulți oameni decât au murit în toate războaiele din ultimii 2000 de ani pe aceste meleaguri.

Lăsând la o parte retorica, e uimitor ce lipsă de forță coezivă e la noi.

Numele de Marco e frecvent în Spania, Italia (Marco Polo), Serbia, Croația... De aici să vină, oare, Mircea al nostru (Mircea cel Bătrân, Mircea Eliade)... și nu din slavonă, de la „mir” = lume, pace ?

Oare Evanghelistul Marcu a fost preluat, ca nume, mai întâi, în latină și apoi adoptat în slavă, sau preluarea a fost directă, din **Evanghelii**?

Urșii din Baikal consumă până la 40 kg d carne pe zi, urșii din Kamciatka se îngrașă 2 kg/zi.

Toate furnicile din lume cântăresc cât toți oamenii din lume!!... Dar oamenii se înmulțesc repede, așa că, peste 30 de ani, aserțiunea nu va mai fi valabilă.

10 Iunie

Când îl vezi pe prezidentul Macron, mergând alături de doamna sa, peste tot în lume, te întrebi ce s-ar întâmpla – Doamne ferește ! – dacă dânsa, doamna, și-ar scrânti glezna sau umărul și nu l-ar mai putea însoți, ținându-l strâns de mână și zglobie, neîncetat, pe prezident!... Ce s-ar întâmpla cu încrederea acestuia în sine și cu „la grandeur de la France”!

„Realitatea e un lucru urât, mă mișc mereu între vis și realitate” (Fellini, în filmul *În căutarea lui Fellini*).

26 Septembrie

Noua ordine mondială – etalată și la deschiderea sesiunii ONU – arată o SUA cu o mentalitate regresată la capitalismul imperialist primitiv, cinică, fără mască și fără generozitate, dictând și șantajând.

Probabil, conform principiilor ciberneticii, restul lumii se va adapta, contracarând cu atitudini similare.

1 Octombrie

La postul chinez de știri CC TV, se transmite un reportaj din Germania, de lângă statuia lui Marx, de la nașterea căruia se împlinesc 200 de ani. Pe ecran se vedea și un panou intitulat „Marx și revoluția”, în care, alături de bărbos, e Che Guevara...

Dar Lenin!!... poate e altundeva, în muzeu...

A dispărut șeful Interpolului, un chinez ce a fost văzut ultima data urcând într-un avion spre Beijing...

Putin împlinește 66 de ani (Xi Jinping e din aceeași generație, având 65)... iar Berlusconi ia avionul spre Moscova pentru a-l felicita.

Marea Britanie a șters-o la timp dintr-o Europă în care politica tradițională pălește în fața viguroasei extreme drepte (consonantă cu tradiționalismul rus).

În Franța s-au desfășurat funeralii naționale, la Domul Invalizilor, pentru Charles Aznavour, în prezența președintelui Armeniei.

Acum doi ani, premiul Nobel pentru literatură s-a acordat cântărețului american Bob Dylan.

La Iași, procesiunea, din fiecare an, la moaștele Sfintei Paraschieva – cu sute de persoane în vârstă preluate, zilnic, de ambulanță –, la câteva secole bune după scrierile lui Spinoza privitoare la minciuni și superstiții... și la fel la Radna ... și probabil în toată lumea...

Investițiile Chinei în Africa sunt enorme... totul seamănă cu o transformare a acestui continent într-o formă de lucru și o zonă de resurse pentru asiatici... În mod cert, noul drum al mătășii nu are ca obiectiv doar Europa, ci și Africa și bogatul Orient Apropiat.

20 Octombrie

Riad-ul recunoaște că ziaristul americano-saudit Khashoggi a fost omorât în sediul ambasadei sale din Turcia... dar Trump nu renunța la contractele sale de miliarde, prin care vinde armament Prințului Moștenitor.

Cineva din generația tânără mi-a deschis un cont pe Facebook, unde, în afară de fotografii, mă gândesc să postez, din când în când, și asociații de idei, ce-mi vin în minte, în legătură cu întâmplările și situațiile zilnice. De exemplu,

acum, că se apropie Ziua Națională și sărbătorirea Centenarului României Mari, aș putea posta și ceva amintiri, căci și așa ajung, curând, octogenar.

Despre 1 Decembrie, Ziua Națională (1)

Copil fiind, prin anii 40 ai veacului trecut, ne începeam diminețile școlare de abecedariști intonând imnul national „Trăiască Regele”... până într-o zi... când el a fost înlocuit cu „Zdrobite cătușe în urmă rămân”... al lui Matei Socor. Profesorul de muzică al școlii (pe care toți puștii îl știau că iubea vinul), după ce s-a tot trudit să ne învețe noul imn al patriei, a plecat strigând:

„Vai și amar de așa țară care are așa un imn...”

Acum, în anul de grație 2018, treaba noastră, a tuturor, se pare că este, cu două săptămâni înainte de sărbătorirea la Alba Iulia a Marii Uniri și cu o lună și ceva înainte ca România să preia președinția Uniunii Europene, să ne luptăm din răspuțeri ca să schimbăm guvernul țării...

(și, dacă se poate, să moară și capra vecinului...)

Despre 1 Decembrie, Ziua Națională (2)

În anii trecuți, am asistat la comentarii morocănoase și acide, privitoare la nepotrivita data a zilei noastre naționale... început de Decembrie, deseori cu ploii mizerabile... spre deosebire de cea a Franței sau a SUA, în plină vară... sau de cum era, mai demult, la noi, Ziua Regalității, la 10 mai, magnifică secvență a anului ce se rotește (desigur că nimeni nu aduce vorba, nici pe de departe, de 23 August).

Ceea ce e chiar adevărat!

Totuși, ne putem gândi și la alte nații, cu șanse și mai rele. Adică, privind semnificația datei, nu doar așezarea ei în anotimpuri... ca de exemplu Rusia...

Ce defilare și paradă militară s-ar fi ținut în Piața Roșie, dacă sărbătoarea ar fi avut în spate cel puțin o picătură de simbol istoric măreț (datând nu de veacuri, ca la francezi și americani, ci măcar de 100 ani, ca la noi)... și nu s-ar rezuma, ca acum, la o nenorocită (pentru ei) zi, decretată de Elțin, simbolizând, de fapt, spulberarea imperiului rus după 1990 !...

Așa că... s-ar fi putut și la noi să fie mai rău... (dar oare a fost un rău faptul că nu am avut un imperiu?)...

Despre Marea Unire (3)

În zilele acestea, ce precedă Centenarul Marii Uniri, se vorbește des la Radio despre rolul Franței în susținerea României, în urmă cu un veac... și de misiunea specială a generalului Berthelot.

În urmă cu peste 55 ani, petrecând un timp în Țara Hațegului, am ajuns deseori în preajma conacului său din Fărcădinu de Jos (azi comuna Berthelot), pe vremea aceea dărăpănat, dar cu o livadă din care localnicii decantau o excelentă licoare de prună.

Cu trei ani în urmă, fiind la Editura Academiei Române, am aflat că acest conac a fost până la urmă preluat de către Academie – căreia generalul i-o lăsase moștenire. Iar acolo, s-a organizat recent un excelent centru de odihnă și relaxare.

La doi pași de acest topos (acum) academic, se afla însă și formidabila bisericuță din Densuș, clădită prin secolul VII (XIII), cu materiale luate de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, într-un stil de fantastică asimetrie. Edificiu mărunț la vedere, pe care l-am simțit, însă, întreaga viață (la fel ca și Iorga), ca pe cea mai semnificativă configurație terestră a spiritului românesc.

De aceea, acum când se sfințește, în sfârșit, Catedrala Mântuirii Neamului, chemarea mea de suflet pentru tot românul (și nu doar pentru academicieni) este:

VENIȚI CU TOȚII, CU MIC CU MARE, LA DENSUȘ!!! (fie că ați fost, fie că nu ați fost în pelerinaj la moaștele Sfintei Paraschieva).

Amintiri despre Marea Unire (4)

Am privit la TV defilarea de Ziua Națională, ce s-a desfășurat pe o șosea, în marginea unei păduri, în fața câtorva oameni adunați acolo. Dacă nu ar fi fost binecunoscutul Arc de Triumf, totul ar fi părut a se petrece pe undeva prin Oltenia sau pe lângă Focșani. Niciun fundal de emisiune, care să sugereze că e vorba de o Sărbătoare Națională centenară, a unei națiuni totuși urbanizate, cu ceva istorie culturală în spate...

Iar seara, la bilanț, singurul mesaj pe care l-a retransmis Radio România Actualități a fost din partea SUA, de la Departamentul de Stat.

Ca să nu fi trăit degeaba, îmi înjumătățesc vârsta și mă întorc în 1978... Nu de mult, îl cunoscusem pe Noica și citeam, în manuscris, **Ontologia** sa... România era după cutremurul din 1977, în care au pierit mulți oameni bravi... iar de Ziua Națională (era la altă dată)... puzderie de mesaje din mai toate țările Africii, Orientului Mijlociu, ca să nu mai vorbim de Europa, Asia (China) și, mai ales, America...

Desigur, pe atunci, universitățile noastre erau pline de tineri din Orientul Apropiat, din Nordul și din restul Africii, ba și de prin Europa și Asia... iar comerțul nostru internațional, cu produse nu doar agricole, era cel puțin remarcabil, mai pe toate continentele. Bineînțeles că „iubitul conducător” era în strânsă cârdășie cu Gaddafi, care planifica o monedă africană unică, promițând

aprovizionarea aceluși călduros continent cu varii produse... dar și șantierele noastre navale duduiau, flota noastră oceanică era mai peste tot... ș.a.m.d.

Nu am nicio nostalgie a vremilor de atunci. Aș fi doritor, însă, ca vreun doctorand în istorie să întocmească o listă cu cei ce au felicitat România, cu ocazia Zilei sale Naționale (oricare ar fi fost acestea), an de an, în ultimul veac, făcând apoi o analiză profesionistă a datelor...

Zburând spre întâlnirea G20 din Argentina, Trump decide – și comunică în stilul lui pe Twitter – că nu se va mai întâlni cu Putin, invocând reținerea de către ruși a unor echipaje ucrainiene. Aceste întâlniri au devenit secvențe obișnuite ale teatrului politic internațional, ocazionând nenumărate comentarii... înainte... după... Iar pentru histrionismul narcisic al roșcovanului, spectacolul contează (cum contează și pentru capitalul politic al sportivului de la Kremlin)... Pe măsură ce trece timpul, e tot mai limpede că miliardarul nu e omul care „tace și face”... Practic, nimic, din ceea ce a început cu mare tam-tam, nu s-a finalizat.

...Dar... povestea nu s-a terminat...

31 Decembrie

În corespondența mea săptămânală cu Pișta K., coleg și prieten de o viață – care a trecut de 84 ani –, obișnuiesc să-mi închei epistolele cu formula: „Dar, oare, cum vor sta lucrurile, în această problemă, peste 60 de ani!?”

De fapt, acesta e singurul meu regret, căci, necrezând în reîncarnare, nu sper să pot vedea cum va arăta lumea noastră în viitor.

Însă, cum intru în curând în cel de al 80-lea an al vieții – și pentru că am trecut cu toții în postistorie -, ce sens ar mai avea să mă gândesc la viitor?...

Cel mult, m-ar mai putea interesa problema originilor, așa cum ne provoacă principiul antropic...

Dar fără patosul care-l cutremura pe Cioran, când își nota în **Caiete**:

„...revin mereu, mă retrag înspre nu știu ce, trec dintr-un început în altul. Poate că într-o zi voi reuși să ating originea însăși, pentru ca, în sfârșit, să mă odihnesc și să mă prăbușesc în ea”.

Sau cu sarcasmul senin, metafizic, cu umanismul teocentric, ale aceluiași Eugen Dorcescu, din poemul său **Istoria unei nevroze**:

În jur – o lume liberă, ce știe
Să-și ia destinu-n propriile mâini!
Astfel: ucide feți, adoră câini
Și,-n loc de pensii, fabrică sicrie.

Elita-i nulă: vipuri și vedete.
Elevi drogați. Studenți analfabeți.
Fecioare hăcuite de chiurete
Îmbrățișează-n public proxeneți.

Dezmăț. Minciună. Ură. Sărăcie.
Largi spații de manevră pentru hoți.
Soți decuplați. Familii fără soți.
Poligamie. Sex. Poliandrie.

Păgână, primitivă-nvălmășeală,
Cu oameni morți, deși pretind că-s vii.
Sclavia cea mai cruntă-ntre sclavii
E-această libertate infernală.

Ce bine că nu sunt de capul meu!
Că rob am fost. Și sunt. Și-o să rămân.
Ce bine că slujesc sub un stăpân.
Și că stăpânu-acela-i Dumnezeu.

Prof. Dr. Mircea Lăzărescu, n. în 1939 la Lugoj, a publicat pe lângă multe lucrări de Psihopatologie și cărți de antropologie filosofică și memorialistică, între care: *Eseu despre ființele intermediare* (1994), *Despre sărbători grădini și logos* (2004), *Odiseu fără Ithaca* (2009), *Chin, extaz și nebunie înaltă în secolul XX* (centenar Cioran, 2011), *Gâlceava înțelepților în jurul timpului – Cioran, Eliade, Noica... și Heidegger* (2017), *Constantin Noica sau insuportabila filosofie* (2017).

În Timișoara culturală, Mircea Lăzărescu face parte dintre întemeietori. Dintre personalitățile de seamă care a fost alături de cei mai mari ai culturii române – uneori în dialog fericit cu ei. Fericit pentru înțelegerea lor, dar și pentru înțelegerea unei capitale culturale. Mircea Lăzărescu, alături de fratele lui Cioran înseamnă nu doar un gest, un dialog ci și o definiție a statutului marelui gânditor. Mircea Lăzărescu alături de Noica, de “școala Noica” definește, cum se cuvine, fenomenul *Noicas* în cultura română.

Mircea Lăzărescu a fost mereu alături de scriitorii din Timișoara, împlinindu-le statutul de poeți, dar și de ființe vii, puternice, prin sănătatea lor creatorare. Despre mulți dintre ei a scris, cu iubire și admirație, pagini memorabile.

Cornel Ungureanu

ISBN: 978-606-726-204-9

9 786067 262049